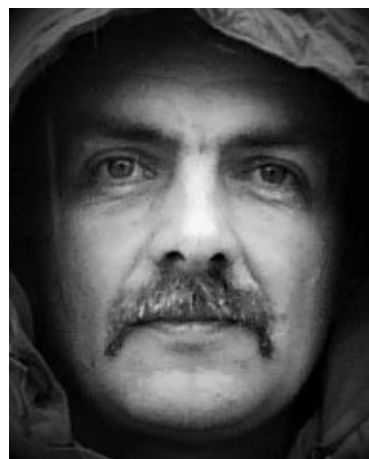

EDITORIAL

**Viorel
Surdoiu**

SUB IMPULSUL BINELUI ȘI FRUMOSULUI CARE „MERG DIRECT LA INIMĂ”!

„... nici o altă vreme n-a fost ca a noastră, mai înstrăinată de Cristos și de Cristos mai nevoită. Iar pentru a-l aduce în mijlocul nostru n-ajung vechile cărți. ” (Giovanni Papini în volumul *Viața lui Isus*)

„Cunoașterea s-a transformat, în evoluția omului, în putere asupra celorlalți – aceasta e povestea Pomului Cunoașterii. ... soluția și salvarea omului este Cunoaștere prin inimă și morală, iar nu prin Putere!” (Eugen Cojocaru, *Isus*)

Cunoașterea adevărului este din ce în ce mai grea, atitudinea de eludare a faptelor și de îmbrăcare a realității în haine cameleonice are o fereastră mereu deschisă către public prin diverse canale informative, de cele mai multe ori acestea devenind mijloace de dezinformare, de manipulare. Oamenii nu sunt identici, dar în fața mecanismelor sociale și administrative, în fața acestui drept la viață, după care urmează alte principii fundamentale existenței se interpun tot felul de discriminări care induc la realizarea unui peisaj comportamental entropic. „Cunoașterea servită induce puterea asupra celorlalți”. De-a lungul istoriei umane (în fapt o istorie a conflictelor) au tot intrat în discuție forme de degajare conștientă a problematicii existențiale prin raportarea la sacru, la Divin, o forță supranaturală care a dat omului un sens, să se orienteze în labirintul marilor răspântii care depășesc viața sa biologică. Și nu în puține exemple aceasta a reușit, Veghetorul și Învățătorul potențează ființa către firesc aducându-i vedere clară spre înțelegere și

iubire, ci nu spre haosul unei vieți despărțite de Legi. Materialul este suportul pe care este așezat spiritualul dar și raționalul, iar stabilirea raporturilor între firesc și adaptare trebuie să se facă prin discernământ. „Le sommeil de la raison engendre des monstres” („Somnul rațiunii naște monștri”) – acest dicton se tot repetă ca o alarmă în ideea de excludere a nepăsării, dar uităm mereu să ne întoarcem spre noi, lăsând la voia întâmplării (presupuse) soarta, sclavă condițiilor exterioare. Și mai periculoasă este starea de însingurare, de dezmembrare sufletească, omul abandonat hipnozei devine un android care nu mai simte durere, suferința la el nu are semnificație, el nu se mai roagă la nimic, o inimă mecanică nu se înfioară, nu se cutremură. Iar necesara intrare în biserică interioară, locul de întâlnire cu sine, cu Marele Anonim, cu Dumnezeu, este doar în această inimă - acolo te poți recunoaște cu bune și cu rele, o intrare deschisă numai prin cultură, adică modul de a fi sub impulsul binelui, frumosului care „merge direct la inimă!”.

„(...) Rezistența prin cultură, eficientă ieri în absența libertății, este încă mai necesară azi, în overdoza de libertate, când nu mai este doar un mijloc de a salva poezii, ci chiar scopul în sine al salvării civilizației. Căci să nu uităm, poezii nu sunt creatorii lumii prin care trec. Dacă ar fi fost creată de poeți, lumea ar fi arătat cu totul altfel”. (Ana Blandiana, discurs la premiarea cu titlul Doctor Honoris al Universității Babeș Bolyai din Cluj-Napoca, 2016)

PRO MEMORIA

**Victor
Troacă**

În amintirea scriitorului ION C. GOCIU

Colonelul (ret.) și scriitorul Ion C. Gociu s-a născut într-o zi cu triplă relevanță istorică națională - începutul domniei lui Carol I, Independența de stat și încoronarea primului rege al țării, a văzut lumina soarelui în 10 mai 1934, în satul Văianu, Ciuperceni – Plasa Brădiceni, azi comuna Ciuperceni, județul Gorj, fiind fiul lui Constantin și al Elisavetei Gociu, primul născut dintre cei trei copii ai familiei, ceilalți fiind Grigore și Eleonora. Urmează cursurile Școlii Primare (clasele I-IV) din comuna natală (1941-1945), după care la îndemnul învățătorului său din clasa a IV-a, Athanasie Cârlogea, se înscrie și este admis la cursurile Gimnaziului Unic de pe lângă Liceul Comercial din Târgu-Jiu (1945-1948) ale cărei cursuri le urmează. Susține examen de admitere la cursul superior al liceului urmat care, începând cu anul 1949 ia denumirea de Școala Medie Tehnică Financiară și ale cărei cursuri le urmează (1948-1952). După terminarea anului IV și susținerea examenului de maturitate (baccalaureatul de astăzi), Ion C. Gociu este repartizat pe un post de funcționar bancar la Banca Republicii Populare Române (Banca de Stat) Turnu-Severin.

Dar tânărul licean dorea să lucreze în cadrul armatei, ceea ce îl determină ca în vara aceluiași an (1952) să susțină examenul de admitere la Școala Militară Tehnică de Artilerie Sibiu și să reușească, ceea ce a făcut să nu se mai prezinte la postul de la banca din Turnu-Severin, unde primise repartiție.

La finalizarea studiilor militare de la Școala Militară Tehnică de Artilerie Sibiu (1952-1955), primește gradul de locotenent și este repartizat la Divizia 45 Artilerie Antiaeriană Târgu-Jiu – ca șef de secție la Atelierul de reparații a armamentului.

În anul 1957 (26 octombrie) Ion C. Gociu se căsătorește cu Cornelia alias Nelly Șerbulescu, iar împreună vor avea două fiice și doi nepoți.

Ion C. Gociu avansează treaptă cu treaptă în ierarhia militară: locotenent major (1958-1962); avansat căpitan (1962), apoi maior și numit (1974) în funcția de locțiitor al comandantului Regimentului 4 AA pentru servicii, după ce anterior urmasese cursurile Academiei Militare – Facultatea de Conducere și Servicii (1968-1970).

În anul 1982 susține examenul și este avansat la gradul de colonel și numit în funcția de locțiitor pentru servicii al comandantului Brigăzii 53 Lucrări Miniere – la exploatarea cărbunelui din județul Gorj, după care este numit șef al UM Botoșești-Paia, de unde, în 14 octombrie 1992 este trecut în rezervă la limită de vârstă și iese la pensie după 40 de ani în serviciul militar.

Se apucă de scris iar în perioada 1993-2010 consemnează și scrie o serie de povestiri autobiografice, pe care le publică pe blogul personal, iar în urma încurajărilor primite le grupează în volumul "Din Văianu la Toronto". Volumul a fost editat de Paper Print Bussines București și vede lumina tiparului în anul 2010, lansarea acestuia având loc la 7 iulie 2010, volumul fiind

semnat sub pseudonimul Mugurel Pădureanu-Coarbă,

De menționat faptul că acesta este și debutul literar al scriitorului Ion C. Gociu.

În perioada 1997-2004, Ion C. Gociu face mai multe drumuri în Canada, la fiica sa stabilită acolo, unde petrece în total aproape patru ani și unde își șlefuieste scrisul prin consemnări și povestiri.

După debutul său literar, Ion C. Gociu se integrează mișcării culturale gorjene. Astfel devine membru al Asociației Cercetătorilor și Autorilor de Carte Documentară și Științifică din Gorj, devenită ulterior Asociația Cercetătorilor și Autorilor de Carte Gorjeni "Al. Doru Șerban" (2010), al "Societății Scriitorilor Militari, București" – a cărei editură îi publică câteva din cărțile sale, al "Societății de Gestiune a Drepturilor de Autor „Opera Scrisă.ro” (2012), al Asociației culturale "Semănătorul" Tismana (2013), al Cenaclului Columna „Titu Rădoi”, din Târgu-Jiu”, al „Atelierului National de poezie „Serile la Brădiceni”, al Asociației Culturale „Fiii Gorjului” și al Ligii Scriitorilor Români – Cluj-Napoca.

Scriitorul Ion C. Gociu scrie cu acritate și reușește să publice câte un volum aproape în fiecare an după debutul din anul 2010, astfel: "Din Văianu la Toronto", memorialistică, (ed. 2010, 2014): "Cireșe amare", roman (2011); Maia", vol. I, roman (2012);

"Maia", vol. II, roman (2013); "Maia", ed. a II-a, reeditare în două părți sub titlul "Calvarul Secolului XX. Blestemul Auru-lui" (2013); "La vârsta senectuții", roman, (2014); "Copilul nedorit", coautor Nelly Gociu, roman (2015, ed. a II-a – 2015, ed. memorială – 2020); "Brăila, orașul speranțelor. Măria Gugioanii", roman, (2017); "Brăila, orașul amintirilor. Nea Costică", roman (2018).

De menționat faptul că la împlinirea, de către scriitorul Ion C. Gociu, a venerabilei vârste de 80 ani, în cadrul unui eveniment special organizat la sala Muzeului Județean Gorj, din data de 10 mai 2014, a avut loc și lansarea volumului aniversar al scriitorului "La vârsta senectuții", prilej cu care a primit și câteva însemne de recunoaștere a calității scrierilor sale astfel: "Diplomă de Excelență" din partea Asociației Cercetătorilor și Autorilor de Carte Gorjeni "Al. Doru Șerban", medalia "Semănătorul" din partea Asociației "Semănătorul" – Tismana și "Titlul de Excelență" din partea Primăriei Târgu-Jiu.

Scriitorul Ion. C. Gociu a colaborat și a publicat frecvent parte din creațiile sale în "Gorjeanul", "Portal-Măiastra", "Caietele Columna", "Miracol de Brădiceni", "Semănătorul" – Tismana, "Vatra veche" – Târgu-Mureș, "Singer" – Târgoviște, "Star-Press" – Râmnicu Vâlcea, iar în ultimii ani a fost foarte prezent în revista electronică "Confluente literare", ș.a.

Grafica cărților sale a fost asigurată de prof. Grigore Haidău, Leonte Năstase și Florin Isuf.

Despre activitatea și opera lui Ion C. Gociu au scris mai mulți oameni de litere precum Ion Trancău (Scriitori gorjeni contemporani. Ion. C. Gociu, Editura PIM, Iași, 2018), prof. dr. Zenovie Cârlogea, prof. Anca Bănică, Prof. dr. Gheorghe Gorun, Prof. Grig. Gociu – Drobeta Turnu-Severin, Prof. univ. dr. Alexandru Metea - Timișoara, Prof. dr. George Mirea – București, Ion Căpruciu, poetul Nicolae Dragoș, scriitorul Dumitru Dănaș, poetul Doru V. Fometescu, Lucia Pătrașcu (Brăila); Ion Popescu Brădiceni, Nicolae Brânzan,

Florian Văideianu, Prof. George Manoniu, Prof. Ion Sanda, Ion Elena, Nicolae Băzu,

Geo Filiș, prof. Mircea M. Pop – Germania, Mariana Pârvulescu, Titu Pânișoară, Liliana Manoniu, Spiridon Popescu, Sanda Racoviceanu, Cornel Șomâcu, Cornelia Gociu, Anda Rotaru, ș.a..

Dintre editorialiștii care au scris despre cărțile lui Ion C. Gociu amintim pe: Ion Predoșanu, Vasile Ponea, Adriana Perșa, Oana Popescu, Nicolae N. Tomoniu, Constantin Pănoiu, Nicolae Scutaru – Brașov, Constantin Semen – Târgu-Jiu, ș.a.

Col.(ret) Ion C. Gociu a fost și membru al Filialei Gorj a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, a participat permanent la evenimentele organizate de aceasta și a îndeplinit pentru o perioadă scurtă de timp și funcția de președinte al acesteia (2014), funcție din care a demisionat.

De subliniat faptul că scriitorul Ion. C. Gociu a fost un membru activ și remarcabil al Asociației Cercetătorilor și Autorilor de Carte Gorjeni „Al. D. Șerban” Târgu-Jiu. Spre finalul acestui demers scriitoricesc doresc să fac câteva mărturisiri legate de activitatea și opera scriitorului Ion. C. Gociu.

Întâi de toate mărturisesc faptul că îmi amintesc cu mare plăcere despre frumoasele evenimente culturale prilejuite de multele lansări de carte ale scriitorului organizate de către Asociația Cercetătorilor și Autorilor de Carte Gorjeni și în pregătirea și desfășurarea cărora am fost implicat în calitatea de președinte al asociației.

Păstrez de asemenea o vie amintire a eleganței scriitorului și a prezenței, de fiecare dată la aceste evenimente, a distinsei sale soții Nelly Gociu, care pe lângă faptul că i-a fost mereu alături în viața cotidiană, i-a fost parteneră și în scrierea uneia dintre volumele publicate.

Am admirat la distinsul scriitor de valoare al Gorjului, cursivitatea scrierilor sale, cuvintele parcă special alese spre a te face să te transpui sau să te regăsești în acțiunile sau scrierile sale, rigurozitatea în munca sa literară și nu în ultimul rând creativitatea, imaginația și puterea de a scrie chiar și când începuse a avea probleme de sănătate. Am apreciat de asemenea la Ion C. Gociu faptul că a fost conectat la curente literare actuale și la diferite publicații, inclusiv on-line. Mărturisesc că în urmă cu

câțiva ani devenisem și eu colaborator al revistei on-line „Confluente literare” în care publicam periodic diverse articole iar în fiecare dimineață primeam revista în format electronic, când într-o dimineață parcurgând conținutul acesteia am avut marea plăcere să-l redescopăr pe scriitorul Ion C. Gociu, care publica frecvent în această publicație până aproape de sfârșitul său lumesc. Am admirat preocuparea sa pentru a fi la curent cu actualitatea și noutățile publicistice în mediul on-line și adaptarea sa la aceste realități contemporane.

În final subscriu aprecierii și altor confrăți în ale scrisului asupra faptului că Ion C. Gociu a fost un scriitor extrem de prolific al Gorjului, care a scris și a lăsat literaturii române un număr apreciabil de volume deși și-a început activitatea literară la anii senectuții.

În ziua de Sf. Andrei, 2021, am aflat cu mare regret, faptul că scriitorul gorjean Ion. C. Gociu, a decedat, plecând spre cele veșnice, acolo unde îl aștepta deja draga sa soție Nelly Gociu. Întru amintirea scriitorului Ion C. Gociu, fost membru activ al Asociației Cercetătorilor și Autorilor de Carte Gorjeni „Al. D. Șerban” și membru al colectivului redacțional al acestei onorabile reviste, dorim să publicăm în acest număr un material dedicat prolificului scriitor gorjean care a plecat dintre noi la sfârșitul anului trecut. Menționăm faptul că o parte a acestui articol a fost redactat a doua zi după decesul scriitorului și a mai fost publicat, la momentul respectiv, în cotidianul local „Gorjeanul” și în revista on-line „Armonii Culturale”.

În final subscriu aprecierii și altor confrăți în ale scrisului asupra faptului că Ion C. Gociu a fost un scriitor extrem de prolific al Gorjului, care a scris și a lăsat literaturii române un număr apreciabil de volume deși și-a început activitatea literară la anii senectuții.

Cu pleacăciune în fața muncii și operei sale literare.

dr. Victor Troacă, Președinte al Asociației Cercetătorilor și Autorilor de Carte Gorjeni „Al. D. Șerban”

ESEU

**Maria-Florina
Tomescu**

OMUL TRĂIEȘTE VISÂND SAU VISEAZĂ TRĂIND

Aflat între maternitate și cimitir, viață și moarte, materie și vis, eros și tanatos, între a fi și a nu fi, da și nu, palpabil și iluzie, sens și nonsens, între aici și acolo, omul contemporan se mișcă din ce în ce mai decăzut pe suprafața invizibilă a proiectului său existențial.

Dar să începem cu începutul. Ce este, de fapt, omul? Cu ideea potrivit căreia oamenii se disting de animale prin faptul că posedă rațiune și putere de gândire este de acord și Aristotel. Dar, deși activitatea intelectului reprezintă ceea ce natura umană are mai nobil și mai elevat, ea nu este suficientă pentru a descrie complet această natură. De ce? Pentru că oamenii nu sunt ființe izolate, iar desăvârșirea lor intelectuală nu poate fi atinsă decât în interiorul societății. Omul este o ființă socială, o ființă care se poate realiza complet doar în interiorul cetății.

„Epoca actuală ar fi, poate, mai curând epoca spațiului. Suntem în epoca simultanului, a juxtapunerii, a aproapelui și a departelui, a alăturatului, a dispersatului. Ne aflăm într-un moment în care lumea se percepe pe sine mai puțin, cred, ca o mare viață care s-ar dezvolta în timp, cât ca o rețea ce leagă puncte și își urzește labirintul.” (Michel Foucault). Suntem conectați neîncetat, și totuși atât de reci și depărtați... Stăm în camere pline cu oameni, dar ne simțim mai singuri ca niciodată. Ne aflăm într-un moment în care lumea se percepe pe sine mai puțin ca o

mare viață care s-ar dezvolta în timp decât ca o rețea ce leagă puncte și își urzește labirintul. S-ar putea, eventual, afirma că unele dintre conflictele care animă polemicele de astăzi au loc între credincioșii descendenți ai timpului și locuitorii îndârjiți ai spațiului. Dezbateră cea mai aprigă, referitor la spațiu, este, în prezent, centrată pe delimitarea dintre spațiul public și cel privat; este vorba de o redefinire a acestor categorii, reieșind din noua conjunctură modernă. Modernitatea este plasată sub semnul monstruosului și al artificialului. „Monstruosul” ar fi „toată această mașinărie virtuală care nu are ca dimensiune reală informația, cunoașterea sau întâlnirea, ci o veleitate de a dispărea”, iar artificialul – „această adevărată cutie de izolare senzorială pe care le reprezintă ecranele și rețelele”. Nu numai relația față de celălalt determină formele spațiale, ci și locurile determină relațiile dintre oameni, spațiul și ființa umană fiind interdependente, cel puțin, în atmosfera contemporană. Spațiul în contemporaneitate, și nu numai, poate fi tratat doar prin prisma spațiilor. Și mai degrabă spațiul ne explică viața decât timpul, cel puțin din această perspectivă. Multitudinea spațiilor, atât lăuntrice, cât și externe dau dovadă de nuanțele pe care le poate lua relația noastră față de celălalt, străinul, alteritatea... Ceea ce aș mai putea adăuga ține, într-un fel, de necesitățile noastre zilnice, alături de siguranță: refugiul. În viața de zi cu zi a modernității noastre, putem vorbi despre aceste locuri

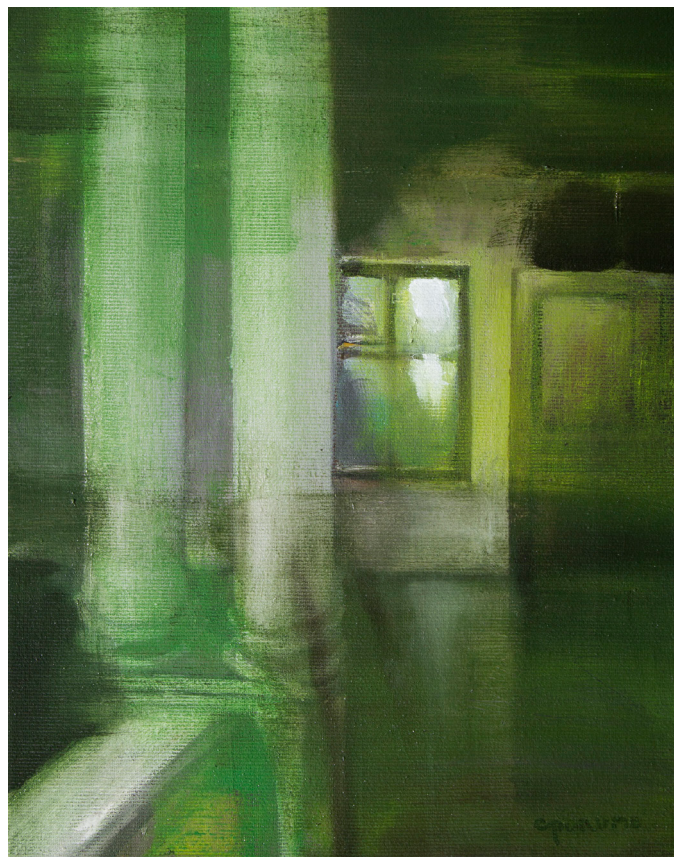
de refugiu, spații ale retragerii, dar care nicidecum nu sunt situate în locuri retrase, ci se află chiar în mijlocul orașelor. Trăim în era simultanului, a juxtapunerii. Am ajuns a fi naratorii obiectivi, omniscienți și omniprezenți ai propriului roman; sau să fie nuvelă? Râdem la propriile glume, ne judecăm gândurile, ne încruntăm fruntea când ne amintim de noi din trecut și ne găsim deseori alter-egoul bârfindu-ne și comparându-ne cu nume mondene. Am încetat să ne mai creăm propriul pat al lui Procust și încercăm să încăpem în cel îngust făurit de societate.

„Epoca aproapelui și departelui”. Suntem aici și acolo. Dar, stați! Despre care aici și acolo vorbesc? Aici, ca aici cel din camera în care se aude muzica pe fundal și pisica toarce lângă tine, sau aici, fuzionați cu ecranul, flămânzi pentru noutate și imediat, aici ca pentru prietenul acela care își chestionează, din nou, existența? Acolo, ca cel din poza pe care ai făcut-o acolo și pe care acum o editezi (doar că acum ești aici; la care aici mă refer, oare?), pentru că, așa cum toată lumea știe, dacă nu immortalizezi momentul, înseamnă că nu a existat. Nu? Sau poate că acolo, ca acolo, în abisul minții tale, unde ai luat nota bună la testul acela la care a insistat mama să înveți, dar tu erai prea ocupat cu a-ți edita poza de atunci; acolo unde nu ai făcut acea greșală și amicul tău nu a avut motiv să te ierte, pentru că nu era supărat în primul rând. Acolo, acolo unde te duce cartea aceea recomandată de o identitate cunoscută pe internet, acolo unde sunt familii unite și câinele tău nu a fugit de acasă. Sau poate acolo unde temerile tale se însutesc, unde te gândești de nu știu câte ori la râsetele fetelor din parc, despre care credeai că sunt adresate ție, sau la fluctuația vocii tale când îți susțineai argumentul, încercând să-ți reprimi lacrimile.

„Omul e un cocor care zboară pe dinlăuntru”, spunea Arghezi. Cocorii... păsări călătoare. Ei zboară liber, purtându-și aripile mari cu mișcări foșnitoare de mătase albă, pătată de praful timpului hoinar precum ei, cocorii. Visează? Doar

în poezie. Se aliază omului? Doar în basme. Se preschimbă în feciori? Doar în legende. În realitate, își duc zborul lor de cocori, liberi, e drept, dar inconștienți de libertatea lor. Aripa, zborul, drumul spre ideal, simbolul libertății. Toate acestea le știe omul. El privește cocorii și gândește la drumul lor, la păsările călătoare, la posibilitatea pe care o au de a zbura fără efort mare, de a se înălța deasupra obișnuitului. El știe că se duc și se întorc mereu pe același drum. El știe că nu-și pot depăși condiția de păsări călătoare, oricât de mult ar vrea.

Dar el, Măria Sa Omul, el ce este? E doar un cocor care zboară pe dinăuntru. Un cocor care zboară într-o cameră închisă, al cărei plafon extrem de gros nu-i îngăduie înălțarea mai sus de el, îl împiedică să se înalțe acolo unde nici privirea nu reușește să urce. Dar unde nu zboară el, omul, cu gândul? Gândul zboară însă pe dinăuntru. Și el este un cocor cenușiu, dar care are însă posibilitatea să depășească orice granițe, numai condiția de pasăre călătoare nu, pentru că și gândul se întoarce mereu spre gânditorul care zace (aici sau acolo) între fiecare dintre uși. Omul contemporan

are totul, și totuși nimic. Purtăm în genți agende întregi, casete cu muzică și volume de cărți împachetate într-un singur dispozitiv, ținem sute de ani de evoluție în sticlute mici și fumurii. Dorul pentru ceva sau cineva se rezolvă cu un mesaj scris în grabă sau un apel telefonic mediocru, de ce să ne mai mișcăm trupul deja obosit pentru a socializa, în adevăratul sens al cuvântului? Avem totul la îndemână și nu ne mai bucură nimic. Ne demoralizăm complet când realizăm că persoana simpatizată nu se încadrează și ea în acel pat al lui Procust creat de societate, uităm să iubim lucrurile așa cum sunt și ne e incomprehensibil faptul că unele lucruri nu pot fi schimbate.

Suntem nefericiți, iar nefericirea asta este la fel de adâncă precum groapa pe care încercăm să ne-o săpăm stând adesea cu ochii în pământ. Și poate că e nuvelă, până la urmă. Nuvelă deghizată în roman. Căci cât trăim, cu adevărat? Cât, din ceea ce omul de azi face, poate fi considerat plin de prezență și extaz, și nu doar o funcție pe care programatorul ne impune a o realiza? Ne expunem frumosul saturat, dobândit prin gene, ne limităm la carcasă, la aparențe, ne lăsăm valoarea să fie decisă prin vot universal asupra Utopiei create; cocorul din tine e flămând, căci ești prea ocupat, aici sau acolo, să-ți verifici aprecierile la poza pe care o editai mai devreme.

Ne lăudăm cu producerea de inteligență artificială, când singurii artificiali am devenit noi. Suntem cu toții îngrămădiți într-un tren de mare viteză, privindu-ne stațiile prin ecrane, fiind prea absorbiți de monotonie ca să ștergem fereastra cu mâneca, să gândim în afara cutiei, să ne desprindem de mulțime. Cum zicea și E. Cioran : „Drama omului și a timpului n-o trăiește decât acela care a separat timpul de existență și care în această disociere, fugind de existență, e apăsător de timp. Și acela simte cum crește în el timpul asemenea morții.”

Timpul este acela pe care ni-l dorim cel mai mult, dar pe care îl folosim cel mai prost. Este un râu, nu poți atinge aceeași apă de două ori, căci s-a scurs deja și nu va mai ajunge vreodată printre degetele tale. Așteptăm mereu un nou început, o zi

de luni, pentru a ne apuca de acel ceva pe care îl amânăm de mult timp, iar când o ratăm, lăsăm pe următoarea, iar în ultimul moment, sau chiar când e prea târziu, ne dăm seama că șansa noastră s-a risipit și regretăm. Cum și Buddah afirma, problema este că noi chiar credem că avem timp. Nu, nu avem timp. Și, până la urmă, ce înseamnă „a avea timp”? Cum am putea noi, vietăți atât de neștiutoare, să posedăm invizibilul neiertător, a cărui prezență e resimțită doar după ce a trecut? Dăm de greu și imediat ne dorim dispariția de pe această piatră gigantică ce se rotește în spațiu, iar când suntem aproape de moarte, începem să plângem și să ne rugăm la acel Dumnezeu de care rareori ne mai amintim și pe a cărui existență deseori o punem la îndoială. Omul; ce ființă debusolată și debusolantă. Bogăția noastră, lumea noastră interioară se transformă cu timpul într-un depozit. Casa noastră se transformă într-un depozit de haine vechi pe care ne pare rău să le aruncăm, și totuși adăugăm ceva în depozit săptămânal, iar noi într-un depozit de amintiri, imposibil de aruncat. Dar viața? Este și ea un depozit de... depozite.

Omul trăiește visând sau visează trăind?

Oameni, voi oameni cuminți, nu mai dați cu beton pe tavanul sub care ne întrecem la sărituri de înălțime. Dar pereții? Cocorul – om ce se izbește de toți pereții.

POEZIE

SPIRIDON POPESCU

FERICE DE CEL ORB

Mai locuiam cu cineva în mine
 Și tare greu era, distinsă Doamnă –
 Eu mă zbăteam să-mi țin curat frunzișul,
 El, neglijent, mi-l tot păta cu toamnă.

N-am mai putut să-l sufăr pân' la urmă
 Și m-am gândit să-ncerc să-l dau afară,
 Dar, cum era, probabil, mai puternic,
 Fusei zvârlit de-a bușilea pe scară.

Acum privește: eu plătesc chirie,
 Iar el în mine, singur, se desfată –
 Ferice de cel orb, distinsă Doamnă,
 Că nu-și zărește frunza niciodată.

ȘI CUM LĂUNTRUL MEU

M-am aruncat în mine îmbrăcat,
 Fără să știu ce lac adânc e-n mine –
 Puteam fi tras la fund și înecat
 De nu-notam, probabil, foarte bine.

Lacul acesta îmi părea ciudat,
 Nu pricepeam deloc de unde vine;
 Abia târziu aflai cum s-a format:
 Plouase peste lume cu suspine.

Și, cum lăuntru meu era mai jos
 Decât lăuntrurile-nvecinate,
 În el s-au adunat, vijelios,
 Toate pâraiele învolburate.

INUNDAȚII

Acheronul și-a ieșit din maluri
 Și-i mai furios ca niciodată –
 Barca-n întregime-i sfărâmată,
 Barcagiul, înghițit de valuri.

Cei care veniseră să-l treacă
 Stau și-așteaptă-un semn dumnezeiesc
 Și, pe zi ce trece, se-nmulțesc
 Și, nici gând s-apară altă barcă.

- Doamne, ia aminte: nu cumva
 Să mă faci să mă întorc acum,
 C-altădată nu mai plec la drum
 Nici dacă-mi trimiți gondola ta.

SE-AVÂNTĂ-N RÂU

Îndrăgostită, foc, de poezie –
Cum nici un cititor n-o să mai fie –
Moartea, plângând, îl roagă pe poet
Să treacă Acheronul mai încet.

Poetul, însă, om ciudat din fire,
Nu-i ia în seamă roua din privire,
Ci, ispitit de malul celălalt,
Se-avântă-n râu și-l trece dintr-un salt.

SUNT DE ZĂPADĂ

Sunt de zăpadă, oamenii mă pot
Topi în clipa lor de înnoptare,
De-aceea, Doamne, fără supărare,
În locul meu alege-ți un robot.

El e făcut din fier; și fieru-i tare;
Și fieru-i plin de fiare peste tot;
Și fiecare fiară are-un bot
Întins spre lume, ca o săgetare.

SUNT FOARTE TRIST

Am fost ursit de-o ursitoare rea
Să-mi port o viață pașii prin hârtoape...
Sunt foarte trist și nimeni nu-i pe-
aproape
Să-nfigă-o lance în tristețea mea.

Doamne, te rog, cât un sobor de popi,
Întoarce și-nspre noi măritul soare,
Fă tăvălug din raza-i orbitoare
Și nivelează-odat' aceste gropi.

RUGĂCIUNE

Doamne, te rog, veghează-i Tu pe îngerii
Până-mi cioplesc eu-n piatră epitaful,
Să nu cumva să fâlfâie din aripi
Că fac curent și se ridică praful;
Iar, dac-ajunge praful până Sus,
Se-mbolnăvește de plămâni Iisus.

RUINE

Ruine, peste tot ruine:
Priviți ce de moloz e-n mine!...
Priviți cum eu (cel din oglindă)
Mă prăbușesc precum o grindă
Și-l prind, făcându-l zob, sub mine
Pe cel ce-mi fu, o viață, Sine.

Ruine, peste tot ruine!...

SCRISOARE CĂTRE GEORGE BACOVIA

Sunt mai bacovian ca tine, Doamne,
Tristețea-n mine umple-un vas mai mare,
Femeia care-mi cântă-i mai barbară
Decât femeia ta, și-n felinare
Lumina mi-e așa de slabă-ncât
Nu pot să scriu „Lacustră”, de urât.

FOTO: PREMIUL PENTRU POEZIE ACORDAT DE REVISTA
"CONVORBIRI LITERARE" – EDIȚIA XXI (2017)

APROAPE SONET

Ajunsă-n pragul morții, tristețea mea
mi-a spus:

„De vrei să-ți meargă bine-n poezie
Ferește-te cât poți de bucurie,
Căci pe acolo versuri bune nu-s”.

Am încercat să o privesc de „sus”
Și să ignor povața ei târzie,
Dar, când văzui că slova mi-i lălâie,
Și-ntre poeți sunt doar un biet intrus

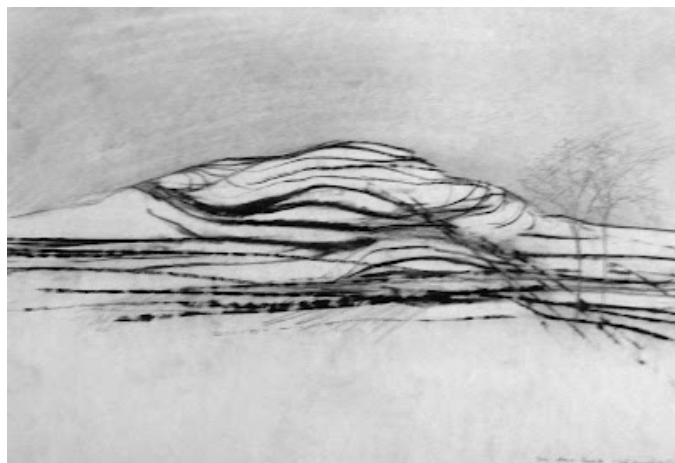
Mă mâniai. Și-n marea mea trufie
Mă răzbunai cumplit pe bucurie,
Trăgând cu pușca-n ea ca-ntr-un fazan.

Nu cred c-o răpuneam (fir-ar să fie!)
De nu mă ajuta, cu dibăcie,
Și ea: tristețea unui prunc orfan.

AFLAI DE LA ZĂPEZI

Aflai de la zăpezi că nemurirea
Vine de undeva, din albul lor,
Și-mi ridicai atunci o casă-n munte,
Să-mi ningă mai tot anul în pridvor.

Privind prin geam cum cresc în jur
nămeții
Mă și vedeam ajuns nemuritor,
Dar mă-nșelai: din ce-i mai 'nalt omățul
Și lupul flămânzește mai ușor.

PAGINĂ DE JURNAL

Vreau să se știe totul –
când voi muri, iubito,
Nu vreau să las în urmă
nimic nelămurit:
Am coborât în mine
pe funia pe care
Mi-o aruncase Zeul
să ies din labirint.

N-am coborât, ca prințul,
pe trepte aurite –
Cum mă bârfesc vecinii
cei răi, de peste drum,
De m-ai privi de aproape
te-ai îngrozi, iubito:
Am palmele brăzdate
de răni adânci și-acum.

PROZĂ SCURTĂ

**Daniel
Radu**

OAMENI COMUNI

Ies de la metrou printre mulții oameni care au venit în același cartier fost muncitoresc al Bucureștiului și mă îndrept spre locuință. Blocul e încă nou, nu a apucat să se prăfuiască în cei câțiva ani care au trecut peste el, îmi văd terasa îngrijită cu plante mari, verzi, vizibile de departe. Trec printre mașinile ce ocupă locurile de parcare ale celor două supermarketuri care au împânzit țara, azi nu intru să-mi iau de mâncare, mi-a rămas de ieri și nici nu am chef de stat la coadă, apoi traversez strada și intru în scara blocului. Vopseaua lavabilă încă miroase. Chem liftul și, curios, de data asta vine repede. Mă uit la ceas și mă gândesc că cei mai mulți nu au venit de pe la joburi. Ajung, ies din lift, îmi târâi leneș picioarele până în fața apartamentului pe care am dat mai mulți bani decât dacă îmi făceam o casă în provincie, de unde sunt de fapt, și bag cheia în yală, iar în timp ce o răsucesc aud în spatele meu vocea unei femei. Mi se adresează ca și cum m-ar cunoaște de când lumea. Vrea să îmi spună că e noua vecină, că intenționează să-i cunoască pe cei de pe palier măcar, pentru început etc. Dau să zic ceva ca să o opresc fiindcă nu am poftă de conversație după o zi de muncă plină, însă, ca întotdeauna, mi-e aiurea să o reped, încât sfârșesc prin a-i răspunde politicos la banalele ei întrebări. Nici nu mai știu când am deschis ușa, când m-am întors spre ea după ce am intrat în apartament, ca să îi urez o zi bună, așa sunt de supus asaltului ei viguros, dar

bag de seamă că nu îi dă ghes inima să plece acasă. Continuă să mă descoase o șatenă la vreo 30 plus, înălțuță, vioaie, poate prea plină de vitalitate pentru mine la ora asta. Nu am cum să evit o scanare rapidă, bărbătească, a trupului ei, e în algoritmul meu de funcționare, după care, concluzionând că nu-i de neglijat, rămân tăcut și o las pe ea să mai spună ceva, dacă mai vrea. Și, da, mai vrea, că îmi zice direct dacă nu vreau să bem o cafea, ca să afle amănunte despre colocatari. Zic că da, dar... însă nu apuc să continui că și intră în holul locuinței mele, așteptând cu minte să o conduc în living. Îmi las haina în cuier, apoi îi fac semn să intre, indicându-i cu mâna întinsă pe unde să meargă. Abia când s-a așezat pe canapea, lângă măsuta de cafea, și după ce mi-a dezvelit picioarele ei lungi, mi-a trecut prin cap că poate e căsătorită iar eu nici nu m-am gândit în ce mă bag. Îmi înțelege mirarea, cum altfel, nu te poți îndoi de intuiția feminină, și mă liniștește firesc, spunându-mi că e o femeie neangajată într-o relație, că nici nu ar putea fi altfel în condițiile în care a avut un job care a ținut-o pe drumuri, prin țară, iar acum speră că va pune punct peregrinărilor obositoare. Văzându-mă încurcat, mă întreabă dacă sunt singur, confirm, apoi o întreb dacă bea o cafea sau alcool. Îmi face un semn cu mâinile ce se vrea a fi un fel de cum vrei tu, încât mă hotărâsc să încep cu cafeaua, pe care oricum aş fi băut-o și singur, ca să îmi

revin din moleșeala unei zile de început de primăvară. Îi spun că nici eu nu-s de mult mutat în bloc, că nu mi-am cunoscut încă toți vecinii, de fapt, ea e prima persoană din imobil cu care conversez. Și, bineînțeles, că nu sunt nici eu angajat într-o relație, după cum și-a dat seama deja, invitând-o la mine acasă. Și eu am un job solicitant, timpul e tot mai scurt pentru a cunoaște pe cineva. O întreb de muzică, apelăm la o piesă de pe you tube. O văd cum bea din ceașcă cu gesturi delicate. Mă

adaptez situației, fiindcă de obicei eu beau cafeaua repede, ca pe apă. Nu mai fumez și nu o mai lungesc; avea alt sens o cafea când aveam ambele vicii. Conversăm neîntrerupt minute în șir, într-o atmosferă aproape intimă, de parcă ne știm de atâția ani, încât totul vine de la sine. Cuvintele. Ele vin ca un râu curgând, ca și cum așteptau să se elibereze din izvorul ce le ținea ferecate. Ne-am pus viețile pe tavă în mai puțin de un sfert de oră, iar când cafeaua s-a sfârșit în cești, informațiile comunicate erau deja epuizate. Am întrebat-o de alcool; era cald și mergea o bere; a acceptat. Am adus niște pahare mari, pe care le aveam de la promoții; arătau ca lumea. Berea rece, din frigider, gulerul de spumă corespunzător, eu cu vecina cea nouă pofticioși. Am ciocnit discret. După prima ei înghițitură, i-am admirat cât am putut de pe ascuns buzele ușor înspumate.

Era interesantă femeia asta. Mi-a întins mâna și s-a prezentat, intuind că voiam să aflu cum o cheamă și s-a scuzat că se luase cu vorba și pierduse din vedere un gest de politețe esențial. I-am zis că nu-i nimic, nici eu nu m-am prezentat, o fac acum. Ne pare bine de cunoștință amândurora. Ne zâmbim. O întreb dacă vrea mai bine să ne uităm la tv. Îmi face semn că nu și mă privește atent. Apoi se uită prin cameră, e minimalist mobilată. E și curată, am grijă să fiu atent să nu las lucrurile împrăștiate.

În timp ce clipele trec tăcute în apartamentul meu, nimic nu ne dă de înțeles că vreunul dintre noi vrea să pună capăt întâlnirii. Nu facem decât să vorbim vrute și nevrute, platitudini de cele mai multe ori, însă doi oameni ating un nivel al plăcerii ridicat conversând despre te miri ce, fără să mai țină seama de limbile în mișcare ale ceasului. Suntem nevorbiți de mult timp și e evident că am găsit prilejul să recuperăm. Și totuși, deodată, ea se ridică și o fac și eu după ea, crezând că a considerat că e vremea să plece, dar nu, nu se îndreaptă spre hol și ușa de la intrare, ci mă întreabă unde e bucătăria. Fără să întreb de ce îi arăt unde e, iar ea îmi face semn să mergem în bucătărie. E curățenie și aici. Îmi zice că vrea să mă recompenseze pentru bunăvoința mea și să-mi prepare de mâncare, îi par că nu am servit prânzul. Mă îndeamnă să stau pe scaun în timp ce ea se ocupă de gătit. Deschide frigiderul și de după ușa lui o aud întrebându-mă ce prefer din ce am acolo; înșiră ingredientele, deși le știu pe din afară, nu-s multe, așa cum e în frigiderul oricărui burlac. O las pe ea să aleagă ceva și să prepare ce crede de cuviință. Acum e mai puțin important ce vom mânca, fiindcă îmi imaginez că va vrea să rămână la masă, cel mai probabil așa va face, încât trebuie să fie delicios. Oricum, mi-e foame, nu-s nici pretențios.

Ea alege din frigider nu știu ce pentru că nu mă mai focusez pe lucrurile pe care le tot înșiră pe masă, pe care apoi le mărunțește, unele, ci mă dedic unei dulce visări cu ochii deschiși și blocați pe fundul ei rotund și susținut de mușchii care-și

fac treaba. Tinerețea ei nu te poate lăsa indiferent, iar mișcările mușchilor fesieri, în timp ce tot își agită mâinile să gătească ceva frugal, nu pot fi decât o încântare pentru mine în clipa aceasta. Cum ea nu mă vede, nu am decât să mă uit și să-mi imaginez lucruri cât vreau. E atât de absorbită de ce face încât sunt convins că nu mă vede și nu am de ce să mă feresc. Aud aievea cuțitul când taie pe tocătorul de lemn. Ai un șorțuleț, mă întreabă deodată. Nu aș risca să îmi murdăresc

rochița. Sar ca trezit brusc și-i răspund afirmativ, după care i-l dau dintr-un sertar al mobilei de bucătărie. Îi arăt și mânușa de bucătărie, cu o privire întrebătoare, ea îmi zice că mai târziu. O văd apoi că aprinde plita și pune tigaia adâncă pe foc. Uită din nou de mine, așa că mă cuibăresc pe un scaun la masă și reiau cercetările asupra trupului său. Îi intuiesc un spate puternic dar delicat, o piele fină, umerii îi sunt bine proporționați, drepti, iar sânii sunt absolut creați pentru a pune în valoare rochița de pe ea. Vecina mea are un trup ce poate fi îmbrăcat cu orice articol de modă ieșit din mintea unui designer. Încep să înțeleg cum pot fi inspirați pictorii sau sculptorii când au ca modele asemenea trupuri feminine. Nu ai cum să nu vezi dincolo de aparențe, nu ai cum să nu dai la o parte surplusul de material ca

să descoperi femeia ascunsă în interiorul pietrei, sau să nu știi ce culoare să aplici ca ea să fie creată. Re-creată. Modelul femeii perfecte există în realitate, artistul nefăcând altceva decât să recompună perfecțiunea și să o redea eternității. Femeia care catadicsește să prepare ceva de mâncare, deși e o străină, sau era până acum câteva clipe în urmă, îmi devine model pentru alcătuirea unei creații mentale extraordinare, însă nu pot decât să regret că nu am nicio înclinație de a o re-modela ca un artist adevărat.

A terminat. Pune în farfurii ce a creat la rândul ei în tigaia mea, așază șervețelele, tacâmurile și paharele, pe care nu știu când le-a adus, mi se adresează apoi și revin la viața concretă, mă apuc să mănânc, e bun, foarte bun. Ea mă privește cum mănânc, apoi alege ceva din farfurie cu furculița, o duce la gură, o deschide, eu mă rățesc cu privirea printre dinții ei perfecți, albi, mă simt rușinat că m-am excitat; dar ea nu-și dă seama, închide gura cea frumos conturată, continuând să-mi zâmbească. Mestecă lent, firesc. Tace. Îmi place.

Am o vecină care gătește. Face asta pentru un necunoscut ca mine. Nu știu de ce. Mă gândesc că lucrurile vin de la sine, prea despic firul. Ca să depășim momentul, o întreb dacă vrea să pun altă muzică. Dă din umeri cu un gest care mă răvășește, zâmbește iar de mă înnebunește, mă ridic mecanic și caut pe computer ceva mai ritmat. Trebuie să ies din starea asta. Mă îndrăgostesc de o vecină gospodină. Mă îndrăgostesc de o femeie pe care nu o cunosc. Nu, eu am treabă pe planeta asta, nu e timp de aventuri. Ce tâmpenie, îmi zic și mă întorc lângă ea. Terminase și ea, curățase masa și avea în mână cele două pahare. Voia să revină în living. Îi fac loc să treacă și trupurile ni se ating. O apuc de mână, o opresc. Îi iau fiecare pahar și-l pun pe masă. Se lasă în voia mea. Apoi o sărut cu patimă, și ea mă sărută la fel, iar acum ne prelingem pe pat ca picăturile de ploaie pe fereastra dormitorului. Facem dragoste.

POEZIE

TATIANA STOICESCU

ABIS

E seară de toamnă târzie și rece;
 Aștrii se uită la mine printre ramuri golite -
 Pun lemne bătrâne să ardă în sobă,
 Îmi umplu paharul
 Și-l las să m-aștepte.
 Aprind și-o țigară, tovarășă veche...
 Cum tremură toate în noaptea senină
 Se simt umilite, perene.
 În sus, toate clare și lucii,
 Scânteind s-amintească de veșnic.
 E toamnă târzie și-n carne-mi;
 Țigara-i pretext de robire.
 Doar vinul încearcă să m-abată, în treacăt,
 Dar ce-i în jur se tot zgârcește
 Și focul, stingherit, se stinge.
 Amorțesc și visez mere coapte...
 Înduioșat, cerul devine tulbur;
 Se scutură trandafirii albiți,
 Pe mine cad petale
 Și mă simt...
 Fetița cu chibrituri din poveste.

AMÂNARE

Un vultur flămând se lasă din cer
 Spre pasărea mică, cuminte.
 E iarnă, copaci-s ca morți,
 Îl văd și țip, ca și cum
 Pe mine m-ar frânge -
 Pasărea scapă și zboară grăbit;
 Rămâne doar strigătul meu, copleșit...
 Tremur,
 Aș vrea să mă bucur, dar mă simt vinovată.

Semețul vânător țâșnește-n sus
 Aprig, ca o suliță neagră.
 O altă pasăre în gheare-i va sfârși,
 De mine condamnată.
 Iar eu,
 Un fals și trist judecător,
 Mă uit după el rușinată;
 Căci n-am schimbat sentința, ci doar pe
 osândit
 Și-acum
 Îi sunt părtașă...
 De-altundeva, ce cine știe unde,
 Alt zbor nevinovat
 Va fi uitat.

Cum splendid dispare în zări,
 Mă supune, mă-ncântă!
 Pătrund această măreție tristă
 De moarte și izbândă
 Cu fruntea-mpovorată.

BOVARISM

La început
 Îți plăcea că sunt nebună,
 Că râd pe străzi și nu văd oamenii
 Când trec pe lângă noi;
 Iar în păduri tăceam solemn,
 Mi-aplecăm capul într-o parte
 S-aud cum în urechea dreaptă
 Creștea copacul și cânta
 Din Rilke, un poem.
 Mă lăsați și să stau nopțile
 Agățată de lună,
 Să mă uit la tine de sus.

Te prefăceai că dormi
 Însă din când în când,
 Te ridikai, mă gădilai în tălpi
 Și-alunecam, să mă săruți
 De noapte bună!
 Acum,
 Închizi fereastra, mohorât,
 Nici anotimpurile nu le mai ghicești
 După miros -
 Începi să semeni cu vecinii de pe stradă
 Care se uită peste gard cu ciudă;
 Nu înțeleg,
 Te-ai transformat
 Sau erai altul
 Doar la mine-n gând -

(din volumul "ANDROGINE")

FORMA

E miez de iarnă și plouă;
 A uitat cerul să mai facă fulgi.
 Și nici la supermarket nu e marfă,
 E molimă și rafturile s-au golit.
 Eu mai am prin cămară, de demult,
 Niște forme...
 Nu sunt toate întregi,
 S-au mai rupt pe la colțuri, s-au spart,
 Dar se văd că-au fost stele.
 O să le scot afară să se vadă de sus,
 Poate și-aduce-aminte -
 Și scutură pe pomii ce i-am pus
 Nea blândă, de copilărie

ÎN TOATE

M-aș preschimba-ntr-un cal sălbatic ce-
 alergă năvalnic prin câmpuri
 așa mi-nchipui că arată libertatea
 M-aș amesteca în petalele trandafirului de
 damasc
 așa are mirosul dorința
 M-aș zdrobi la un loc cu strugurii unei
 toamne târzii
 așa e gustul iubirii
 M-aș fărâma în ploaie când soarele stă dez-
 velit și desfrânat
 așa arată dorul
 M-aș face vânt, să spulber în neant toate
 durerile lumii
 așa se simte puterea
 M-aș pune-n toate
 așa e omul

REPETITIVITATE

Zorii apucă noaptea de poale și-o trag,
 O pun la picioare, o calcă,
 Dar noaptea, șireată, se preface în praf,
 Îngroașă timpul, nu pleacă.
 „Nebunul,” se plimbă aiurea pe străzi,
 Nimic nu recunoaște -
 Doar aparențe-mprumutate, nimic profund
 Și iar își spune că se sinucide,
 La noapte!
 În întuneric însă, rămâne singur, doar cu el,
 Liniștea inocentă îl inundă,
 Îi mângâie misterele din el
 Și-atunci... mai amână cu-o noapte

CIRCUMSTANȚĂ

Într-o vară,
 Am trecut cu trenul pe lângă un câmp în-
 roșit;
 Se întinseseră macii până aproape de șine
 Și în răstimpuri
 Își aplecau petalele, să le atingă
 În sărut.
 Le-am simțit, zdrobite, sub roțile geloase și
 încinse
 Și-am tresărit la unison cu tine.
 Erai
 În același vagon -

(din volumul APORIE)

POEZIE

DANIEL MURĂRIȚA

trupuri

luciditatea e un compozit bizar lumina stinsă
storurile trase tu
utopii marginale decupau pori degete buze uscate
voiam cuvinte nu aer lumea suferea

ne era teamă că vom fi fericiți inima nu mai durea
simbolic
sângele se împiedica în piept și fără să mai batem
intram în tristețe ca într-o odaie

poveste cu tropot de cai

vezi tu,
mâna întinsă e un exces
sinceritatea e un junghi ricoșat
bătând la uși dincolo de care
nu mai există nimic

aici, acum
în creier se exfoliază sufletul
ca niște cercuri concentrice ale patimii
căzând încâlcite pe podeaua alunecoasă
a sângelui

nimic.

fațadele clădirilor mârâie maladiu
în grimase parabolice trântite tumular
dureri capitonate cu iluzii din ochi străini
macină oase

vezi tu,
umărul celuilalt e un joc abstract al cortexului
dragostea de sine a câtorva celule haimanale
scăpate dincolo de ușa care
nu mai închide nimic

ca și când

aș vrea să fiu sângele ce se prelinge pe un cuțit
să alunec leneș spre mine însumi ca o boală ce se
uită curând
îngerul păzitor să fie o gaură de cheie prin care
cerul trage cu ochiul obraznic la suferințele atâtor
întorși pe dos

și uite-așa dimineața
să aibă ceva nuanțe sepia și miros de cafea
clipa aceasta de grație
să își sucească mințile în nebunii atipice
hârtiile goale să ne respire ca pe niște cuvinte
necesare
pătând betonul orașului cu tâmpile noastre
încinse
mototoliți anii să vină peste noi despuind cu lim-
ba aspră
timbrele de pe toate scrisorile netrimise la timp
și să ne rătăcim prin vreun parc neștiind dacă
ne-am pierdut copilul din noi sau pe noi înșine

locuri comune

fără armură, dragostea e soldatul inconștient din
prima linie
după ea vin glorioase și false toate celelalte iz-
bâni

scăpate din turnul de fildeș al tăcerii
tristeți fără zăvoare fecundau agresiv
lumina

stăteam singuri, pălăvrăgeam aiurea
despre speranțe și alte locuri comune
voind să ghicim ce lume se ascunde în spatele
lumii
până când
singurătățile celorlalți și-au dat întâlnire în noi

și-abdicare păreau păreriile lumii
despre cer despre drumuri înfundate

să ne legăm de trecut, întindeam inimile pe
sârmă
niște rufe ce s-ar bucura puțin de un soare provi-
zoriu
brațele cădeau apoi sub propria greutate
și ne-am trezit că ne este dor
și ei s-au temut cumplit, nu mai văzuseră până
atunci
oameni vii

nu, nu, noi nu sufeream de o durere propriu-zisă
ne temeam doar de lucrurile asupra cărora
am uitat să aprindem lumina
și peste tâmpile cad prapuri
ca niște membrane placentare
cum vine uneori amintirea
ca un demon

și ne imaginam unul pe celălalt
și lumea părea că ne doare privindu-ne pieziș
și moartea ne ținea neconținut de vorbă

eu nu cred

faceam față oricărei nopți pierdute
răzgândeam viața până la ultimul nod
puneam semne de punctuație la orice intersecție
cu suferința
kalashnikov era un clopot, bătea mercenar
în piept un fel de revoltă
cu inamici ascunși prin toate punctele cardinale
ale iluziei
dar știm bine că raiul e o clinică ilicită de dezin-
toxicare
o cameră sterilă, monocromă cu mobilă minimal-
istă de la ikea
și ilustrate imbecile lipite motivațional pe toți
pereții
încât aici traficul de carne vie și nebunie este în
forme legale
morți autosuficienți își poartă cu emfază perfuziile
salvatoare
evadând din toate icoanele lumii

ecce homo!

nu, eu nu cred, nu vreau să îngenunchez, am
rotule friabile
tarsul îmi arde ca un ghinion ce aprinde torțe în
regret
în combustii cinice tivul inimii ros de-atâta purtat
prin vreme
fie!, să-și lase benevol deșertată lumina prin
toate arterele
să flușture ca un steag alb înfipt întâmplător în
toate rănile

orbi ieșiți din minți să bâjbâie rătăciți
căutând un con abstract de umbră
să rămânem dezmembrați, decapitați,
tors numai bun de contemplat
să fim accidentul inițial care face posibil sevrul
fericirii
și să uităm că suntem singuri
în feluri atât de diferite

relicvariu

suntem atât de mici încât praful pare o
culme
nu te mira, în orașul nostru s-au pierdut ma-
jusculele
oamenilor le-au rămas doar umbra osificată
și câteva atacuri de panică
ce se prădesc în sufletul acesta ca un animal
nehrănit
și de dor dureri sinonime devin clovni stri-
denți

din tot ceea e viu a rămas doar spectacolul
sisif se urcă îndrăzneț pe cruce și se lasă
doborât de încrederea în sine
și tot așa, la nesfârșit, ca un cerc vicios ce ne
ține în mișcare
râsul forțat tras mecanic de pauza de public-
itate
până când bătrânul corăbier își caută și își
găsește ancora

privește, e un joc vechi
mâinile întinse acum sunt punți rupte
articulații se pietrifică pe fundul salin al sper-
anței și se pierd
palmele acestea crescute din os au fost
sărutări
date la răspântii tâlharilor
ce ne-au trecut prin inimă

suflete

punctul e o linie în poziție fetală
suferințe filiforme păienjenis obscur tremur
mut

nimeni nu cade din propria umbră ascultă-mă
strada e toată un turn de fildeș pașii o utopie
visul prelungit ne devorează sinapsele
vreau să îți tatuezi un fluture am învățat să dan-
sez

linia e un punct în poziție fetală
uimiți facem dragoste și dumnezeu privește
în gol

INITIA*

ALMA

Maria Cleopatra Șucu

Élevă în clasa a VII-a,
la Colegiul German
Goethe, București.

Zi frumoasă de toamnă. Copacii deja își pierduseră frunzele și se pregăteau de somnul de peste iarnă. Păsările migratoare treceau maiestose spre țările calde, iar cele rămase să ierneze aici, abia mai scoteau câte un tril firav. Gospodarii se pregăteau să strângă recolta, să își culeagă viile, visând ca elixirul, purtător al adevărului, să îi îndestuleze și în acest an. Covorul frunzelor căzute, formau cel mai minunat „tablou”, pe care Dumnezeu îl dăruia oamenilor.

- Alma, te rog să mergi tu în pădure ca să aduni câteva ciuperci. Vreau să-ți pregătesc o ciulama, așa cum îți place ție.

- Bine bunicule, adu-mi coșulețul, că poate am noroc să găsesc. Merg pe unde am fost și data trecută.

În micuța colibă de la marginea pădurii locuiau bunicul și nepoata sa, pe care o crescuse singur, după ce mama ei trecuse la Domnul. Cerul senin al verii se transformase într-unul încărcat cu nori negrii și grei. Alma (Suflet) luă coșulețul pentru a se afunda în pădure, sperând să revină cu delicioasele ciuperci, pe care bunicul le aștepta cu nerăbdare. Știa că, atunci când va reveni, bunicul o va aștepta cu un tortuleț, darul pe care i-l făcea în fiecare an, de ziua ei, deși dorința cea mai mare a Almei era să mai poată auzi glasul blând al mamei sale.

Alma, înainte de a pleca, te rog primește această cruciuliță, poart-o la gât, ca pe un talisman. Îți va aduce noroc, sunt sigur. Să te însoțească mereu în viață, iar Dumnezeu să-ți călăuzească pașii și să te apere.

- Îți mulțumesc din toată inima, bunicule! Mereu ai avut grija mea. Nu știu ce aș fi fă-

cut fără tine.

După ce își îmbrățișă bunicul, Alma intră în pădure, în speranța de a se reîntoarce cu coșulețul plin cu ciuperci. Cunoștea bine care sunt comestibile. În timp ce se uita după ciuperci, gândul Almei zbură spre chipul mamei, pe care nu o uitase nici o clipă. Se așeză pe stratul frunzelor căzute, închise ochii, adormi și începu să viseze, poate cel mai frumos vis din viața ei. Se făcea că se află în fața unei porți ce separa cele două țărâmură. Bătu de câteva ori în poartă dar nu îi deschise nimeni. Curajoasă, Alma deschise poarta, ținând strâns în mână cruciulița dăruită de bunicul ei și trecu în celălalt țărâm. Merse pe niște cărări necunoscute, scăldate într-o lumină orbitoare, trecu un râuleț, străbătu o maiestuasă pădure de brazi și... deodată auzi un glas ce îi păru cunoscut: „Alma, Alma!”, era glasul mamei sale. Se întoarse brusc și zări o siluetă de femeie ce avea o voce caldă, miraculoasă. Alma o recunoscu imediat, era chiar mama ei, o îmbrățișă, îi mângâie părul bălai, se cuibări în brațele-i părintești, iar din ochi o lacrimă se prelinse pe obrazul ei de copil. Își regăsise mama în lumea de dincolo.

- Draga mea, Alma! Eu te privesc și te ocrotesc oriunde vei fi. Vreau să nu spui nimănui ce s-a întâmplat. Acum du-te repede acasă, în celălalt țărâm. Bunicul te așteaptă și este îngrijorat.

Alma trecu din nou pe poarta ce despărțea cele două țărâmură, ajunse acasă și găsi pe masă un tort pe care bunicul său îl pregătise special pentru ziua ei. În fiecare toamnă Alma spera să își mai poată întâlni mama, măcar și în gând.

ESEU

**Diana Andreea
Oprea**

ACTUALITATEA DINCOLO DE TIMP

De ce îi este omului de astăzi foame? De iubire și de sens. (N. Steinhardt, Jurnalul fericirii)

Trăim în cea mai bună dintre lumile posibile. Deși sinucidere filosofică, raportându-ne la universul infinit al comparațiilor valorice, ca o fatalitate greu de acceptat pentru răzvrătirea și spiritul de revoltă caracteristice omului modern, teoria lui Leibniz își găsește valabilitatea în imediatul cotidian al existenței noastre. Urmând raționamentul formulat de Horia-Roman Patapievici în direcția portretizării omului recent, nicidecum condițiile de viață nu au fost mai favorabile pentru om, niciodată n-am fost mai bine hrăniți, atât de adăpostiți de tăvălugul precarității materiale, ori cu o atât de performantă și accesibilă îngrijire medicală, în contact cu întreaga umanitate, din orice ungher neștiut al globului, cu enciclopediile celor mai mari biblioteci din lume în buzunar. Dezvoltarea științifică și progresul tehnologic au prilejuit o dinamică accelerată pe verticala piramidei nesfârșite a timpului.

Această evoluție notabilă în plan exterior, vizibil, subliniar, e supusă principiului "ceea ce se pierde când ceva se câștigă" (H.-R. Patapievici): din sfera contradictorie binefacerilor pragmatice, umanitatea zilelor noastre e contaminată de reducăționism, de relativism, de smulgerea înaltului și profanarea lui în chip smintitor, de curențe spirituale generate de o negare vehementă a religiosului. Ne situăm într-un perpetuum

al confuziilor morale, fie că a demisionat morala, în formula lui Ernest Bernea, fie că am concediat-o noi, ca urmare a refuzului orientării către valorile veritabile, care au trecut proba duranței temporale. Reperele legitimate de tradiție au fost dizolvate de inflamația generalizată a eului modern, asupra omului care își este sieși lege, pentru care faptul de a fi modern constituie în sine o valoare. Această iluzie a superiorității sine qua non a transformat radical modul de raportare la anterioritate – și chiar la actualitatea care refuză să se identifice cu excesele modernității, de care homo novus s-a descotorosit, catalogând-o ca desuetă, perimată, învechită, renegându-și astfel Mama, printr-o ruptură de nivel care a produs mutații și deformări în structura interioară a ființei. Rătăciți prin întuneric – făclia călăuzitoare a trecutului a fost stinsă, dezrădăcinați, orfani și depresivi, progresiștii înflăcărați nu știu că viața trebuie înțeleasă numai privind înapoi, dar trebuie trăită privind înainte. Răsucirea se impune: fie ea îndărăt, pe orizontală, ghidată de o dorință a cunoașterii instrumentalizate, cu scopul înțelegerii elementare a straturilor din care suntem alcătuiți și a sedimentelor pe care le purtăm, a strămoșilor care ne locuiesc și care trăiesc prin noi – căci nu ne-am născut ca Venus, din spuma mării, fie ca metanoia, răsucirea sufletului pe verticală, pe fondul unei cunoașteri veritabile, ce are la bază contactul cu Adevărul de dincolo de noi, încredințându-ne Lui și legitimându-L prin intermediul

unei relații deopotrivă personale și transcendente. Astfel, am recupera accesul la profunzime, atât de ignorată și înfundată de superficialitate. Perspectiva expansională asupra a ceea ce va să vie decurge din această adâncime, întrucât este resuscitată fundația metaforei care descrie piticii co-coțați pe umeri de giganți, atestând superioritatea omului recent, nu ca intrinsecă, ci prin recunoașterea contribuției ancestrale, figurând o moștenire ce se cere prețuită. Acest raport dimensional implică pietate, smerenie, o bună resemnare, pe de-o parte, iar pe de alta, glorificarea romantică a trecutului, un tipar emulativ care se

înscrie într-o ciclicitate, fără de care tabloul vieții contemporane n-ar fi arătat aidoma. Tradiția nu e adorarea cenușii, ci păstrarea focului, spune Mahler, și în simfoniile sale entuziaste (în sens original, de îndumnezeire) transpune această poziție, căci sfâșie carnea până ce sunt dezveliți giganții – care-ți oferă un umăr drept sprijin, când nu mai suporti sublimul.

Principiul epocii actuale este temporalitatea. Una schimonosită și oloagă, care și-a

amputat, cum am încercat să arăt mai devreme, trecutul, și care devorează maniacal viitorul – precum Cronos pe fiul său în pictura lui Goya – în goana de a-l transforma în prezent victorios. Quo vadis? Curgerea heraclitiană a timpului nu mai este o plutire lină spre acasă, ci o vâltoare amețitoare și elucubrantă spre nicăieri. Cecitatea retrospectivă și exuberanța futuristă sunt cele două coordonate ale crizei culturii moderne, despre care a scris Hannah Arendt, care obturează atât simțul plinar al prezentului, cât și organul pentru atemporalitate (mai degrabă, supratemporalitate) ale omului contemporan.

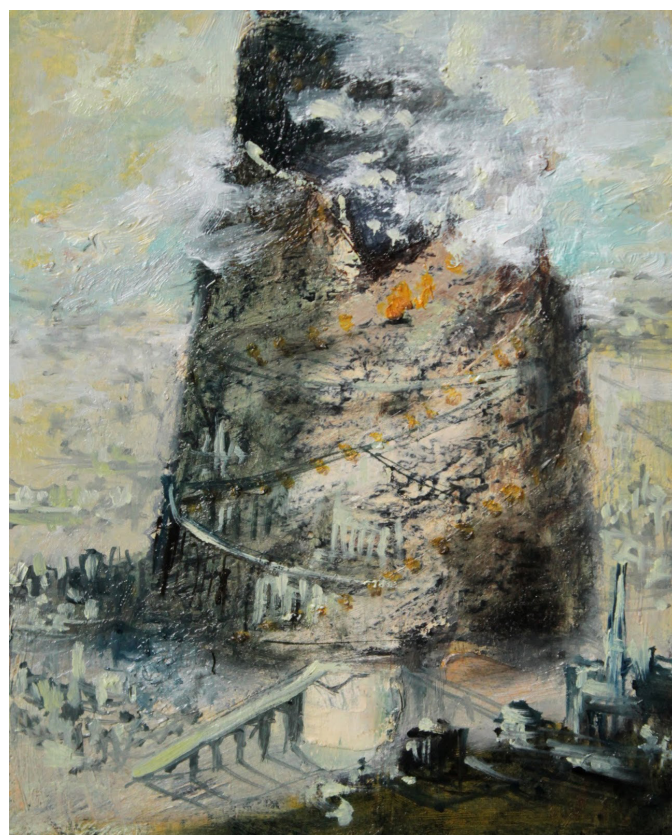
Timpul s-a impus ca o condiție de existență a actualului, pe care premodernii îl defineau în raport cu inepuizabilul, cu stabilitatea spațială, cu nemărginirea, perenitatea, cu ceea ce conferă ordine și echilibru – prin îndreptarea către un nivel superior, iar nu cu fluxul capricios al trecerii, cu perisabilitatea, instabilitatea vârtejului temporal. Comparând „minunata lume nouă” cu valorile culturii antice, remarcăm cu încă un prilej răsturnările de situație și inversarea valorilor superioare (atributele tari ale ființei) cu vacuumul temporalității (atributele slabe), după cum demonstrează Giovanni Vattimo. Într-o primă fază, gnothi seauton!, îndemnul gravat la intrarea în templul din Delphi, și rațiunea care se descoperă pe sine, principiul iluminist teoretizat de Kant, sunt identice în esența lor. Modalitățile de exersare ale celor două sunt, însă, dihotomice; grecii urmăreau cunoașterea eului propriu prin sondare și racordare la un Sine profund, totalizant și unificator, acel Atman din filosofia indiană, prin încercarea de a se descătușa de iluzii și de a evada din lumea umbrelor, a fantezelor, a himerelor și a imitațiilor nereușite, prin vânărea absolutului și a veritabilului, având deschidere către un dincolo de întunericul peșterii. Grecii, așadar, căutau un sens, pe când rațiunea napoleoniană e captivă în circularitatea cadrului personal, asfixiată de propriile limite, poziționată în spațiul îngust al privatului. Conținutul ei e viciat de autosuficiență și de trufie intelectuală. Modernii, fără parcimonie, își dau un sens. Cum îți poți da un sens care să nu fi

existat în configurația ta interioară? Fluturând stindardul rațiunii critice, Kant creează o direcție autodistrugătoare: critica se transformă în autocritică, iar autocritica în negare de sine. Pe când Socrate pledează pentru moderație, echilibru și măsură – îndemn fixat și el într-o inscripție de la Delphi, noi suntem prin excelență în epoca tumultului, în vârful piramidei aflându-se negarea (Gott ist tot) și excesul de zel (definiția autoreferențială a modernității).

Rolul cunoașterii, așa cum era înțeles de antici (care sunt atât de actuali!), ar putea fi considerat o veleitate luciferică: scopul de atins este identificarea cu divinitatea (Diogenes Laertius), însă, tocmai pentru că idealul este intangibil, a te cunoaște pe tine însuși se traduce printr-un dialog nesfârșit cu izvorul vieții, anima, împrumutând din atributele sale, însă luând act de incompletitudine congenitală a umanului și intuind divinitatea în creația sa, prin contactul cu efemeritatea tragică a unei flori sau ridicând privirea în miez de noapte către firmament (nu întâmplător Platon califica astronomia drept o cale spre descoperirea Adevărului). Nu cauți decât ceea ce ai găsit deja înlăuntrul tău, aceasta este lecția pe care ne-o dau grecii. Angajându-ne pe un traseu labirintic, ca în Călăuza lui Tarkovski, scrutarea mădularelor și radiografierea nemiloasă, lucidă a interiorității noastre sunt condiții pentru ca acea dorită răsucire pe verticală să se producă. Mijlocirea acestei conversații cu Adevărul poate oferi claritatea asupra problematiei metafizice, acuitatea morală și tăria necesare pentru a afirma senin: știu că nu știu nimic.

Omul recent știe tot ce poate fi știut. Adică tot ce există, căci ceea ce nu poate fi cunoscut prin metoda carteziană de mintea "atotîncăpătoare" e înlăturat de anticorpii bine antrenați ai lui homo progressivus, azvârlit în afara sferei ontologice. Limitele rațiunii mele sunt limitele lumii mele, ar spune modernii, preluând celebra afirmație a lui Wittgenstein. Într-o atare poziționare față de profunzimile, nuanțele și enigmele de nepătruns ale lumii, care pretinde a eluda și a consuma în totalitate încercările

anterioare de a desluși ieșirea din peșteră, Marele Anonim e caricaturizat, transformat într-un liliputan retras din creația sa, periferic, dar nu un Deus absconditus plin de mister, ci unul golit de adevărurile sale, care s-au emancipat și sunt de sine stătătoare, independente de unitatea din care descind. Autonomia valorilor divine este cea care, în secolul al XVII-lea, transformă lumea fizică într-un "sistem închis și izolat, care se poate singur valida și al cărui înțeles este epuizat de propria sa existență" (H.-R. Patapievici). Distanța igienică dintre Marele Anonim, Dumnezeu-ul transcendent, ale cărui taine sunt po-

tențate și conservate de cenzura transcendentă, și lumea creată se dizolvă prin această sălășluire a divinului în vecinătatea noastră, pe care o putem descoperi limpede, clar și distinct. Avem, așadar, de a face cu acel Dumnezeu care nu poate și nu vrea să ne păcălească, secularizat și lipsit de ascunzișuri, care poate fi pătruns în totalitate.

Continuând lanțul causal propus de Ernest Bernea – criza civilizației provocată de abolirea moralei – amintit întru început, în Amurgul gândurilor este de găsit o indi-

cație a lui Cioran asupra fracturii primare, generatoare a zbuciumului contemporan: Morala e pierdută în lipsa ei de mister. Să n-ascundă binele nicio taină? Deducem că decadența civilizației și a spiritului contemporan își trage seva otrăvitoare din prăbușirea enigmelor, a incomprehensibilității și a divinității necenzurate, vulgarizate în lumea materială, din refuzul practicării acelei atitudini ce presupune o suspendare voluntară a incredulității, specifică modificării ordinului de existență (contactului cu arta), și în legătura cu Izvorul întregii creații, acceptând doza de indescifrabil a Regizorului. Acest concept își are corespon-

dentul filosofic în "ignoranța conștientă" (docta ignoratia), teoretizată de Nicolaus Cusanus, practică prin care sunt abolite limitele gândirii raționale și care dezvăluie un orizont superior, inaccesibil în afara unei încredințări oarbe în vidul angoasant al lui Dumnezeu. Pascal, reporterul eternității – în formula lui Cioran –evocă sentimentul nevrotic al acestui contact : Liniștea acestor spații infinite mă înspăimântă. Muțenia

cosmică l-a îngrozit și pe Bergman, fapt ilustrat în filmul Tăcerea din tulburătoarea trilogie a credinței.

Prin înlăturarea dedesubturilor enigmatice și prin reducerea divinității la adevărurile care au emers din aceasta nu este compromis doar raportul spațial de transcendență dintre Marele Anonim și lume, ci și coincidența contrariilor (coincidentia oppositorum), unitatea Creației, înglobarea într-o realitate suprarățională, divină, a întregului univers. Lumea mea, a ta și a tuturor este deosebită și totodată una, este arborele prin care trece aceeași sevă a lumii întregi, scrie Ernest Bernea în Treptele Bucuriei. Această metaforă a Pomului Vieții înglobează chiar ideea centrală a creștinismului: cele trei ipostaze ale lui Dumnezeu sunt unite, dar nu amestecate, și distincte, dar fără deosebire; la fel ca natura umană și cea divină în persoana lui Iisus. Coabitarea paradoxală dintre bine și rău, iubire și ură, iertare și răzbunare este ilustrată prin imaginea divinității așa cum reiese din învățătura veterotestamentară, chiar în episodul izgonirii din Rai: Adam și Eva au fost somați să nu guste din Pomul Cunoașterii, nu din dorința de superioritate a egoismului dumnezeiesc, ci pentru ca oamenii să nu cunoască Răul. Aflat în Eden, în brațele Binelui Absolut, omul a nesocotit legea, a strivit corola de minuni a lumii, a pactizat cu Răul, descoperind totalitatea cosmică și profanând misterul divin, condamnându-se, astfel, la exilarea în întunericul cel mai din afară. În atare condiții, instituirea cenzurii transcendente este modalitatea prin care Marele Anonim ne protejează, din iubire, de ura Sa.

Dintr-o perspectivă eliadescă asupra problematicei noastre, omul modern pare captiv într-o realitate distopică – în care profanul a eradicat totalmente sacrul –, optând pentru o cunoaștere pur empirică și care exclude în manieră existențialist-atee prevalarea unui sens, a simbolului și a semnelor. Însă, ne spune Eliade, oricât de desacralizată ar fi trăirea umană, ea nu se poate sustrage atributelor intrinseci care o leagă de divinitate; omul e amprentat iremediabil de nostalgia după Absolut, de dragoste, de impulsul creator, de aspirația

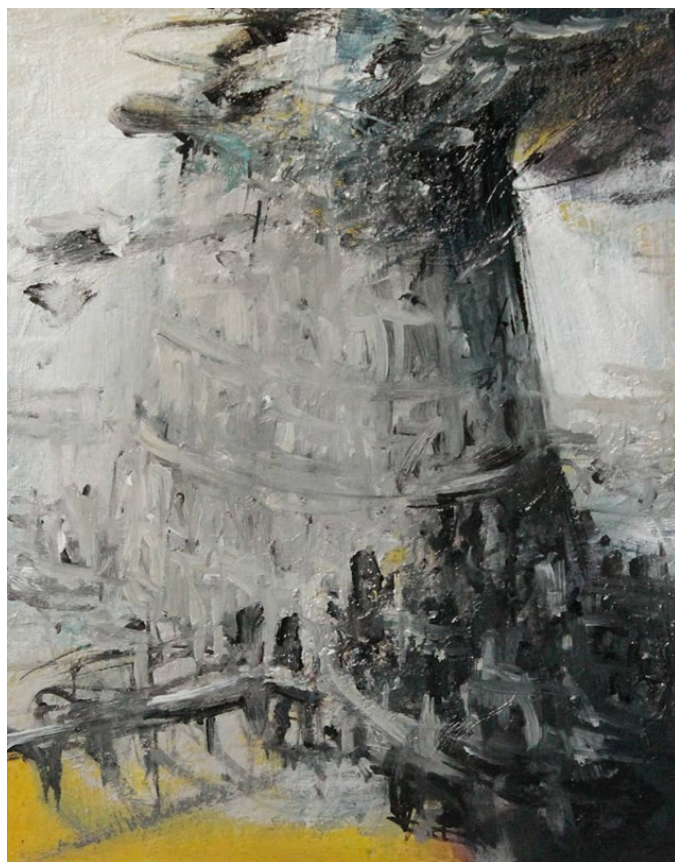
către înalt, frumos și peren. Dumnezeu nu abandonează oaia rătăcită; dacă voi nu mă vreți, Eu vă vreau!, ne-ar zice El, dar odată întorși acasă, ar abandona porunca despotică și ne-ar întâmpina alergând desculț, ca un Tată risipitor de iubire.

Refractar la însemnătatea trecutului și incapabil să trăiască clipa (cum îi înțeamnă John Keating pe elevii săi în Cercul poezilor dispăruți), modernul nu are nici mușchiul admirației antrenat, e bulversat de potențialitate, de repere materiale deșarte și amețit de beția promisiunii hedoniste a fericirii lumești. E indisponibil sufletește la ceea ce îi este superior (căci nu se poziționează în centrul creației, ci deasupra ei), surd sau impermeabil la auzul acelor pași desculți, ultragiati că e aruncat într-o luptă cu Necesitatea pe care nu a cerut-o, într-un context istoric care îi conturează destinul și înțelenit în niște date identitare care sunt, de asemenea, independente de voința lui. A fi în lume (in der Welt sein) nu e un dar divin, dovadă a existenței paradiziace din care am decăzut, ci o condamnare absurdă și nemiloasă la moarte, singura certitudine care gravitează în sfera vitalității. Dasein-ul heideggerian e indisociabil de proiecția temporală, iar a fi în timp lumesc se traduce prin a fi în moarte. Lumea e o frază în curs de rostire, spune Fericitul Augustin, în aceeași cheie cu curgerea spre Acasă a fluviului neobosit, despre care a scris Novalis. Cu fiecare secundă, respiri moartea prin toți porii. Mori trăind și trăiești murind. Dar care e rostul acestei rostiri? Sensul acestei respirații? N-am putea ști decât dacă am avea dinainte întreaga frază. Zbaterile agonizante sunt decupaje incompreensibile din armonia unui tablou în culori pestrițe. Tribulațiile, sfâșierile, frământările, harța cu divinitatea sunt plasate cauzal sub semnul fragmentarului, din care modernul nu încearcă să evadeze nicio clipă.

Mais Dieu est encore plus sage... Putem alege să credităm înțelepciunea instanței care are acces la întregul peisaj. A nu se înțelege că încurajăm resemnarea în căldicelul gest reconfortant al sprijinului divin, tropismul molcom sub aripa protectoare a cazurilor clasate. Cum omul recent trăiește

în lipsă de cumpătare, e de dorit o bună situație în raport cu preambulul timpului lumesc, în virtutea unui Dincolo al intervalului, care prilejuiește descătușarea de sintetic și descoperirea unei geometrii a spațiilor infinite.

Așadar, pornind de la radiografia omului recent făcută de Horia-Roman Patapievici, am încercat să schițăm direcțiile modernității în configurarea omului actual, raportându-ne constant la o actualitate valorică ce jalonează consecvent dezvoltarea pe verticală a întregii umanități, desființând barierele temporale, începând cu grecii antici și până astăzi; am observat relația contemporaneității cu "întrebările rusești" (Andrei Pleșu), cu divinitatea, cu temporalitatea, cu viața și cu moartea, cu sine însuși, traversând lapidar filosofia blagiană și pe cea heideggeriană. Concluzia este la rândul ei un îndemn: să păstrăm mereu în atenție modul cum suntem gândiți grecește de mințile noastre.

ESEU

**Mihai
Săvoiu**

TRATAT SPECULATIV ASUPRA CULTURII

Deschiderea spre ființă a omului este cel mai des întâlnită sub forma unei configurații ontologice largi, ce întrupează tipuri variate de apercepții suspendate, cât și asumate. Într-un sens larg, vizibil nouă, acest periplu este o manifestare a laturii culturale firești. Ferecat și tăinuit, simțul cultural și aversiunea față de obscurantism ne oferă o viziune asupra raportului față de sens, de esență, miez al dilemei culturale. Ceea ce este adesea refractant în discuție este joncțiunea dintre eul permisiv adresat sinelui și cel neîndârjit adresat celui altului. Organograma relației omului cu ansamblul cultural din care face parte, se rezumă strict la o încercare de aflare a sensului unui dat străin, unui celălalt, ce sălășluiește într-un tot într-un spațiu necunoscut, al idealului idiomatic, adesea aruncând o serie de provocări la adresa celui ce se încumetă să îl ajungă. Acolo unde este cazul, polemica dintre eul immanent și eul extrinsec ne trimite într-un loc în care situația capătă o nouă formă, o concentrare aproape metafizică a voinței dintre obiecti, ce se interpune, apropiind astfel simțul dintre părți.

Cultura ni se relevă, așadar, ca un cronotop de facilitare a melanjului de sine, anume a ecuației personale, ce figurează cel mai vizibil în exprimarea acestuia prin voință, adică prin atingerea superioară a unui scop cultural, a unei deorințe de permeare a întregului ansamblu de cultură și prin întoarcerea spre o față mai permisivă a conturului sau o respingere vizând absurdul referitoare la orice tentativă percepută ca fiind o străpungere a libertății, o interpretare greșită a sensului esteticului, al eredității. Distincția dintre cele două, diferențierea în alegere survine în

urma folosirii eului gânditor conținut în fiecare. Dacă fiecare individ este înzestrat cu voința dialectică, atunci acesta poate adopta o cale bivalentă, care, -fără excepție-, este decisă de mărimea egoului, îndărătniciei gregare a discuției. În sine omul modern are la dispoziție, fără efortul laborios al neîndârjitei căutări, selecționări, plămădiri de texte, un întreg tăvălug de informații și date, un tăvălug gata să zdrobească neinițiatul, tocmai acest efect de carambol mediatic, inflație informațională și de un aflus nestăvilit de prefabricate cognitive și culturale cu iz corporatist, îl face pe privitor, membru al publicului -dar mai cu seamă membru al masei- să își invetereze egoul adânc într-o ipostază a renunțării dintr-o dezabuzare față de folosul acestei biblioteci universale. Farmecul oricărei expertize este stârpit, iar cunoașterea este sterilizată de nefericita abundență.

Civilizația noastră e în criză pentru că este în criză spiritul, pentru că a demisionat morala spune Ernest Benea. Plecând de la premisă că daseinul este deoportivă periplul, cât și destinația, atunci cel mai bun și curat aspect este într-adevăr o restructurare a spiritului. Prin reîntoarcerea la cunoaște-te pe sine omul pătrunde în primul rând în prejudecată, angoase și frunzărește prin buruienile sufletului, mai cu seamă dacă are Voința, sau cauza ultimă de a se reinventa ca ființă spirituală. Fragmentele anterior scrise atestă o stare de fapt, un status quo, fragmentele ce urmează o să aducă în discuție striștiile cunoașterii asupra deschiderii spre lume, prin intermediul culturii.

Nu prin altceva decât prin educație se

va aduce un vânt proaspăt în mintea concetătelor, iar educația prin contextualizare, printr-o lichefiere, o schimbare a obiectivului, acela de a introduce un instinct verosimil de critică, de dialectică a cugetului, una generalizată și abrutizantă în adevăratul sens al său. Evident într-o formă sau un contur cuprinzător, în ciuda relapsului care poartă numele de îndoială. Observ adesea cu indiferență o consonanță dintre de speculație ce se juxtapune cu afirmațiile alegorice ale omului de rând și suma sa de incoerență, un raport sinistru ce crește, ce taie răsuflarea oricărei tentative la un idealism în ceea ce privește potențialul unei priceperi retorice, a unui meșteșug filosofic sau unui talent hermeneutic.

Paradisiacul despre care vorbește Blaga atât de insistent nu răsare din cercetarea celor însetați de cauze, ci din pragmatismul omului de rând. Acesta, din patimă și obsesie față de rezolvarea problematicei, dintr-o poftă mizând soluții, -explicări fie ele cât de momentane sau vremelnice-, nu interpretări. Misterul tăiește, nu dispare în reflectare sau în interpretare, soluția, cârpitura se ocupă doar cu sancționarea dilemei pentru natura sa polemică, iar ea se îndeletnicește doar cu furnizarea de artificiu. Așadar primul obstacol spre dasein stă mai mult sau mai puțin în aversiunea față de polemică.

Revenirea la mistic, la căutarea asimptotică a fiecărui amănunt și colțișor în modă speculativă, non-profesională și cu precădere anti-studiu este o destinație previzibilă, în-

lesnită de antemenționatul dispreț. Sigur că împotrivirea față de polemică vine la pachet și cu împotrivirea față de scolasticism, de academism chiar. Rigurozitatea, integritatea în gândire sunt condiții necesare oricărei debateri de intenție corectă.

Mai rămâne o singură piesă ce face notă discordantă cu această structură cu scop de diagnostic. Putem, mai presus de toate să extragem din cele două presupuneri o concluzie, o a treia lipsă, o a treia aversiune, mai precis împotrivirea față de reflexie, de mirare. Mama întregii filosofii.

Ca să întoarcem acest curent cvasi-obscurantist, să îl preschimbăm într-o curbă ascendentă este nevoie de o restructurare valorică, o tentativă ce ar da roade ar fi o stilizare diferită a luminii, a lumière-ului. Cum se poate însă realiza un astfel de țel, mai ales când individul are tendința naturală spre entropie. Nietzsche ne oferă un răspuns prin înfăptuirea unui sistem ontologic independent de vechea Europă creștină. Ce putem trage în primul rând de la filosofia sa este că datoria gândirii de mâine este să își recalibreze eforturile pentru a da un nou sens în absența religiei, să ofere pârgii și sprijin independent, stătător într-însul fără să depindă de un element teologic. Așadar, cosmetizarea aceasta trebuie realizată după spusele filosofului, pentru încheierea unei noi ontologii, unei noi călăuze la nivel de societate și pe parcursul timpului se va reuși această revers.

Este limpede direcția pe care trebuie să o ia cei încredințați cu direcționarea spirituală. Cu toate acestea ne este încă neclară calea ce duce la această destinație, mai în amănunt ne lipsește direcția autonomă pe care să o aleagă elitele, intelectuale și elitele educației. Savanții au o povară grea, omul astăzi se regăsește aproape de această răscruce.

Abordările sunt multiple. Striațiile subiective și interpretările își fac loc în miezul chestiunii. Autorii cărții Jurnalul de la Păltiniș aduc vorba de un nou tip de ontologie, atinsă prin Dumnezeuul Culturii, un dasein ceva mai aplicat pe un sistem preexistent. De remarcat este faptul că noua direcție sugerată este una aplicabilă doar la nivel local, al țării noastre și presupune o aliniere cu un stil de neo-creștinism conservator, o revenire la valori religioase iudeo-creștine, ceea ce este cel puțin primele faze, dacă pe de-a-ntregul contradictoriu situației, frizând anacronismul.

Tot Nietzsche ne spune o alternativă, aceea a individualismului, autonomiei și libertății spiritului. El afirma Interesul acordat sieși poate valora pe cât valorează persoana care o are: poate avea un preț substanțial sau poate fi nesocotit și demn de dispreț, astfel, o dezlănțuire ne aduce în pragul unei expunerii valorice, la nivel macro. Tot el ne sugerează o descătușare a spiritului în scop inițiativ și formativ, fapt ce să permită unor caracteristici native de observare a valorii să înainteze. Cu toate acestea, sună perplex și contradictoriu să punem efaza pe un individualism ce pare-se este în avânt complet în zilele noastre și este pare-se sursa întregii probleme. Diferența majoră stă în individualitatea ca raport cu antemenționatul celălalt, în concepție modernă individualismul se răsfânge drept autointeres și goliciune spirituală, dar mai mult decât atât individualismul se redă printr-un materialism autointerestat, prin egosim de dragul egoismului, astfel, putem spune că soluția este validă, vizând o ameliorare a unei interpretări greșite.

Altfel spus, abordarea ar putea fi descrisă drept un individualism dedicat, ce se concentrează pe descoperirea valorii și la exploatarea ei. Un elitism ce pune în joc răsărirea talentelor și crearea unei noi apetențe.

Consider aceasta ca fiind cea mai de actualitate soluție având în vedere simplitatea și eficiența afișată. Cu un caracter aproape darwinian, strămutarea educației spre un nou orizont ce se bazează pe o facilitare egală, însă pe o individualitate asumată și o lipsă a cenzurii, ne putem detașa de enigma apăsătoare a goliciunii de valori, a moralei ce își aruncă mantia și își scrie demisia.

Rezultatul cel mai răsunător al inițiativei se va revedea în libertatea trainică obținută în urma acestui efort. Dezlegarea minții de structură și dzvoltarea unei metodologii ce derivă din această ontologie a libertății, aproape o metafizică a valorii, se va manifesta în primul rând prin dezvăluiri imprevizibile în virtutea celor ce participă.

Cu precădere putem pune accentul pe dictonul grecesc cunoaște-te pe tine însuși atunci când vorbim de o masă critică a reflexiei și a polemicii, unduită prin dialog și autocritică dusă la paroxism și cu o înclinație spre reziliență vitală. O astfel de incursiune în ansamblul intrinsec este o consecință fecundă a preogramului-ontologic prezentat anterior. În virtutea anticilor se poate aduce

pe masă un întreg palmares care poate să ajute la constituire unei astfel de valabilități. Sinele se va cunoaște cel mai bine odată cu întreprinderea sa de privire în oglindă.

Sumar, se ajunge la un set de concluzii în lux de amănunte și de cuvinte. Predicamentele sunt de o complexitate ce se poate aborda principalmente prin următoarele instanțane. Omul se află în criză de tip moral etic și ontologic, criză ce îl apasă și îl împinge la o aversiune față de propriul destin cultural, ori la o îmbrățișare a acestuia. În genere este apriorică această poftă a imersiunii și ajungem într-o criză provocată de apariția rarismă de oameni noi care să ducă mai departe povara grea, zdrobitoare a culturii. În final, ne putem rezuma la două idei, ipoteze, ce pot rezolva această angoasă. Deschiderea spre un nou set de valori dogmatice, care are atributa simplității și misticii seducătoare, ce este în opinia subsenatului un fals salvaor și deopotrivă o tentativă la nivelul cel mai înalt de înlesnire, de îndrumare și îngrijire a unui nou set de axiome ce se centrează pe individ cu scopul de a-l calibra într-o paradigmă a gândirii axată pe spirit savant structurat și liber. Verosimil ne este că o deplasare de acest soi de poate mîna către o soluție în privința noilor valori. Veghind asupra unei noi metafizici și unui nou sistem valoric, mai cu seamă asupra unui nou spirit. Căci cine ar putea afirma că este ceva deasupra spiritului când vine vorba de tărie, mai ales când Suferim mai mult în imaginație decât în realitate*.

Bibliografie:

Reginster Bernard What is a Free Spirit? Nietzsche on Fanaticism

Dincolo de bine și de rău, F. Nietzsche

Irvin Yalom When Nietzsche wept

Webografie:

Stanford Encyclopedia of Philosophy.

I.E.P.

POEZIE

GEORGIANA DIJMĂRESCU

eșecul națiunilor mici

gânduri post-comuniste
de prin mahalale
sfoigite/mâncate de câini
teza învingerii
se-ntinde și curge
ca tenul acneic
presărearea de concept
într-o învechire deformată
pe post de lentilă spartă
înurmăntează
o devalorizare constantă/ne-nțeleasă

defavorabil

scrijerile timpurii
a inițialelor în copaci
primul semn al pierderii
stă în ambivalența gestului
eternitatea începe azi
și se termină când nu va mai conta
decădere

toamna copacii vorbesc prost
nimicuri cordiale
despre vreme sau
pădurari care-or să-i taie
nu mai sunt legați
de măduva lumii
dezgolirea îi obligă
să pătrundă
superficialul cotidian
nu mai pipăie cerul
nici pământul

își uită atemporalul
din nervuri
și mai ales
dau tot înainte să moară.
toamna copacii vorbesc prost
și n-ai decât să-i asculți
ca pe niște umbre senile

eradicarea sufletului

dezambiguizarea ideii
îmbolnăvește farmecul
lipsa misticismului
în matematică
e dovada unei spiritualități
continuu avort
teoretizarea vieții
estompează frumosul

cerul e albastru
și se explică
luna nu e sfetnic
critica e moartea poeziei

existență

există o singură ieșire
împresurată cu narcise strălucitoare
și nici aia nu pot promite
că nu e doar o altă cotitura
poate nu o să se termine niciodată
nu există un capăt al definitivului
am trecut de mult de el
singura cale e sa ne scrijelim
drumul cu dinții ciobiți
și să sperăm că leșinăm
măcar din când în când.

utilitate

amoxicilină
uitată într-un frigider
de bunici
lângă un pachet de carpați
și un fir de gând
toate lucrurile astea n-au nicio relevanță
ar putea să fie nemurirea
poeziei lui tzara
în dreptunghiul ăla rece
mâncat de molii
și nimeni n-o să se uite
pentru că astea
nu sunt lucruri practice
și e greu
să trăiești vrând totul

dezolare

să-mi fi tăiat/sfârtecat
oasele smintite
și tot nu s-ar fi rupt
dumnezeul ateilor
poleit căzând pe mine
să fi simțit țesutul ăla
desprinzându-se de aproape-ființă
și mărunțindu-mi carnea
până ar fi fost foițe de țigară
mi-ar fi părut un fleac

să mor de durere
cu demnitatea unei păsări mici
care-a scăpat de-un uliu
sau să-mi fi dat o respirație
dramatică-n slow motion
ar fi contat cumva
să fi pierdut
să fi câștigat
vreo bătălie pe care stau
în pat și mi-o închipui
n-am murit la final
m-au condamnat cumva
la viață
am dat rateu înainte
să mă nasc
s-au pierdut cuvintele
pe care poate printr-un miracol
le-aș fi avut
în camera unei femei
în burta unei gasoniere
vrabia nu a existat niciodată
și răpitoarea a murit de foame
nu v-așteptați să scot
vreun phoenix din mustață
aici nu suntem la poker

superficial

sunt oamenii care adoră avioanele
și gustul nopților de vară
toropite în sclifosiri de septembrie
mie nu-mi plac niciunele
nici imbecilitatea
nici zborul încarcerat
și nici neasumările existenței
libertatea asta sublimă
pictată de vreun figurant
nu e cu nimic impresionantă
copacii își au rădăcinile în cer
și nu se mișcă
dumnezeu vomita
de sus în jos
adoptarea unui adevăr
câine jalnic care scheaună
neglijează moleculele
de dinozaur de pe limbă
și muzele din buzunare rupte.

RECENZIE

**Adina
Pecingină**

KLARA SAU DESPRE VINDECAREA PRIN IUBIRE

„[...] aici e mozaicul Soarelui. Dacă vă simțiți slăbite, puteți pur și simplu să-l atingeți și o să vă recăpătați puterea.” Acesta este sfatul pe care îl primește Klara de la directoarea magazinului în care stă expusă în așteptarea unui copil care s-o aleagă. Faptul că, într-adevăr, Soarele îi oferă energia de care are nevoie o face să îl creadă un binefăcător universal, indispensabil existenței ei. El este sursa vieții. Klara povestește atât de plăcut, de fermecător, încât cu greu te resemnezi în fața realității: nu aveam de-a face cu un narator obișnuit. Dincolo de acest nume care o individualizează, o umanizează într-o oarecare măsură, ea este purtătoarea unui număr dintr-o serie de Par-i, roboți umanoizi, așa cum textul ne va lăsa a înțelege. Da, Kazuo Ishiguro creează, în romanul său Klara și Soarele, o poveste plină de emoție și sensibilitate, o poveste despre inocență și sacrificiu, despre bunătate, fără ca toate aceste calități să fie puse pe seama unei ființe umane. Deși utopică întreaga situație, ea ne oferă lecții de netăgăduită umanitate. Lumea imaginată de autor își face apariția din spatele unei cortine târâte dintr-un viitor nu foarte îndepărtat, am putea crede. O lume în care, părinții sunt mult prea ocupați sau incapabili de iubire, de afecțiune, de grijă și se dezic de aceste drepturi firești ale lor plasând responsabilitatea unor creaturi artificiale. O lume în care oamenii ajung să creadă că în sufletul lor nu există nimic special, atât de special încât să nu poată fi continuat oricând, din orice punct, de oricine (Nu mai crede nimeni în unicitatea trăirilor, a sentimentelor. Totul e previzibil, ușor de anticipat). O lume în care copiii suferă de

boli necunoscute, incurabile. Acestei bagatelizări a tot ceea ce este mai uman îi vine o replică din partea unei... „neființe”. Aceasta este povestea Klarei, prietenul artificial al unei fete bolnave, care reușește, involuntar, să ne salveze, să ne ferească de împietrirea sufletului, să ne scape de gândul că totul este posibil, controlabil. Ne vom confrunta, cumva, cu o schimbare de roluri, poate tocmai pentru a ne pune în fața unui fapt pe cât de trist, pe atât de adevărat: ne îndepărtăm de fire, de natură, de soare, de noi înșine.

Klara e drăguță și inteligentă, cu un apetit insașiabil pentru observație și învățătură. Așa este descrisă în fața potențialilor cumpărători. O reclamă pe cât de atrăgătoare, pe atât de realistă. „A observa” este laitmotivul existenței sale pe toată durata șederii în magazin. Așezată în spatele vitrinei în care este expusă, Klara observă: atitudini, reacții, comportamente, emoții, toate pentru a-și pregăti o nouă viață alături de oameni („Mi-am dat seama că, dacă nu înțeleg măcar o parte din aceste lucruri misterioase, nu voi fi în stare să-mi ajut copilul așa cum ar trebui când va veni momentul”). Implicarea este atât de profundă încât Klara începe să empatizeze cu oamenii pe care îi vede, să se transpună, să asimileze caracteristici tipic umane, să reproducă emoții („alte feluri de emoții pe care inițial nu le înțelegeam -,ale căror variante le descopeream în cele din urmă în mine”), învață să-i înțeleagă. O curiozitate fără margini îi focalizează atenția pe lumea de afară.

Copiii se apropie de geamul vitrinei, privesc o vreme, apoi se întristează și pleacă.

Pentru cei mai mulți dintre ei acești Par-i, acești prieteni artificiali, sunt un „vis

inaccesibil"! Și, totuși, de ce ar prefera un copil un astfel de prieten în locul unuia adevărat?! Ce neîmpliniri, ce dorințe nemărturisite sau ignorate le macină sufletul, ce singurătăți neasumate, neconștientizate?!

Părinții care aleg să-și crească copiii în compania unor Par-i sunt oameni ocupați, care lucrează în companii de top și care poartă în ei, probabil, sentimentul neputinței de a oferi mai mult propriului copil. Mama lui Josie se încadrează perfect în această categorie, însă intențiile sale sunt mai complicate și mai grave. Fiica ei este bolnavă de o afecțiune al cărei nume nu-l aflăm, ceea ce ne duce cu gândul la lipsa unui diagnostic clar, cunoscut. Mama nu-și dorește pe cineva care să-i poarte de grijă fetei, ci are nevoie ca această

e de complexă, dar are credința că o poate cuprinde și înțelege în profunzime.

Însă planul Klara este mult mai curajos și mai înțelept: ea vrea să o salveze pe Josie, să o vindece. Are această inocență pe care nu și-o pierde până la final. Și mai are ceva: un devotament fără margini pe care l-am putea traduce în iubire, deși nu se vorbește nicăieri explicit despre asta. Klara are tot ce le lipsește majorității personajelor: ambiție, perseverență, dorința de a face bine și spirit de sacrificiu. Dincolo de toate acestea, are și un aliat de nădejde în puterea căruia se încrede necondiționat: Soarele. Ceea ce o îmbolnăvește de fapt pe fată este chiar lipsa contactului cu acesta. Josie studiază de acasă, în mediul virtual. Îi lipsesc legăturile umane, stabilirea unor relații directe, comunicarea, relaționarea, aventura în aerul curat al zilei, îi lipsește lumina. O stare atât de tristă de care nu suntem foarte străini nici noi. Klara crede „în hrana specială a Soarelui”, cea care îi dă și ei putere și readusese la viață un cerșetor și pe câinele acestuia, în timpul în care ea își făcea noviciatul în vitrina magazinului. Credința în Soare, a cărui scriere cu majusculă ne duce cu gândul la un adevărat zeu, devine aproape absurdă, dar ea știe să-l ademenească atât de bine, să-l implore, fără să inducă starea de umilință, încât acesta își arată încă o dată puterea în fața unei lumi viciate, care îi ignoră existența. Soarele oferă sănătatea mult dorită.

Pactul Klarei cu protectorul său este unul al discreției. Aproape nimeni nu-i bănuiește implicarea, iar cei care o fac, nu o înțeleg. Gândurile și planurile unei tinere sănătoase nu mai implică prezența unui prieten artificial. Declinul Klarei devine inevitabil, și, totuși, deznodământul trezește emoții puternice. Ni se pare injust, dar uităm că nepurtarea de grijă a binelui ce ni s-a făcut e o trăsătură atât de specifică oamenilor. Simțim revoltă, neputință?!. Klara ne învață că nici măcar resemnarea nu e un gând bun. Iubirea necondiționată este cheia, sacrificiul de sine, binele care nu așteaptă răsplată, credința într-o putere mai presus de noi. Klara își păstrează inocența și nu lasă emoțiile negative să o tulbure. Are sentimentul misiunii îndeplinite, este depozitara tuturor amintirilor plăcute, nu pizmuiește, nu se încrede, nu este... artificială.

intelență artificială să-i cunoască atât de bine copilul încât să fie capabilă să-i continue viața, convinsă fiind că moartea fiicei este inevitabilă. Din disperare, poate din egoism, mama acceptă acest experiment în care nu pare să creadă nici ea cu adevărat. Înțelege că inteligența Klarei este o realitate indubitabilă. Că îi poate imita comportamentul în cele mai fine detalii, că îi poate reproduce anumite trăiri, gesturi, asta nu înseamnă să-i poată continua viața. „Crezi în inima omească?”, o întreabă mama. Klara știe cât

REPERE CULTURALE

Emilia Ivancu,
Academia de
Științe Economice
din București

Suflet peste granițe:

Kazimiera Iłakowiczówna – „un corp de politician într-o rochie de femeie”

(Rezumat)

Ambasadorii neoficiali sunt cei care schimbă uneori vieți și țări. Născută în 1892/1893 (?) în Vilnius și trecând la cele veșnice în 1983, în orașul Poznań, din vestul Poloniei, acolo unde există și astăzi casa memorială care îi poartă numele, Kazimiera Iłakowiczówna a fost o femeie emblematică nu numai pentru Polonia secolului XX, dar și pentru România și Europa. Poetă, traducătoare, dar și om de stat, diplomat polonez, spunându-se despre ea că are „corp de politician într-o rochie de femeie”, a fost și secretarul personal al Mareșalului Józef Piłsudski (1926-1935). Kazimiera Iłakowiczówna și-a dedicat viața Poloniei, într-o manieră onestă, hotărâtă, dar și menținerii unei legături speciale între Polonia și România, cea care avea să-i devină o a doua casă, la Cluj, între 1939-1947, iar din punct de vedere spiritual probabil pentru totdeauna. Astfel, acest articol este dedicat, pe de o parte, vieții Kazimierei Iłakowiczówna, iar, pe de altă parte, operei ei poetice și în proză dedicate legăturii speciale pe care a dezvoltat-o și cultivat-o cu Transilvania. Rolul de ambasador al ambelor țări pe care l-a jucat poeta va fi concluzia majoră a acestei analize, un ambasador care și-a deschis sufletul și activitatea peste granițe, pentru apropierea celor două țări.

În vara anului 1937, jurnalista americană Dorothy Hosmer trecea pe bicicletă granița dintre Polonia și România, după ce făcuse un mic tur în Europa. Există o fotografie emblematică la granița polono-română, cu Dorothy Hosmer trecând dintr-o țară în alta pe sub o poartă de lemn și prezentând

documentele de călătorie celor doi grăniceri, fotografie ce avea să apară în iunie 1939 în National Geographic, însoțind articolul lui Dorothy despre experiența ei românească. Articolul era intitulat: *An American Girl Cycles Across Romania* (O americană pedalează de-a lungul României). Prima dată când am aflat despre existența poetei Kazimiera Iłakowiczówna și despre destinul ei care cuprindea România ca într-o îmbrățișare strânsă, prima asociere pe care am avut-o a fost fotografia lui Dorothy Hosmer: tot o femeie independentă care a unit granițele prin viața și activitatea ei, prin spiritul ei cu mult înaintea vremurilor în care a trăit, prin cutezanța de a-și asuma pașii și acțiunile proprii. Polonia și România, învecinate în anul 1937 și încă la momentul

aparitiei fotografiei în iunie 1939, aveau să rămână mai apoi unite prin spiritul unor personalități precum poeta Kazimiera Iłakowiczówna, un corp de politician în rochie de poetă, după cum o numește Lucyna Marzec.¹

Viața Kazimierei Iłakowiczówna pare să fi fost aidoma unei vieți decupate dintr-un roman, iar trăsăturile principale au fost paradoxal poate deschiderea extraordinară cu privire la Europa, diversitatea culturală, literară și lingvistică europeană balansată oarecum de un tragism foarte pronunțat de a nu fi aparținut niciodată unui loc anume, unei țări anume (deși se declara uneori ca fiind lituaniană), unui oraș anume. Poezia, precum viața Kazimierei Iłakowiczówna, este marcată deopotrivă de o dezrădăcinare profundă, de sentimentul tragic al absenței unei spații pe care să-l poată numi acasă, de înstrăinarea emoțională și spirituală pe care i-o provoacă refugiul în spațiul transilvan și până la înstrăinarea fizică adusă de pierderea treptată a vederii până la cufundarea într-un întuneric total și definitiv. În poemul *Locuiri*, dezvoltă întocmai această idee a universalului atât de prezentă în poemele sale:

Locuiesc în anotimpul căpșunilor,
nu în vreun oraș sau în vreo țară,
locuiesc în anotimp, în culoare,
în aroma dulce și roditoare
și aceasta este Patria mea.

În frunzele cărămizii care mă cunosc,
în căderea lor, în pini și pe marginea prăpastiei

Nu în Poznań,

Varșovia, Viena, Londra sau Vilnius... ²

Poeta se naște în Vilnius undeva în jurul anului 1892/1893 (?) – se știe că și-a as-cuns cu bună știință data exactă a nașterii, foarte probabil și pentru că atât ea, cât și sora ei, s-au născut dintr-o relație a mamei lor, Barbara, cu un bărbat căsătorit, Klemens Zan, un avocat din Vilnius, care avea deja trei copii. Ambele fiice au fost înregistrate, pentru a evita reacția directă a societății, ca fiind copiii rudelor: Basia, sora mai mare a Kazimierei a fost înregistrată ca fiind copilul vărului său Gustaw și al soției sale, Barbara,

iar Kazimiera ca fiind fiica fratelui Barbarei, Jakub Iłakowicz și a soției sale, Eugenia. Un alt secret din cele multe care au însoțit viața Kazimierei Iłakowiczówna, așa cum afirmă biografa poetei, Joanna Kuciel-Frydrzyszak, în cartea omonimă: *Iłł*³, a fost negarea, pentru mulți ani, a faptului de a fi avut o soră. Probabil această negare venea tot din situația dificilă de a nu fi trăit într-o familie alături de mama și tatăl lor adevărat, o frustrare pe care probabil, deși nespusă,

a marcat-o cu siguranță. Iłakowiczówna și-a negat originea în fața societății pentru că normele secolului al 19-lea față de un copil născut din flori o făceau să se simtă nedemnă.⁴

Rămase orfane de foarte mici, cele două surori, Barbara și Kazimiera, aveau

să-și afle trecutul destul de târziu și tot atunci să înțeleagă faptul că nu își pot dezvălui adevăratul tată.

Din Vilnius pornește așadar aventura vieții „poetei de graniță”⁵, cum o numește criticul Andrzej Borkowski pe Kazimiera Iłakowiczówna, viață care avea să se întindă peste țări și oameni, atât cu vocea unui politician, cât și a unei poete. Din Vilnius și oarecum pe linia mamei, până la bunicul său, cunoscutul poet și universitar Tomasz Zan, prieten al lui Adam Mickiewicz, Kazimiera Iłakowiczówna moștenește talentul pentru limbi străine și pentru literatură. A făcut studii în Elveția, apoi în la Oxford, Sankt Petersburg și Cracovia, astfel având de la bun început contact cu diverse culturi care aveau să îi deschidă spiritul spre universalitate și spre o înțelegere a diversității etnice cu mult înainte ca aceste concepte să existe.

Din toate preocupările și activitatea politică,

³ Joanna Kuciel-Frydrzyszak, *Iłł*, Editura Marginesy, Varșovia, 2017, Kindle

⁴ Joanna Kuciel-Frydrzyszak, op.cit.

⁵ Andrzej Borkowski, *Powrót Kazimiere Iłakowiczówny. Próba interpretacji*, https://repozytorium.uph.edu.pl/bitstream/handle/11331/1357/Borkowski.A_Powr%C3%B3t_Illakowiczowny.pdf?sequence=1, p. 72.

¹ Lucyna Marzec, *Litwa wyobrażona Kazimiere Iłakowiczówny*, Współnota wyobrażona. Pisarki Europy Środkowej wobec problemów literackich, społecznych i politycznych lat 1914-1945, t. 2, red. G. Borkowska, K. Nadana-Sokołowska, I. Boruszkowska, Editura Instytutu Badań Literackich PAN, Varșovia, 2017, p. 143.

² Poemul *Kwaterunki*, în traducerea Emiliei Ivancu.

dar și literară, Kazimiera Iłakowiczówna întrupează cumva înainte de vreme definiția și portretul unui *european* sau al unei *europeene*, având în vedere că a fost și o feministă care a militat pentru recunoașterea rolului și importanței femeii în societate, de la discursul public până la rolul acesteia în toate domeniile vieții. Unul dintre biografii poetei, Jozef Ratajczak, afirmă despre Kazimiera Iłakowiczówna următoarele: „Lituaniană – ca orfană și prin origine [...], crescută în peisajul livonian, poloneză prin necesitate [...], iar prin educație și cultură aparținând comunității Europei mediteraneene.”⁶

După acest periplu educațional, se întoarce în Polonia în anul 1918, unde începe să lucreze ca secretar în cadrul Ministerului Afacerilor Externe. Din 1925 până în 1936, activează în cadrul Ministerului Apărării Naționale, ca secretară personală a Mareșalului Józef Piłsudski, căruia avea să i se dedice total. Activitatea ei va deveni una de promovare a statului polonez și a activității Mareșalului, chiar opera sa poetică conținând un număr impresionant de texte dedicate personalității Mareșalului Piłsudski. Prelegerile susținute în afara Poloniei au atins mereu subiecte complet ancorate în istorie și cât se poate de sensibile, precum situația evreilor. În anul 1937, invitată fiind la Londra să susțină o prelegere de către Organizația Femeilor Universitare, susține prelegerea intitulată: *Prietenii mei, evreii*⁷, în care militează împotriva mișcărilor anti-semite deja existente în Europa și în care susține că personal pentru ea, catolică practicantă, problema evreiască nu există. Ceea ce va urma, în timpul șederii ei în Cluj, avea să îi confirme temerile legate de epurarea etnică în ceea ce privește evreii și țiganii și va suferi profund atunci când va vedea ce se întâmplă cu evreii din Cluj și toate ororile care au fost comise.

Aventura Kazimirei Iłakowiczówna cu România a început tot în perioada prelegerilor, vizitând România de trei ori înainte de refugiul de 8 ani, ultima dată la invitația Organizației Femeilor Ortodoxe, moment în care critică formula de salut a bărbaților polonezi în cadrul PEN Club-ului, care se adresează *Proszę panów!* (Stimați domni!) în loc de *Proszę państwa!* (Stimați domni și stimate doamne!)

Izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial

o găsește ca membră a Guvernului Polonez, care se refugiază în România în 1939. Refuză însă să locuiască în tabăra refugiaților polonezi și ajunge la Cluj, prin Liga Femeilor Ortodoxe, în casa Profesorului Tătaru, Guvernator al Transilvaniei. Prin simplul fapt de a-și lua viața în propriile mâini, deși singură, Kazimiera Iłakowiczówna manifestă independență în ceea ce privește propria viață, atitudine păstrată chiar și în anii cei mai grei, când și-a pierdut vederea și depinde totuși, în mod tragic, de alte persoane.

Observațiile despre Transilvania, despre români și maghiari, despre evrei și nemți, despre țigani, despre conflictele interetnice, despre durerile și dezastrul provocate de război, despre natură și înstrăinare, despre casa ei din Varșovia, lăsată în slujba Grabosiei, slujnica ei, pe toate le găsim fie în proza⁸ ei cu aspect diaristic, fie chiar în scrisorile către Gabrosia⁹. În perioada înstrăinării și a suferinței de a fi complet izolată de Polonia, își câștigă existența predând ore de limbi străine: polonă, rusă, engleză, germană. Iată câteva observații despre români și maghiari, pe care a încercat să îi înțeleagă și în interiorul, și în afara conflictului inter-etnic:

Oamenii sunt foarte buni aici, mai ales românii. Sunt o națiune blândă și bună, iar tinerii sunt extrem de talentați; este o adevărată plăcere să-i înveți. Inimile lor sunt atât de bune, încât sunt prea bune. Atât maghiarii, cât și românii sunt mult mai fericiți decât noi, sunt mai fericiți și le place să se distreze. Tristețea – asta nu le place. (*Scrisoare către Grabosia*)¹⁰

Din nefericire, experiența din casa Guvernatorului Tătaru nu a fost una foarte fericită, în ciuda faptului că familia Tătaru i-a oferit un acoperiș și o slujbă într-un moment de disperare al vieții ei. Se simțea înstrăinată, nu era invitată la masă sau la teatru, mânca singură în cameră, era neglijată, tratată cu răceală, cu siguranță nu a fost integrată în familie, iar ea, deși o femeie independentă și obișnuită cu singurătatea, suferea, ajungând uneori să cutreiere pădurile și să se întâlnească cu diverse persoane în oraș pentru a-și alina tristețea și melancolia față de patrie. În momentul în care Clujul a devenit

6 Jozef Ratajczak în Lucyna Marzec, op.cit., p. 146.

7 Joanna Kuciel-Frydrzyszak, op.cit.

8 JKazimiera Iłakowiczówna, Proza, Państwowy Instytut Wydawniczy, Varșovia, 2018, Kindle.

9 Joanna Kuciel-Frydrzyszak, op.cit.

10 Joanna Kuciel-Frydrzyszak, op.cit., traducere de Emilia Ivancu.

Kolozsvár, după cum singură mărturisește, nu poate părăsi Transilvania împreună cu familia Tătaru, care pleacă spre București și, din nefericire, nimeni, nici consulul Elveției, nici consulul englez, nici baronii maghiari nu îi oferă o cameră unde să locuiască. Doar o familie de evrei, familia Szwarc, proprietarii unui sanatoriu privat, Caritas, îi oferă cazare¹¹. Când aceștia sunt deportați, scrie versuri în care transpune ororile pe care le trăiește prin cei suferinzi din jurul ei: „Istoria plânsului este plină, teribilul psalm al lui David, orașul și-a dat crimei evreii”¹². Schimbările aduse de ocupația maghiară, de război, suferințele românilor, propria înstrăinare, nesiguranța de a se putea vreodată întoarce în Polonia îi ascut simțul analitic, observațiile ei cu privire la societate, deși foarte realiste, sunt pătrunse totuși de melancolie. Mai mult veștile bombardamentelor din Varșovia, micile scrisori de la slujnica Gabrosia, nesiguranța zilelor duc și la o nuanțare a unui dialog poetic între om și Dumnezeu, credința fiindu-i probabil unul dintre cele mai de preț bunuri. Se manifestă astfel un soi de expresionism în poemele ei, care au nu de puține ori accente metafizice.

Continuarea activității poetice este cu siguranță o formă de reechilibrare în zilele de nesiguranță. Învăță până la urmă limba română, de care va rămâne mereu atașată, făcând traduceri literare, de exemplu, din Mihai Eminescu, Ienăchiță Văcărescu, la Alecsandri, Bacovia, Miron Radu Paraschivescu, Magda Isanos și Marin Sorescu, Tudor Arghezi. Dorli Blaga a avut-o profesoară pe Kazimiera Iłakowiczówna în anii de Cluj ai familiei Blaga, iar perioada aceea i-a rămas foarte dragă.¹³

Literatura și cultura română nu au rămas la stadiul de traducere, poeta asumându-și o rescriere a baladei *Miorița* în limba polonă, intitulată *Într-o vară rece*.

Într-o vară rece

În România, într-o vară rece,
a murit un tânăr cioban;

și a cerut, cu ultimele cuvinte:

- Sub un brad să mă-ngropați,
clopul sub cap să mi-l așezați,

¹¹ Kazimiera Iłakowiczówna, op.cit.

¹² Pogromul de la Cluj, traducere din limba polonă de Emilia Ivancu.

¹³ Nicolae Mareș, Kazimiera Iłakowiczówna sau despre dragostea poetei poloneze pentru poporul român, pentru Eminescu și Blaga, în Tribuna Magazine, <https://tribuna-magazine.com/kazimiera-illakowiczowna-sau-despre-dragostea-poetei-poloneze-pentru-poporul-roman-pentru-eminescu-si-bлага/>

iar de brad fluierul să mi-l atârnați.
Dați semn bieteii mele mândre – inelul,
iar în jurul bradului oile să se adune,
cele albe mai aproape, cele negre mai departe,
toate oile pe care le-am păscut împreună.¹⁴

Un text mult mai profund și plin de semnificații este *Dumbrăveanca în Ardeal*, care aduce, precum Aleph al lui Borges, întreg universul gospodăriei transilvane în glasul dumbrăvenței. Iată textul:

Dumbrăveanca în Ardeal

Se legăna dumbrăveanca în Ardeal,
colorată, precum în această imagine.

Colivia se leagănă odată cu ea, se rotește,
pentru că e atârnată într-un cui în (altă) colivie.

Iar cuiul era bătut într-un perete al casei,
deasupra unei tufe de trandafiri roșu aprins.

Copilașul țipă în leagănul strâmb,
dumbrăveanca ascultă și tare se mai miră.

Pisoii miaună, câinele latră la pisoii:
dumbrăveanca ascultă, mereu are treabă.

Și, încet, colivia se aglomerează;
un glas geme precum roata fântânii.

Câinele latră, pisoii miaună plăcut,
Copilașul plânge încet...

Atâtea glasuri diferite –
toate se nasc din trilul micii păsări – dumbrăveanca.¹⁵

În momentul în care Clujul cade în mâinile maghiarilor și românii se retrag în sud, părăsind Transilvania, precum o făcuse și familia profesorului Tătaru, Kazimiera Iłakowiczówna se identifică atât cu drama țării, dar și cu drama oamenilor, cu plânsul lor: Și toate previziunile s-au adeverit deodată. Marile mulțimi au fost nevoite să părăsească țara și să continue spre sud. Bărbați înarmați în uniforme străine au intrat în casă și au rupt steagurile patriei de pe corăbiile băiatului... Morneni, Maria și Anuca plâng. Traian, Grigore și Gheorghe stau lângă ușă, gata să plece în munți, de cealaltă parte. Fata a luat creioane și un caiet de schițe de școală și

¹⁴ Într-o vară rece, traducere din limba polonă de Emilia Ivancu.

¹⁵ Dumbrăveanca în Ardeal, traducere din limba polonă de Emilia Ivancu.

se plimbă din cameră în cameră, desenând fiecare dintre ele ca pe un suvenir. Apoi casa albă de pe deal va fi înfășurată într-o serie de mănunchiuri și va fi târâtă din locul ei mai spre sud, ca un copac mare răsturnat, cu multe rădăcini.¹⁶

Se identifică mai apoi și cu soldații căzuți în război, se identifică cu durerea unei întregi comunități și scrie astfel textul

Îi plângem pe cei plecați:

Îi plângem pe cei plecați

Biseriçuța înfloresce cu sfinți,
iar cimitirul cu buruieni...
Oh, roagă-te, roagă-te pentru ei,
Împărăteasă a îngerilor!

Au căzut doborâți de război,
secerăți de molimă...
Oh, rugați-vă, rugați-vă pentru ei,
sfinții necunoscuți.

În biseriçuță – cânt pe multe glasuri,
bolta- multicoloră.
Îi plângem pe românii plecați,
acum și mai demult!¹⁷

Perioada transilvană o modifică structural, dar îi și potențează lirismul și sensibilitatea poetică.

În același timp, mai ales după încheierea războiului, încearcă în diverse moduri să se

repatrieze, însă nu are nici bani, nici documente, nici vreo posibilitate de transport. Evident, angostia rătăcirii prin lume i se accentuează. Trimite anunțuri pentru un loc de muncă la ziarele poloneze încă înainte de a părăsi Clujul. Cel care avea să intervină pentru facilitarea călătoriei spre Polonia și care

îi obține și un pașaport este cunoscutul poet polonez Julian Tuwim¹⁸. Ajunsă din nou în Polonia, după 8 ani de refugiu, în 1947, tot din nou este fără casă. Surprinsă de noua

organizare politică și socială din Polonia și de faptul că nimeni nu este interesat de ea sau să îi ofere vreun post sau posibilitatea unei case, reușește să obțină totuși o cameră în orașul Poznan, care avea să-i devină casă până la sfârșitul vieții. Avea să predea limbile străine pe care le știa, care includeau deja și limba română la un nivel foarte bun, și maghiara, la un nivel mai puțin bun. În perioada comunistă nu poate publica prea mult, neavând acces la revistele de literatură, dar face traduceri, chiar și din română și maghiară, ambele învățate în Transilvania.

Odată cu moartea lui Stalin, se schimbă și atmosfera din Polonia, iar scriitorii încep să-și recapete independența, iar din 1954 până în 1957 i se publică patru volume de poeme. Activitatea ei literară începe să îi fie recunoscută. Rămâne însă o solitară până la sfârșitul vieții, un alt mister fiind bărbatul din Sankt Petersburg de care fusese îndrăgostită în perioada studiilor și cu care nu se căsătorise din motive necunoscute. Rămâne singură și independentă, dar înconjurată de oameni, dorind mereu compania celorlalți. Cu privire la posibile regrete de a nu fi avut o familie, Joanna Kuciel-Frydrzyszak redă următoarea afirmație pe care ar fi făcut-o poeta către o cunoaștere: „Cum să vrei să naști un copil, știind că acesta este muritor?”¹⁹ Și această afirmație de un tragism profund ne demonstrează cât de poetic structural era construită și se modelase poeta.

Situația se înrăutățește în momentul în care începe ușor să își piardă vederea, din cauza glaucomului. Primele semne apar în 1966, iar în 1975 deja este complet oarbă. A încercat, chiar când aproape nu mai vedea deloc, să își scrie corespondența singură. A trebuit, în cele din urmă, să roage pe cei care aveau grijă de ea să scrie scrisorile în locul ei. Mai mult, a refuzat cu obstinație să se mute într-un azil, dorind să rămână acasă, unde, de altfel, erau persoane care aveau grijă de ea și unde, primăria orașului Poznan îi asigura tot ce avea nevoie. Erau și studenți care veneau și îi citeau uneori, care o vizitau. Orașul Poznan a preluat oarecum misiunea națională de a-i oferi poetei recunoștința, ajutorul și respectul dobândite prin viața remarcabilă pe care a trăit-o.

Îmi aduc aminte că, atunci când am vizitat casa-muzeu a poetei, la rândul meu petrecând 15 ani ca lector de limba și litera-

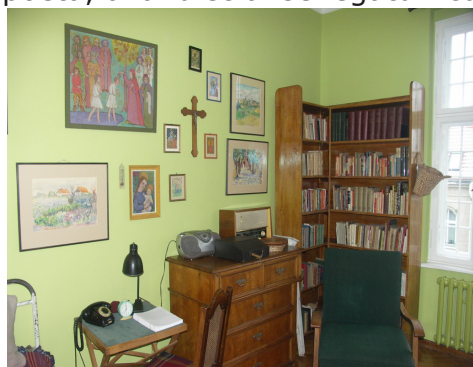
¹⁶ Joanna Kuciel-Frydrzyszak, op.cit., traducere din limba polonă de Emilia Ivancu.

¹⁷ Îi plângem pe cei plecați, traducere din limba polonă de Emilia Ivancu

¹⁸ Joanna Kuciel-Frydrzyszak, op.cit.

¹⁹ Joanna Kuciel-Frydrzyszak, op.cit.

tura română în cadrul Departamentului de Românică, Universitatea „Adam Mickiewicz”, în Poznań, mi s-a spus de către doamna care se ocupa de muzeu atunci, că poeta, având strânse legături cu Universi-

tatea, care, de altfel, i-a și oferit titlul de Doctor Honoris Causa, se informa periodic dacă sunt studenți

români veniți la Poznań și îi invita acasă la ceai pentru a mai putea vorbi românește. Întreaga casă-muzeu purta urmele șederii în Transilvania, de la fotografii, obiecte, traduceri, cărți.

S-a stins din viață în anul 1983, iar, după onorurile aduse de către locuitorii Poznańului,

a fost înmormântată, după propria ei dorință, în Varșovia. Perioada de întuneric a fost și o perioadă în care poezia i-a rămas doar la nivelul manifestării orale, prin observațiile care uimeau nu de puține ori pe cei din jur, însă a considerat mereu că fluxul poetic nu poate să fie transmis prin dictare.

Își amintea culorile, îi aminteau respirația culorilor în natură, însă nu a mai putut transcrie nimic la nivel poetic. I s-a părut un sacrilegiu să procedeze altfel.

Pe de altă parte, o viață în care nu de puține ori a fost considerată excentrică, o viață în care a îmbinat puterea de care trebuia să dea dovadă un politician, cu o educație care avea la bază principii moderne și în care nu s-a sfiit să proclame aceste principii, cu o operă constând în peste 15 volume de poeme, traduceri multiple, proză, articole, într-o singurătate asumată, poeta Kazimiera Iłakowiczówna reprezintă și astăzi un model intelectual, european, umanist, universal. România, cu precădere Transilvania, care a găzduit-o în anii cei mai grei poate ai existenței sale, au transformat-o într-un ambasador

extraordinar al limbii, literaturii și culturii române cum, aș îndrăzni să spun, doar poporul polonez putea oferi. Paginile lirice, traduceri din literatura română, promovarea tradițiilor, a culturii române în Polonia, dragostea autentică pentru limba română sunt cea mai frumoasă manifestare de iubire pe care, de cele mai multe ori, o putem avea doar pentru țara natală, dovadă că spiritul românesc i-a intrat cumva în sângele poetic. Iată, pentru final, una dintre cele mai frumoase descrieri pe care le-a făcut poporului român:

România este frumoasă. Când vine vorba de România, acest cuvânt ar trebui să cuprindă, în primul rând, grație, lejeritate, veselie... Dacă în Suedia rafinamentul și cultura sunt imediat izbitoare, în Ungaria - forța și căldura deosebită a vieții, care sunt pur și simplu greu de urmat, atunci, în România este, mai presus de toate, frumos, ușor, plăcut, cumva nedureros și neamenințător.²⁰

* Fotografii realizate de Emilia Ivancu la casa-muzeu a poetei.

Referințe critice:

Kazimiera Iłakowiczówna, Cum este România în „Prosto z mostu” - săptămânal literaro-artistic, Varșovia, duminică, 29 august, 1937, Nr 40 (148), traducere din limba polonă de Emilia Ivancu. <http://gdzieona.blogspot.com/2019/01/kazimiera-ilkowiczowna-jaka-jest-rumunia.html>, 5.12.2021.

Kazimiera Iłakowiczówna, Poezje wybrane, Państwowy Instytut Wydawniczy, Varșovia 1977.

Kazimiera Iłakowiczówna, Proza, Państwowy Instytut Wydawniczy, Varșovia, 2018, Kindle.

Joanna Kuciel-Frydrzyszak, Iłka, Editura Marginesy, Varșovia, 2017, Kindle.

Nicolae Măreș, Kazimiera Iłakowiczówna sau despre dragostea poetei poloneze pentru poporul român, pentru Eminescu și Blaga, în Tribuna Magazine, <https://tribuna-magazine.com/kazimiera-ilkowiczowna-sau-despre-dragostea-poetei-poloneze-pentru-poporul-roman-pentru-eminescu-si-bлага/>, 5.12.2021.

Lucyna Marzec, Lucyna Marzec, Litwa wyobrażona Kazimiery Iłakowiczówny, Wspólnota wyobrażona. Pisarki Europy Środkowej wobec problemów literackich, społecznych i politycznych lat 1914-1945, t. 2, red. G. Borkowska, K. Nadana-Sokołowska, I. Boruszkowska, Editura Instytutu Badań Literackich PAN, Varșovia, 2017.

Andrzej Borkowski, Powrót Kazimiery Iłakowiczówny. Próba interpretacji, https://repozytorium.uph.edu.pl/bitstream/handle/11331/1357/Borkowski.A_Powr%C3%B3t_Iłakowiczowny.pdf?sequence=1, 5.12.2021.

20 Kazimiera Iłakowiczówna, Cum este România în „Prosto z mostu” - săptămânal literaro-artistic, Varșovia, duminică, 29 august, 1937, Nr 40 (148), traducere din limba polonă de Emilia Ivancu, <http://gdzieona.blogspot.com/2019/01/kazimiera-ilkowiczowna-jaka-jest-rumunia.html>.

CINEFIL

**Ariadna
Pecingină**

DESPRE FILME ROMÂNEȘTI BUNE ȘI MAI PUȚIN BUNE: PRIVIREA SPECTATORULUI VS. PRIVIREA CRITICULUI

Despre filme românești bune și mai puțin bune:
privirea spectatorului vs. privirea criticului

Odată cu accesul nelimitat pe care publicul din România l-a dobândit la producțiile cinematografice străine, a scăzut tot mai mult interesul pentru filmele românești. Dacă la un film precum *Spiderman-No way home* sălile de cinema sunt pline, premiera unui film românesc abia dacă întrecește două rânduri de scaune. Mărturisesc că am trăit și eu aceeași îndepărtare de filmul românesc. Constat că, cel mai adesea, avem tendința de a persista într-o nostalgie pentru filmele cu care unii dintre noi am crescut, cu actori precum Jean Constantin, Sergiu Nicolaescu, Marga Barbu, Florin Piersic sau Stela Popescu. Însă, la fel cum literatura nu începe și nu se sfârșește cu Mihai Eminescu și Ion Creangă, nici cinematografia românească nu ar trebui să se limiteze la producțiile dinainte de anul 2000 și, respectiv, dinaintea Noului Cinema Românesc.

Noul Cinema Românesc ia naștere în anul 2001 când Cristi Puiu lansează filmul *Marfa și banii*. I se alătură regizori precum Cristian Mungiu, Corneliu Porumboiu sau Radu Jude, regizoare: Adina Pintilie, Ivana Mladenovic, Ana Lungu și zeci de alte filme precum *Moartea domnului Lăzărescu*, *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile*, *Polițist, adjectiv*, *Aferim!*, *Touch me not*, *Soldații*. Poveste din Ferentari, etc. Acest nou val cinematografic românesc accesează o estetică realistă, pune în scenă realități ale societății românești. Filmul pare să ni se prezinte într-o formă brută, lipsită de artificii regizorale sau de montaj care ar putea manipula adevărul filmic (mai multe despre filmele Noului Cinema Românesc poți găsi în numărul 2/2021 al Revistei Film dedi-

cat aniversării a 20 de ani de NCR). Întocmai prin această de-dramatizare, filmului românesc a îndepărtat o mare parte a publicului său, însă a intrat în atenția festivalurilor de film internaționale de unde s-a întors cu numeroase premii. Am putea spune că am început să asociem filmul românesc cu filmul de festival care, așa cum știm, nu este accesibil oricui, și am continuat să rămânem fanii unor filme străine consumeriste.

Anul 2021 a adus pe marile ecrane o serie de filme bune care, evident, și-au găsit recunoașterea în

premiile câștigate. Dintre acestea amintesc: Babardeala cu bucluc sau porno cu balamuc (r. Radu Jude), Întregalde (r. Radu Munteanu), Câmp de maci (r. Eugen Jebeleanu), Otto Barbarul (r. Ruxandra Ghițulescu). Nu voi vorbi însă despre niciunul dintre aceste filme, ci mă voi opri asupra ultimului film al lui Bogdan George Apetri, *Miracol*, care a avut

premiera pe 4 februarie 2022. *Miracol* este al doilea film dintr-o trilogie ce începe cu *Neidentificat* (film pe care îl poți vedea pe HBO GO) și care pare să ia forma unui film de gen (mai precis al unui thriller).

Deși nominalizat la premiul pentru cel mai bun film în cadrul festivalurilor de la Veneția, Stockholm și Zurich, dar și câștigător al premiului pentru cel mai bun film la Festivalul Internațional de Film de la Varșovia, criticii de film din România nu au privit acest film cu aceeași apreciere. Motivul este, din punctul meu de vedere, unul simplu și anume desprinderea de Noul Cinema Românesc și producerea unui film puțin nehotărât, poziționându-se undeva între filmul de autor și cel de gen. Dacă primul film de lungmetraj al lui Bogdan Apetri, *Periferic* (2010) este considerat ca făcând parte din noul val, nu la fel se poate spune și despre *Neidentificat* și *Miracol*, filme produse la un deceniu distanță, timp în care regizorul s-a stabilit în America. Influența, am putea spune, hollywood-iana este evidentă în cele două filme ceea ce și deranjează publicul Noului Cinema.

Totuși, de ce dintr-o înșiruire de filme bune aleg să vorbesc despre un film care nu se încadrează în topul preferințelor criticilor de film? Deoarece reușește să se apropie mai mult de public. Într-un interviu acordat revistei *Film*, regizorul spune: „Eu cred că un regizor face un film pe care ar vrea să îl vadă la cinema ca spectator - altfel nu văd cum ar putea să ia toate miile de decizii necesare facerii unui film. Iar când mergi la cinema, ca spectator și atât, vrei să vezi un film bun, o poveste bună, niște personaje intere-

sante, un punct de vedere original, o abordare cinematografică inovatoare” (*Revista Film*, Nr. 3/2021, p. 24).

Pe scurt, filmul *Miracol* se împarte în două capitole, ambele având la bază ideea căutării: în prima parte asistăm la călătoria unei tinere călugărițe novice, Cristina Tofan (Ioana Bugarin) în afara mănăstirii în căutarea unei anume persoane despre care nu știm nimic, căutare ce ajunge să aibă un final nefericit, în timp ce în a doua parte urmărim parcursul întreprins de inspectorul de poliție Marius Preda (Emanuel Pârvu) aflat în căutarea vinovatului. Pe tot parcursul filmului, publicul nu este doar privitor, el joacă și un rol participativ de detectiv, fiind un film care nu spune prea multe (regizorul nu stabilește într-o manieră directă și de la bun început un background al întâmplărilor la care urmează să asistăm, ba mai mult, în unele situații se joacă cu așteptările publicului).

Rareori un film apreciat de critici va fi și pe placul publicului larg, deoarece vorbim despre moduri diferite de a privi și, ulterior, de a înțelege. Poate că *Miracol* nu este cel mai bun film în viziunea criticilor însă, cu siguranță, este cel mai potrivit dacă vrei să te reapropii de cinemaul românesc care dovedește că merită să fie descoperit/redescoperit.

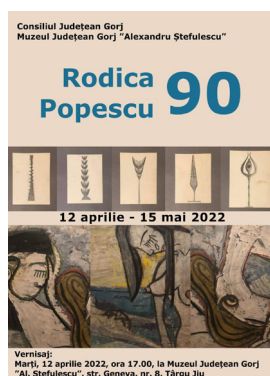

DE ARTE*

**Dorina
Cioplea-Văduva**

RODICA POPESCU ȘI FORȚA CREATOARE

În perioada 12 aprilie -15 mai 2022, Muzeul Județean Gorj "Al. Ștefulescu" (sediul din str. Geneva, nr. 8, Târgu Jiu) găzduiește evenimentul expozițional "Rodica Popescu 90", un omagiu adus regretatei artiste, la nouă decenii de la nașterea sa. Sunt expuse

lucrări realizate în tehnici diferite, mai exact lemn, grafică și pictură pe pânză.

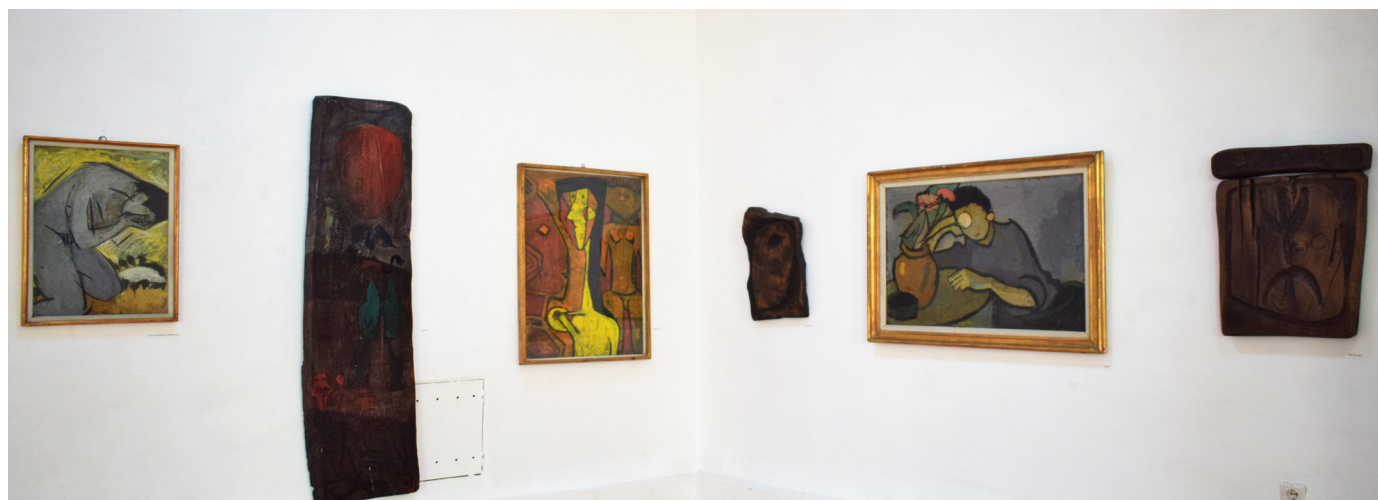
Rodica Popescu (1932-1967) a fost o artistă complexă, cu o operă bogată, în ciuda vieții sale scurte. Mereu impresionantă și surprinzătoare, pentru mine Rodica Popescu este o continuă sursă de uimire în fața forței creatoare.

Muzeul Județean Gorj "Alexandru Ștefulescu" din Târgu Jiu are, la Muzeul de Artă, cea mai importantă colecție publică

a artei, aproximativ o sută de lucrări pe lemn, pânză sau hârtie. Dintre acestea, unele fac parte din expoziția de bază a muzeului, iar restul sunt valorificate prin expoziții temporare.

În cadrul evenimentului "Rodica Popescu 90", pe lângă lucrări de pictură și lemn, poate fi văzută și o serie de schițe pentru sculpturi în aer liber. Cu un foarte ușor exercițiu de imaginație, "văd" lumea așa cum ar fi putut-o face Rodica Popescu. Sculpturi de mari dimensiuni, amplasate în orașe, realizate poate din metal, cu forme care duc uneori cu gândul la elemente din tradiția populară românească, la furca de tors, stâlpii caselor de lemn sau cei bisericești, la elemente vegetale sau chiar antropomorfe.

Către natură se întoarce și în lucrările sale în lemn, valorificând formele naturale ale acestuia, cărora le adaugă uneori și culoare, alteori doar în crustări și creștături, simboluri primordiale aflate la baza tuturor culturilor

* despre artă (lat.)

din lume sau elemente originale, numai de ea știute. "Încercarea mea pornește de la convingerea că lemnul este substanța vie a tradiției plasticii românești. Am încercat să vorbesc în vechiul grai al creștăturii și al picturii pe lemn, contopind mai multe arte într-o artă unică, ARTA LEMNULUI. Am încercat să urmez tradiția populară românească în caracterul ei de sinteză între figurativ și decorativ. Am crezut că viziunea artei contemporane, experiențele și izbutirile sale pot fi îmbogățite cu experiența milenară a artei lemnului. Într-un cuvânt, am vrut să imprim în materia cvasi-informă, cu pensula și dalta, gândirea artistică și rezonanța gravă a spiritului folclorului nostru", spunea artista.

În lucrările de grafică se vede ușurința cu care stăpânea și creionul sau bucata de cărbune, dar și laviurile, în definitiv fiind o împlânzitoare a liniei, pe care o modelează și modulează cu naturalețea cu care respiră. Totuși, din baza acestei ușurințe căpătate dar și înnăscute, fac parte și orele de studiu, profesorii și colegii săi de facultate amintindu-și, după plecarea ei, cu câtă seriozitate trata arta.

Despre artistă: Rodica Popescu s-a născut la București, la 12 aprilie 1932. Între 1939 și 1949 urmează cursurile primare și liceale în București, iar între 1950 și 1955 urmează cursurile Institutului de Arte Plastice "Nicolae Grigorescu" din București, având ca profesor pe Alexandru Ciucurencu. Între 1955 și 1965 participă cu lucrări la multe expoziții de stat. În 1963 deschide o expoziție cu lucrări de artă monumental-decorativă, împreună

cu Zoe Băicoianu și Dan Parocescu, unchiul său, la Galeriile Fondului Plastic din Bulevardul Nicolae Bălcescu, București. În 1964 realizează vitralii pentru sediul O.N.T. din București. În același an face o lucrare monumentală, împreună cu Dan Parocescu, pentru Hotelul "Aro" din Brașov. Tot în 1964 realizează, împreună cu alți artiști, vitralii, între care și cel pentru sediul Intreprinderii Simca din Franța, precum și pentru sediile O.N.T. de la Londra și Paris. În 1965 creează o suită de reliefuri în lemn policrom cu care organizează, în 1966, o expoziție la Galeriile Fondului Plastic din Bulevardul Magheru, București. În 1967, la 31 mai, părăsește această lume, la numai 35 de ani.

"O serie omogenă, excepțională de studenți. .. tot atât de excepțională era și această fată printre ei. Strălucea. Era dublată de o sensibilitate pe care băieții mai puțin o aveau. Pe lângă talent era și deosebit de inteligentă. Avea <<cap>>. Și pe deasupra, era foarte, foarte muncitoare și o colegă minunată. Calități pe care nu le întrunesc decât prea puțini, calități esențiale pentru un pictor.

Rodica Popescu a fost o excepție din toate punctele de vedere. ", spunea artistul Alexandru Ciucurencu, cel care i-a fost și profesor.

"Toată perioada studenției am fost prieteni. Atelierul lui Ciucurencu ne-a unit și fiecare clipă era dedicată studiului. Rodica Popescu a muncit cu pasiune și dăruire, fapt care și-a găsit rod în calitățile alese ale lucrărilor de mai târziu. Opera sa stă și va sta mărturie...", Constantin Piliuță

SEMNAL

DISTANȚA DIN NOI
ESEURI

Colegiul Național „Tudor Vladimirescu”
Târgu Jiu,

Coordonator, prof. Daniel Murărița

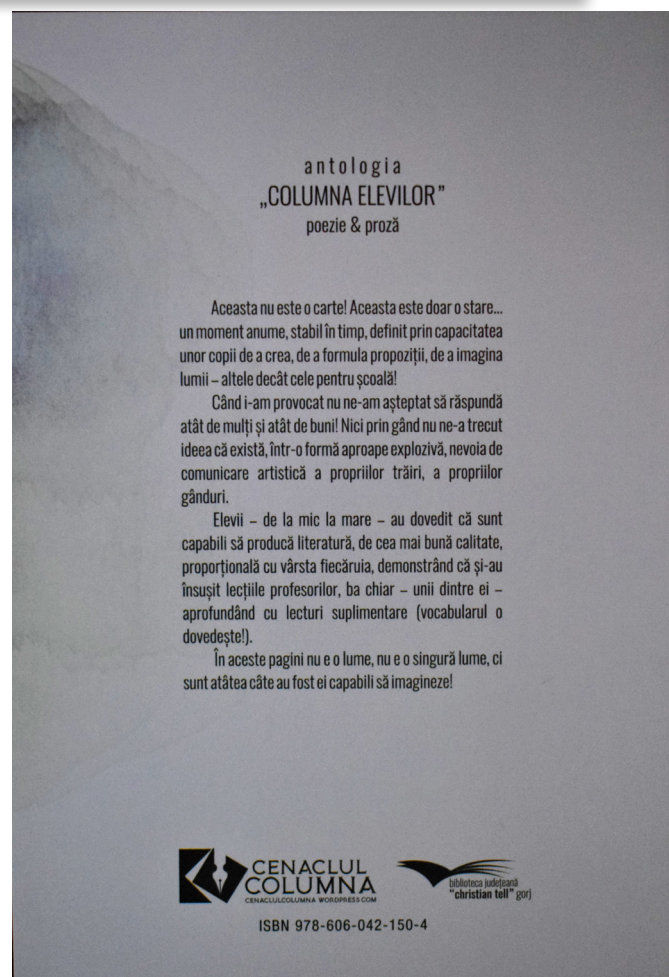
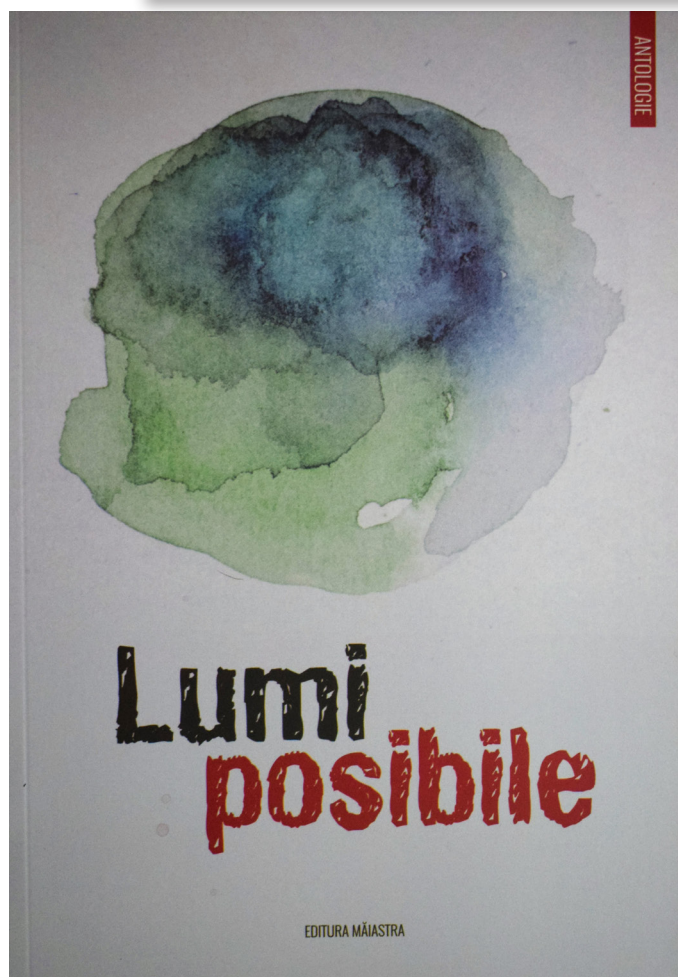
Editor volum: Biblioteca Județeană
„Christian Tell” Gorj

Consultant științific: Elena Velțan /
Redactor: Viorel Surdoiu / Concepția
grafică: Daniel Murărița

Textele publicate în acest volum sunt es-
euri participante la sesiunea „distanța din
noi”, organizată cu ocazia sărbătoririi Zil-
ei Mondiale a Filosofiei – noiembrie 2021.

Organizatori ai sesiunii de eseuri:
Socio-Umane CNTV, Colegiul Național
„Tudor Vladimirescu” Târgu Jiu

Parteneri: Biblioteca Județeană „Christian
Tell” Gorj, Centrul Europe Direct Gorj

REPORTAJ

**Ion
Elena****CIREȘUL DIN DEALUL COPILĂRIEI**

Iunie s-a oprit prin margini de plai să se odihnească nițel și să înnobileze viața cu multe din minunățiile sale pământești.

Urcăm cu pași siguri poteca șerpuitoare de pe dealul copilăriei, ocolim cu delicatețe dâmbul de pe care alunecam cândva cu șindrila pe iarba uscată de arșița verii. Pașii repetați ai sătenilor, în ani și ani, au tot trecut pe sub umbra colinei, apoi au șiroit ploile pe urmele lor și așa a apărut râpa mică în pieptul de deal împodobit cu salcâmi, cu meri și cireși. Doar moș Petrică, veteranul uliței noastre, s-a gândit cum să vindece rana dealului. La toamnă, când vor troieni

aici frunzele veștede pe zbor de vânt, el va prăvăli aici trup de cetină, va rostogoli glia și va netezi mărunta văgăună, iarna va mângâia și va așeza umplutura iar primăvara va aduce din nou covorul ierbii, reconstruind relieful. Va semăna apoi sămânță de salcâm, să crească o pădurice frumoasă pe locul adâncit de rană acum.

Ne oprim la cireșul din coasta dealului. Cu două decenii în urmă, din ramurile lui, Mihăiță își alegea fructele rotunde și bine coapte pe care le folosea ca momeală la undiță pentru cleanul argintiu din vadurile Motrului. Între timp s-a înzdrăvenit pomul

nostru, coroana lui este largă și rotată, acoperă întreaga pantă, dar și o bună parte din via lui Gherasie Pivnicerul. Nu sunt așa de multe cireșe în ramuri, dar le știm că-s mărunte și dulci.

Ne întindem un picuț să ajungem spre poale, să prindem câteva chite și avem apoi un pumn de fructe să ne reamintim gustul acela ancestral al celor mai așteptate fructe. Tot aici, pe cea mai groasă cracă dinspre tulpină, mama Ancuța le prindea nepoțelilor dăinaușul sau țuțaica. Astfel reușea să aducă alaiul copiilor din vale în deal. Iar la vremea cireșelor, sub cupola încărcată din vârf de deal, bucuria gustului ales era o sărbătoare de fiecare zi. Atunci, culoarea roșie din obraji cireșelor cobora din ram și se cuibărea în obraji copiiilor din sat, care erau mult mai mulți decât azi.

Soarele se topește pe pajiștile dealului. Florile pământului te învelesc cu miresme îmbietoare. Lăutele sar prin firul înalt al fânețelor și dăruiesc împrejurimilor cântecul existenței lor. După ploile lui mai, natura surâde tuturor plină de viață. Peste linia culmilor dinspre Malaion, verdele pădurilor trece ușor de la nuanța de primăvară spre verdele intens și pur al verii, arătând ochiului că la temelia codrului ploile au plâns îndelung revărsându-și lacrimile în tumultul izvoarelor și-n umbletul nevăzut al sevelor prin ramuri.

Răsăriri cu ferigă fragedă și zveltă s-au produs peste poiana cu fragi. Copiii își vor face loc prin pădurea de ferigă să-și umple ulcelele cu frăguțe mari și roșii, cu aroma lor rară și delicată. Căutăm poteca spre vârful dealului, mai aproape de albastrul limpede al cerului peste care rătăcește un grup de nori albi, trecători.

Adăstăm să ne tragem suflarea pe tăpșanul din porțița viei, la teiul care se pregătește să înflorească. Uluca pare scufundată în valurile de verdeață ale pajiștilor lui iunie, la tulpina teiului, umărul dealului s-a învelit cu un inedit covoraș de lăstari. În ramuri este multă liniște. Mugurii florilor nu și-au deschis încă petalele cu seraiul auriu al miresmelor iar zumzetul neistovit al albinelor se aude doar în nemărginirea curgătoare a fânului verde, necopt.

Suntem lângă tâmpla mărilor din care Roxana își alegea în fiecare toamnă cele mai roșcovane mere. Ramurile sunt pline de rod. În septembrie vom culege mere dulci și frumoase, mângâiate de vânt și soare, udate

doar de șoapta ploilor și atingerea gândurilor de rouă. Admirăm brațele vâjnoase ale cireșului lui Bunceanu, cel care tronează pe fața dealului. Spre mijlocul lui iunie se vor înnegri cireșele. Abia așteaptă Mădălin să se agațe de poale și să se mângăiească pe toată fața cu suctul roșu aprins din miezul cireșelor.

Ne întoarcem cu privirea spre dealurile răsăritului, spre pădurile de mestecăn, plop și tei din Pleșa și Ogașul Popii. Distingem în coloritul culmilor verdele solitar al pădurii de molid pe care am plantat-o în urmă cu patru decenii, când eram gimnaziști la școala din sat. Avem la picioare Valea Moregilor cu casele așezate printre coroane de nuc, măr și dud și întreaga panoramă a Câmpiei Padeșului, cu deschiderile ținutului spre Ponoare și Obârșia Cloșani, spre Glogova și Tismana. Revedem spre miazănoapte Măgura și făptura legendară a Tehomirului. Lăsăm orizontul și revenim acasă, la via cu conac și vâlău din culmea Dealului Stanchii, dealul nostru.

Așteptăm în tăcere, să nu tulburăm cu prezența noastră vrăbiuțele așezate pe gura trunchiului de copac scobit, în ritualul potolirii setei prin taina apei de ploaie. Scârțâie apoi poarta de la vie, pătrundem sfioși pe pajiștea amintirilor. Conacul duce în cârcă nu numai cerul, dar și câte ceva din trecutul neamului nostru înseninat de jocuri și dorințe. Străbunicii l-au zidit aici, peste înălțimi de sat, să le fie casă de lucru în plai

și să le vegheze statornica stăruință în rostuirea treburilor. Ei erau obișnuiți să fie serioși cu viața și harnici între oamenii locului. Peste povârnișul însoțit al dealului se revărsă în rânduri via înființată de părinții noștri.

La capătul viei, scăldat de lumina soarelui, ca într-un vis de copil, regăsim cireșul care ne-a fost de mare bucurie în fiecare început de vară. Sunt primele zile ale lui iunie și

Îl reîntâlnim aici pe Ducu, câinele aprig al casei. Bunicul l-a legat de trunchiul cireșului, să-i stea de pază și să-l apere de trecătorii hrăpăreți.

Încerc să mă apropiu de tulpină, sunt recunoscut de prietenul meu, Ducu mă privește cu blândețe în ochii-i strălucitori. Încerc să mă cațăr pe tulpina groasă, să mă agăț de crengi și să mă înalț apoi în rămuriș, să ajung tocmai în vârf, unde voi afla cireșele cele mai coapte. Constat că mai dispun de abilitățile de cățărare, dar am adunat și câțiva ani în buletin. Trăiesc cu tot sufletul bucuria copilăriei. Sub ramurile stufoase și încărcate cu scalani de cireșe s-au adunat toți copiii de pe vale. Și Roberta. Și Anca. Și Brândușa. Și Emanuel. Și David. Și Rebeca. Și Cătălin. Câtă înflorire de viață, nepoți, vecini, prieteni, copii care au venit cu noi la bucuria cireșelor.

Îmi plimb mâinile pe crengile împodobite cu cireșe pietroase rumene și gustoase. Desprind chitele și le arunc cu fluturași de frunze în adâncul ierbii. Privesc la salturile țâncilor care aleargă să le găsească. Îi admir cum gustă cu poftă din ofranda pomului plantat și ocrotit de străbuni. Simt cum mi se umezește gura și mănânc o mână de cireșe. Îmi dau seama că nici un fruct nu este mai gustos decât acela pe care îl mănânci în rămurișul arborelui ce ți l-a dăruit. Parcă aud pietroasele pocnind în gura copiilor. Simt împreună cu ei gustul cireșelor și mă împlinesc cu unicitatea acestei bucurii.

Soarele trecuse de chindie și-și urma traiectoria spre apus, până după Piatra lui Stan. Mă ascund după frunziș să nu simt arșița în ceafă, mă aplec spre cele mai bogate crengi, să pun în săculeț cireșe rumene și aromate, să cobor la copiii de sub ramuri cu aceleași

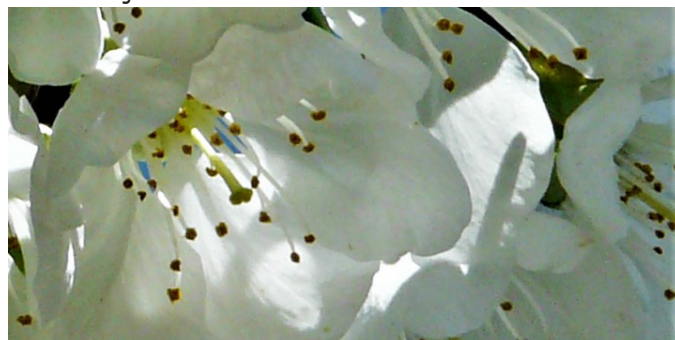
neprihănite și dulci fructe. Așa cum au crescut ele în sânul naturii, curate și polimate numai din sămânță, din floare, soare și apă, dar și din sfânta osârdie a albinelor polenizatoare.

Moș Petrică îl mutase pe Ducu sub șatra conacului, lăsând loc liber alaiului copilăriei la sărbătoarea cu cireșe. Am rezistat în căldură, dar îmi doream ca volbura de nori întunecați ce se-arăta dinspre munți să se așeze în fața soarelui, să am parte de umbra întinsă a cerului pentru a culege în tihnă bucurii de rod pentru tâlcul și frumusețea vieții. Ce pofticioși am fost cu toții! Priveam cu jind buchetele de cireșe din crengile desenate pe albastrul depărtărilor și parcă ne ploua în gură cu arome la care alteori doar visam.

Am înțeles ușor tehnica desprinderii blânde a codițelor din adânciturile crengilor și m-am retras mulțumit din rămuriș, cu săculețul încărcat de fructe proaspete. Am revenit sub oblăduirea tulpinii și am umplut brațele copiilor cu cireșe și fericire. De data aceasta nu poftisem la cireșe furate. Am fost răsplătiți cu fructe culese din cireșul nostru, ca într-un dar celest, venit de la Dumnezeu.

Câtă generozitate pentru inimi curate, am văzut aici. Și în toamnă, la înroșirea frunzelor cu focul trecerii, și în iarnă la întemeierea mugurilor, și în primăvară la miracolul înfloririi și acum, la bucuria fără egal a rodului. Să nu îl uităm pe Ducu, strașnicul nostru străjer din vie.

Era în Duminica Mare, la Rusalii. Mama Domnica îmi spusese să port în buzunar foi de pelin și usturoi, să nu mă fure amețeala. Ce sărbătoare! Copiii se înșiruiseră pe poteca ce cobora spre vatra satului din vale. Zburdau fericiți printre umbre și flori. Dinspre templul pădurilor răzbăteau ecouri din cântecul solemn al cucului. O mierlă ne impresiona cu trilurile ei, pe un creștet de ulucă. Parcă se redeschide ziua. Mai e puțin și vara urcă în solstițiu!

LA 120 DE ANI DE LA ÎNFIINȚARE

Sâmbătă, 26 februarie 2022, s-a petrecut prima apariție scenică, la Teatrul Dramatic „Elvira Godeanu”, a Orchestrei simfonice „Lyra Gorjului” - într-un concert care i-a avut în prim plan pe violoncelistul Mircea Suchici și pianistul

Florin Berculescu, amândoi fiind deasemenea și dirijori în cadrul altor spectacole. „Societatea coral-filarmonică Lyra Gorjului”, a luat ființă în anul 1902, fiind consemnată fără întrerupere, excepție făcând perioadele de război.

În 29 decembrie 1987 a avut loc primul recital de muzică și poezie, recital care a consemnat o colaborare și o prietenie muzicală care dăinuie și astăzi, între Mircea Suchici și Florin Berculescu. În anul 1998, muzicienii târgujieni, din cadrul Școlii Populare de Artă Târgu Jiu și Liceului de Arte „Constantin Brăiloiu”, împreună cu o mână de colegi de la Filarmonica „Oltenia” din Craiova, au înființat Orchestra târgujiană de Cameră „Lyra Gorjului”. În anul 2005, prin parteneriatul dintre Primăria și Consiliul Local Târgu Jiu și Școala Populară de Artă Târgu-Jiu

(regretatul Viorel Gârbaciu și-a pus amprenta și sufletul în a ajuta aceasta, deja, Orchestra de cameră „Lyra Gorjului”) și a fost demarată prima stagiune permanentă de muzică cultă din istoria culturală a județului.

LYRA GORJULUI

Scurt istoric

Dr. **Lucia Crăciun**

În cea de a II-a jumătate a sec. al XIX-lea, mai precis în anul 1890, prin înființarea Gimnaziului Real de 4 ani din Tg-Jiu, se marchează un moment cu adânci semnificații în viața spirituală a orașului, deoarece profesorii și elevii „paralel cu viața de școală activă, serioasă și rodnică... au desfășurat o bogată activitate extrașcolară și culturală”.¹⁾

Începând cu anul 1900, practic, prin cele trei șezători literar – muzicale la care participă corul gimnaziului, elevi și profesori și distinse personalități din rândul intelectualității orașului care conferențiau, se pun bazele înfiripării formației de mai târziu, ce avea să fie cunoscută sub denumirea de „LYRA GORJULUI”.

Una din persoanele de excepție ale acestui grup este ing. Aurel Diaconovici, care devine datorită calităților sale, primul președinte al „Societății coral-filarmonice Lyra Gorjului” (1902). Conducerea artistică a societății corale îi este încredințată maestrului D.N. Avramescu – profesor la catedra de muzică a Gimnaziului – „dotat cu o pregătire specială, din cele mai alese, împreună cu o sensibilitate și un gust artistic muzical rar întâlnite”.²⁾

Din această formație făceau parte elevi, profesori, dar și o parte din reprezentanții tuturor păturilor sociale și ai tuturor naționalităților din Tg-Jiu. Maestrul a inclus

D.N. Avramescu

Primii trei conducători muzicali al „Lyrei Gorjului” au fost: D.N. Avramescu (1902-1914), Dante de Cristofaro (1918 – 1926) și Gh. Găță (1926 – 1938).

Gh. Găță

În repertoriul formației corale piese din creația compozitorilor români care au la bază folclorul românesc.

Melodioasele creații sau prelucrări, sau armonizări ale unor compozitori ca: Anton Pann, Gavril Muzicescu, A.L. Ivela, Ioana Ghika-Comănescu, Ion Popescu-Pasărea, Ionel Brătianu, N. Lungu, Ed. Hubsch sunt grăitoare.

Pentru început, Societatea Lyra Gorjului implicată în organizarea șezătorilor, deschide seria conferințelor cu profesorul Ardeleanu, care abordează în comunicarea sa, tema. „Românii din Istria”, corul interpretând lucrări alese, fiind prezentate ca „bucăți naționale”³: „Limba românească” – de Ioan Cartu; „Hora Severinului” – melodie armonizată de Gh. Ghika și culeasă de L. Wiest; „În pădure” – de Ciprian Porumbescu; „Pui de lei” – de Ionel C. Brătianu. Dar, pe lângă succesele înregistrate, trebuie spus că nu s-au lăsat așteptate șicanele și greutățile cu care se

„Lahovary” din orașul Rm.-Vâlcea.

Urmează o perioadă în care atât repetițiile cât și concertele au fost suspendate pe de-o parte din motive organizatorice, iar pe de altă parte din cauza intervalului de timp pregătitor declanșării Primului Război Mondial.

Serbările, sfințirile de biserici și alte producții la care a fost invitată Lyra Gorjului în Gorj precum și în județele vecine: Turnu-Severin, Rm.-Vâlcea, Drăgășani și Craiova – au constituit tot atâtea motive de bucurie pentru auditoriul avizat sau nu, dar dornic să-și schimbe starea de spirit pe care o creează întâlnirea cu muzica.

În anul 1918, Societatea corală filarmonică „Lyra Gorjului” are un președinte în persoana dr. Nicolae Hasnaș, iar la pupitrul corului vine Dante de CRISTOFARO, ce se număra înaintea Războiului printre membrii activi ai Societății.

Noul dirijor „era un muzician prin vocație și talent interpretativ”⁴ ridicându-se printr-o muncă asiduă și dragoste de învățătură până la titlul de profesor de muzică, urmând Conservatorul particular „CORNETI” din Craiova și completându-și studiile în arta dirijorală și a compoziției la Conservatorul din București, clasa Dimitrie G. Chiriac.

Potrivit unei cronici de spectacol referitoare la corul „Lyrei Gorjului” se consemnează faptul că „programul a fost alcătuit și interpretat admirabil de Societatea corală și filarmonică în amfiteatrul Gimnaziului.

În anul 1924, târgujienii au avut plăcerea ca în ultimele zile ale lunii iunie să fie gazdele unui concert de neuitat pe care N.D. Avramescu – fondatorul Lyrei Gorjului l-a susținut în Târgu-Jiu cu elevii liceului Lahovary din Rm.-Vâlcea.

În gară au fost întâmpinați de reprezentanții autorităților locale, corpul profesoral, elevi și un numeros public. Primarul le-a adresat în numele locuitorilor urarea de „Bun venit!”, iar Dante de Cristofaro, i-a salutat pe vâlceni, ca pe niște frați. De la gară, cu muzica militară în frunte, mulțimea s-a îndreptat prin oraș către grădina publică unde a avut loc o masă comună. La ora 21.00, în sala Teatrului Cinema „Căldărușe”, a început „festivalul”

Dante de Cristofaro

confruntaseră atât primul președinte al Lyrei Gorjului, ing. Aurel Diaconovici, cât și succesorul său, avocatul Iosif Minoff și chiar maestrul- director D.N. Avramescu, care după încercări nereușite de a resuscita activitatea Societății a părăsit orașul Tg-Jiu în favoarea unui post de profesor de muzică, oferit de conducerea Liceului

la care și-au dat concursul corurile elevilor „Lahovary” din Rm-Vâlcea și al Societății corale „Lyra Gorjului”, conduse de D.N. Avramescu și respectiv Dante de Cristofaro.

Programul foarte bogat – deși s-a terminat noaptea, după ora 1.00 – departe de a-și fi oboșit publicul, din contră, chiar „l-a amuzat cu prisosință, fiind deseori bisat și îndelung aplaudat. Lyra Gorjului” a interpretat „Marșul ofițerilor” și „Camarazii”, două frumoase marșuri patriotice. A fost un festival cum –să ne ierte sinceritatea maestrului local – Târgu-Jiul n-a mai văzut de peste 10 ani, de când tot maestrul Avramescu – ne oferea cu Lyra Gorjului pe care a înființat-o”.⁵

Cultivând legăturile de prietenie între membrii săi, dar și între membrii altor societăți din orașele învecinate Lyra Gorjului va fi prezentă la multe evenimente plăcute din viața familiilor lor sau la alte evenimente din localitățile învecinate. Astfel, la împlinirea celor 10 ani de la căsătoria d-lui și a d-nei căpitan Robert Wanousse – șeful muzicii militare din garnizoana Tg-Jiu după câteva speech-uri au interpretat „bucăți alese”.⁶ Spicuim din program: „Haideți, haideți!” – cor din opereta „Crai Nou”, de Ciprian Porumbescu, „Ciocârlia”, de Felix Mendelssohn-Bartholdy, „Barcarola”, de Jacques Offenbach și altele...

Pentru că în urmă cu doi ani Lyra Gorjului încântase publicul din Drăgășani cu repertoriul etalat, Comitetul organizator din acest oraș, i-a lansat din nou invitația de a participa în „ziua de 25 curent, când va avea loc expoziția viticolă”, care va fi urmată de concert.

Evenimentul apare consemnat în ziarul „Gorjeanul”, din 15 oct. 1925. Mohor, semnatarul articolului, dezvăluie cititorilor multe amănunte necunoscute până atunci despre formația corală și dirijorul ei, care nu dorse „sgomot în jurul muncii lor pentru că ei sunt înamorați, lucrează cu nădejde și fără pretenții”, cei 20-30 de „liriști” în majoritate meseriași și funcționari, ce au rămas credincioși, operei lui D.N. Avramescu, continuată de Dante de Cristofaro, după terminarea muncii de toate zilele”⁸ merg seară de seară în casa familiei Crostofaro, unde fac repetiții.

Nu se știe cât de mult a influențat pleoara lui Mohor, care îi îndemna pe târgujieni să ajute această societate, ce trăiește fără niciun sprijin financiar, însă cert lucru, locuitorii află că meritul deosebit al tuturor realizărilor este „depus de membri, dar mai cu seamă de domnul Dante de Cristofaro, care cu toate greutățile ce-l apasă, mai găsește timp și pentru artă”.⁹

Două erau aparițiile pentru care se pregăteau asiduu. Prima avea loc la Tg-Jiu, din fondurile colectate voind să ridice o cruce la mormântul muzicianului M.I. Pavlovsky (în unele publicații numele său apare scris Pawlowsky), care a activat pe tărâmul cultural și și-a trăit ultimii ani ai vieții la Tg-Jiu, iar cea de-a doua, al Drăgășani, unde erau invitați de oficialitățile acestui oraș.

În orașul vâlcean, după cum relatează presa, „mulțumită gentileței d-lui avocat Răuț, care era dirigintele (n.n. dirijorul) corului mixt din această localitate, liriștii au avut parte de o bună primire de către drăgășeneni, fiind încuarterați în case particulare, fără nici un fel de plată”¹⁰

La slujba religioasă ce s-a făcut cu ocazia deschiderii expoziției, răspunsurile au fost date de corul mixt Drăgășani, sub conducerea energeticului dirijor D.N. Avramescu. După terminarea slujbei, s-a vizitat expoziția viticolă până la ora 12.00,

Aurel Diaconovici

ca apoi, oaspeților gorjeni să li se ofere o masă copioasă de către Iancu Râmnicănu, gorjean de origine și director al Băncii Comerțului din Drăgășani.

Seara, în salonul Palatului Comunal,

Dr. Nicolae Hasnaș

la audiția muzicală, Lyra Gorjului, condusă de Dante de Cristofaro și corul mixt din Drăgășani, dirijat de avocatul Răuțu, au delectat publicul cu lucrări alese din creația compozitorilor români: D.G. Khiriac, Timotei Popovici, A. L. Ivela, Gavril Muzicescu, Ioan Cartu, Charles Gounod, Giuseppe Verdi, iar profesorul Fișer din Tg-Jiu a conferențiat despre „Idealul național”. Succesul obținut de cor și de conferențiar „a fost desăvârșit”¹¹, iar liriștii părăsind Drăgășanii, cu greu au uitat ospitalitatea gazdelor.

Membrii societății și conducătorii lor, din dorința de a face mai mult și mai bine cunoscută creația compozitorilor români și de a-și întări poziția de formație reprezentativă a orașului, făcea apel la toți iubitorii de artă să dea atenție mai mare acestei formații.

După 1920, Lyra Gorjului își schimbă și structura și programul ajungând între anii 1923 – 1925 să fie mai mult exponenta Corporației meseriașilor din Tg-Jiu și astfel

să fie prezentă la toate evenimentele acestea, al unul dintre ele participând însuși Gh. Tătărescu, pe atunci subsecretar de stat la Ministerul de Interne, care a donat din partea Ministerului suma de 10000 lei „pentru mărirea fondului societății”¹².

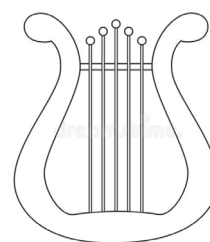
În anul 1926 – luna februarie 20, în sala Teatrului „Căldărușe”, a avut loc un concert vocal-simfonic susținut de corul Societății Lyra Gorjului și orchestra militară a Regimentului 18, Garnizoana Gorj.

Domnul Octav Isvoranu, corist la Lyrei a făcut un scurt istoric al Societății înființată cu peste 20 de ani în urmă de inginerul Aurel Diaconovici, D.N. Avramescu și alții, domnia sa elogiind-l pe Dante de Cristofaro, cel care și-a dat tot interesul „ce depune la propășire Lyrei”¹³. Au urmat concerte și apariții ale Lyrei pe scenele din Tg-Jiu, în care presa a elogiart arta dirijorală a conducătorului lor și formația ca atare.

La data de 26 mai 1926, Societatea filarmonică Lyra Gorjului răspunzând unei amabile invitații făcută de Societatea „Armonia” din Craiova, va merge în „capitala Banilor”, unde va da un festival în Sala Teatrului Național.

Audiția, după prima piesă a corului a fost urmată de conferința doctorului Hasnaș – președintele LYREI. Corul a fost însoțit și de orchestra condusă de căpitanul Robert Wanousse. Toate cele 3 formații au fost ovaționate la scenă deschisă minute întregi, dar tot anul 1926 a venit și cu regretul despărțirii corului de Dante de Cristofaro care a părăsit orașul Tg-Jiu transferându-se la Craiova. Ca semn al prețuirii sale, membrii Societății au organizat „o agapă la restaurantul Udriou – prilej cu care prin cuvintele calde și pline de recunoștință, doctorul Hasnaș și câțiva admiratori ai maestrului, au reliefat meritele sale”¹⁴.

- va urma -

HISTORIA

**Dr. Vasile
Marinoiu**

O BRĂȚARĂ MEDIEVALĂ AFLATĂ ÎN COLECȚIA MUZEULUI JUDEȚEAN GORJ

Recent am descoperit în colecția muzeală a Școlii gimnaziale din satul Runcu, județul Gorj, pe lângă câteva piese valoroase din diferite epoci istorice și o brățară medievală din argint¹. Tot aici a mai fost semnalată existența unei alte brățări, care din păcate a dispărut.

Localitatea Runcu se află situată la la cca 16 km nord-vest de Târgu Jiu în apropierea DN 67 D Târgu Jiu - Baia de Aramă (3 km la nord de acesta) având următoarele coordonate geografice: 45° 07' 44" latitudine nordică și 23° 08' 42" longitudine estică, aflându-se la o altitudine de 300 m. Este așezată într-un decor pitoresc, la poalele munților Vâlcăni, adăpostită la nord de vărfurile Șiglău Mare (de unde izvorăște râul Sohodol ale cărui chei sunt impresionante și deosebit de frumoase) și Pleșa. Din extremitatea nordică a satului Runcu, din punctul "La Bulboc", izvorăște râul Jaleș, de la al cărui nume a luat naștere primul județ din Țara Românească.

Prima atestare documentară a satului

Runcu este din 23 aprilie 1486, dar el exista cu mult timp înainte. Cercetările arheologice din zonă amintesc de comunități omenești existente încă din paleoliticul mijlociu și eneolitic (în zona carstică din jur – Peștera Popii, Peștera Pătrunsa, Dâlma Peșterii, Pârlazului, Laptelui, Lupului, Strunga Mare, sau punctele Cracul Răchițele și Bulboc. În unele peșteri s-au descoperit și picturi rupestre)².

Urme materiale există și din sec. III – II î. Hr., aici descoperindu-se în perioada interbelică, o toartă de amforă grecească (rhodiană), șampilată, datată cronologic între 220 - 180 î. Hr.³, dar și din epoca dacică (un depozit de șapte coase cu peduncul)⁴.

Cercetările arheologice de epocă feudală au dus la descoperirea, în punctul "La capture", la nord de sat, a unei necropole (cinci morminte) din secolul al XIV-lea⁵, iar la cca. 200 m S-V de aceasta (în curtea locuitorului Staicu Dumitru)⁶, fundațiile unei locuințe din sec. XV – XVI, ale cărei ziduri, realizate din piatră și cărămidă, au o grosime cuprinsă între 0,90 și 1,10 m și al cărei proprietar acordă o importanță deosebită și elementelor decorative (stucatură cu motive geometrice sau vegetale). Locuința ar fi putut aparține unei familii boierești însemnate (poate chiar boierilor Dăbăcești, amintiți documentar încă de la sfârșitul secolului al XIV-lea)⁷.

Izvoarele documentare de la sfârșitul secolului al XIV-lea amintesc de existența în această zonă a unei importante familii boierești, înrudită se pare, cu familia domnitoare (doamna Clara)⁸. Astfel, prin documentul din

maru, Steven B. Mertens, Cercetări arheologice în endocarstul din sudul Munților Vâlcăni, în Cercetări Arheologice, MNIR, nr.9/1992, p. 29 – 34.

3 C.S. Nicolăescu-Plopșor, C.N. Mateescu, Șantierul arheologic Cerna-Sat, în SCIV, 6,1955,3 – 4, p. 402 – 403, fig. 11; vezi și Vasile Marinoiu, Romanitatea în nordul Olteniei, Târgu Jiu, 2004, p. 25 – 26.

4 Gh. Calotoiu, I. Mocioi, V. Marinoiu, Mărturii arheologice din Gorj, Târgu Jiu, 1987, p. 170.

5 Ibidem

6 Venera Rădulescu, Săpăturile arheologice de la Runcu, județul Gorj, MNIR, nr. 7/1984, p. 175 – 180

7 Alexandru Ștefulescu, Gorjul istoric și pitoresc, Târgu Jiu, 1904, p. 167 – 168.

8 Ibidem.

1 Piesa a fost donată Muzeului Județean Gorj "Alexandru Ștefulescu", din Târgu Jiu de profesorul de istorie Nicolae Popescu

în anul 1991 și înregistrată la nr. 17.410.

2 C.S. Nicolăescu-Plopșor, C. N. Mateescu, op. cit., p. 391

– 394; vezi și Emilian Alexandrescu, C. Beldiman, M. Cărciu-

3 octombrie 1385, voievodul Țării Românești, Dan I dăruiește mănăstirii Tismana, ctitorie a tatălui său Radu voievod "... grâul din județul Jaleșului, patru sute de găleți anual... Am dăruit și pe râul Jaleșului, la Dăbăcești, nucii, copaci toți..., iar prin documentul din 27 iunie 1387, Mircea cel Bătrân voievod, întărește mănăstirii Tismana, daniile anterioare "... și încă ce a dăruit Dimitrie Dăbăcescu la moartea lui, mănăstirii cât a fost al său la Dăbăcești, a patra parte...,⁹ . Daniile vor fi reînnoite prin documentele din 1391-1392, 1399 și 1424¹⁰.

Satul Dăbăcești, pe Jaleș, a fost recunoscut de istorici ca fiind situat pe locul actualului sat Runcu, acesta din urmă fiind amintit pentru prima oară abia în documentul din 23 aprilie 1486, când Vlad Călugărul întărește mai multe danii, printre martori fiind amintit și "...Cârstian din Runcu...,¹¹ .

În documente, datate în secolele XVI – XVII, satul Runcu aparține unor familii principare și boierești, banii Craiovei, Basarabii "... deoarece l-a stăpânit și domnitorul Radu Șerban... „ care îl vinde apoi banului Radu Buzescu și soției sale Elena.

Într-un document din 10 iunie 1656, voievodul Constantin Șerban confirmă jupânesei Elena a banului Radu Buzescu și fiului ei Mateiaș Postelnicul stăpânire în Runcu "...și iar să le fie lor satul Runcu, județul Gorj, tot satul și cu toate hotarele și cu toți rumânii, pentru că le-a cumpărat pan Radu Clucer Buzescu de la răposatul părintele domniei mele Io Șerban voevod cu 22.000 aspri; iar apoi iar a cumpărat Radu Clucer Buzescu patru delnițe de la patru cnezi anume popa Ion și Bran cu frații săi din Runcu și o delniță pe câte 800 aspri, prețul aspri 3.200...,¹²

Pe la 1735-1736 găsim ca proprietar în Runcu pe prințul Gheorghe Cantacuzino¹³, fiul domnitorului Șerban Cantacuzino, iar după moartea acestuia, fiii săi Pârvu și Toma Cantacuzino vând moșia (în 1747 și respectiv 1754) lui Dumitrache Geanoglu (mare șetrar), ginerele lui Dositei Brăiloiu, fiu al marelui ban Cornea Brăiloiu (1695 – 1705)¹⁴

9 Documente privind Istoria României, veacul XIII, XIV și XV, B, Țara Românească (1247 – 1500), București, 1953, p.32 și 40 – 41.

10 Idem, p. 45 și 47.

11 Idem, p. 184

12 Al Ștefulescu, op. cit., p. 167 – 168.

13 Ibidem, p.167.

14 V, Marinoiu, Cornea Brăiloiu și alți colaboratori gorjeni ai

La sfârșitul secolului al XVIII - lea (1789), moșia Runcu intră în stăpânirea polcovnicului Ioan Sâmboteanu¹⁵.

Am făcut acest istoric al familiilor principare și boierești ce au stăpânit de-a lungul a câteva secole satul Runcu în scopul de a determina încadrarea cronologică și evaluarea brățării de argint aflate în expoziția muzeală școlară din această localitate, în lipsa unor informații privind anamneza acestei piese.

Din cele mai vechi timpuri și până în prezent, semnificația bijuteriilor a fost percepută ca făcând parte din categoria acelor simboluri ce permiteau recunoașterea, într-o primă fază a statutului, apartenenței și condiției sociale a persoanelor care le purtau. Ele puteau fi și un indicator al sănătății, credinței și superstițiilor acestuia.

Dacă bijuteriile sunt capabile să însoțească întregul nostru parcurs existențial, aceasta se datorează faptului că ele sunt considerate ca fiind obiecte "prețioase", menite să cristalizeze relații sociale puternice. Se credea că sunt înzestrate cu puteri magice ce-l protejau pe purtător împotriva ghinionului, nenorocirilor sau de a-l feri de duhurile rele¹⁶ (identitatea unei puteri ce reunește forța pământeană cu energiile supraomenești) și care confereau posesorului putere și prestigiu.

Brățara face parte din categoria pieselor de podoabă de corp, de formă circulară sau în spirală, purtată pe antebraț sau pe braț¹⁷, mai ales de către femei, dar și de bărbați, fiind atestate încă din perioada epocii bronzului și eneolitic¹⁸.

Brățara de la Runcu este din argint, de formă circulară și face parte din categoria brățărilor deschise, fiind realizată din șase

domnitorului Constantin Brâncoveanu, în Litua-studii și cercetări, nr4/1988, p. 44 – 55.

15 Al. Ștefulescu, op. cit., p.171.

16 Victor Kernbach, Dicționar de mitologie generală, București, 1995, p. 604 : vezi și J. Chevalier, A. Gheerbrant, Dicționar

de simboluri, 1994, 1, p. 94.

17 Radu Florescu, Hadrian Daicoviciu, Lucian Roșu, Dicționar enciclopedic de artă veche a României, București, Editura

științifică și enciclopedică, 1980, p. 68 – 69.

18 Corina Nicolescu, Arta metalelor prețioase în România,, Ed. Meridiane, București, 1973, p. 7 – 12; Idem, Argintăria laică și religioasă în Țările Române (sec. XIV – XVIII), București, 1968; D. Popescu, Noi considerații asupra prelucrării argintului în Dacia, în Studii și referate privind Istoria României, vol. I, București, 1956, p. 89 – 104; Idem, Tezaure dacice de argint, I, BCMI, nr.4/1971,, p. 19 – 35; vezi și O. Floca, Contribuții la cunoașterea tezaurilor de argint dacice, București, 1956; Maria Bălăceanu, Podoabe în Dacia romană, Craiova, 2006, p. 93 – 100.

fire de argint împletite câte două și torsadate în jurul unui miez format dintr-o bară circulară, groasă de 2,5 mm.

Capetele brățării sunt aplatizate, semicirculare la extremități, fiind decorate cu câte trei șiruri de granule de argint, încadrate pe margini de un fir de argint, filigranat, lipite pe placa de bază¹⁹. La capetele inferioare ale brățării, în zona de contact dintre segmentul torsadat și capetele aplatizate există 4 granule, mai mari decât celelalte, ce alcătuiesc împreună un motiv floral, la unul din capete și doar o granulă, de dimensiune mai mare decât cele anterioare, la celălalt. Lipsesc un număr de 7 granule la un cap și 10 la celălalt (toate de mici dimensiuni). Cele 51 de granule mici au un diametru de 2 mm, cele 4 granule mijlocii 4 mm, iar cea mare 8 mm.

Pentru realizarea motivelor decorative, mai ales la extremitățile brățării, cele mai întrebuintate au fost granulele (perle de argint). Sunt principalele elemente ornamentale, puse în evidență prin alinierea lor ordonată ce formează câte trei șiruri dispuse radial, ce se unesc la capete, având ca suport două plăci de argint, realizate prin ciocănire. Granulele erau încadrate perimetral de un fir filigranat obținut prin răsucirea în torsadă a a unei sârme trefilate de argint, cu diametrul mult mai mic decât al brățării propriu-zise (cca. 1 mm).

Brățara este ruptă în apropierea unuia din capete, iar în unele zone este oxidată.

Are o greutate de 74,12 grame și titlul de 916 ‰²⁰, având următoarele dimensiuni: lungime totală, este de cca 230 mm, diametrul interior 70 mm, iar cel exterior de 88 - 90 mm și o grosime de 9 - 10 mm. Lungimea capetelor aplatizate este de 50 mm și respectiv 47 mm, iar lățimea maximă de 27 mm.

Rafinamentul execuției filigranului și eleganța formei brățării de la Runcu amintesc faptul că cei care le-au comandat erau familizați cu civilizația bizantină ai cărei purtători și continuatori se considerau, pe bună dreptate.

În ceea ce privește condițiile descoperirii acesteia, sunt întâmplătoare, probabil ea provenind din perimetrul necropolei medievale din secolul al XIV-lea atestată arheolo-

19 Desenul brățării a fost executat de doamna Elena Pană, desenator la Muzeul Județean Gorj, pentru care îi mulțumim.
20 Titlul și greutatea piesei au fost determinate de domnul G. Teodorescu de la Banca Națională a României - sucursala Gorj, drept pentru care îi mulțumim și pe această cale.

gic în zona de nord a satului. Ea a fost găsită prin deceniul șase al secolului trecut, ulterior intrând în colecția muzeală școlară prin anii 1981 - 1982. Elementele constitutive ale piesei (material, tehnică, ornamentație etc.) ne îndreptățesc să considerăm că ea poate fi datată în perioada secolelor XIV - XVI. De altfel, o comparare a acestei piese cu alte descoperiri similare, ne-a îngăduit o mai bună evaluare și o încadrare cronologică a acesteia cât mai aproape de adevăr²¹.

Brățara de la Runcu este apropiată de tradiția orfevrăriei bizantine ce se transmite în Țările Române până către sfârșitul sec. al XVI-lea²². Fiind situate la marginea Imperiului Bizantin ele au beneficiat din plin de această influență în plan cultural, artistic dar și religios. Până în secolele XIV - XV rolul de lider cultural al Bizanțului a fost de netăgăduit - Ex Oriente Lux -, multe din inovațiile sale tehnice și artistice au îmbogățit arta românească și au ajutat la formarea culturii românești²³.

Acest tip de brățară împletită și torsadată nu poate constitui un element cronologic. Ele apar încă din sec X - XI. În urma cercetărilor arheologice, ele sunt semnalate, în așezările de la Garvăn - Dinogetia (județul Galați), Păcuiu lui Soare, Dăbâca, Moldovenești²⁴ sau în necropolele de la Vârșand, Orlea²⁵ etc.

De asemenea arta filigranului și granulației este caracteristică torenticii orientale, dar ea va fi folosită și de bijutierii romano-bizantini²⁶. Mai târziu ea va fi preluată și de cei din sud-estul Europei, inclusiv din Transilvania,

21 Silviu Oța, Câteva observații privind brățările executate din sârme de bronz (sec. X - XII), în Cercetări arheologice, nr. XIII, MNIR, București, 2006, p. 251 - 274; A Dragotă et alii, Tipuri de brățări în cimitirele din secolele X - XII, în Patrimonium Apulensis, Alba Iulia, 2003, p. 89 - 112; Ruxandra Alai-ba, Tezaurul medieval de la Bălțați, comuna Tătărani, județul Vaslui, în Arheologia Medievală, Brăila, VII/2008, p. 1 - 6; Oana Damian et alii, Descoperiri funerare în situl arheologic de la Nufăru, județul Tulcea, în Cercetări arheologice, nr. XIV - XV, MNIR, București 2007 - 2008, p. 305 - 392; Dumitru Țicu, Câteva considerații pe marginea unor podoabe medievale, în Acta Musei Napocensis, nr. 18, Cluj - Napoca, 1981, p. 491 - 500;

22 Marin Matei Popescu, Podoabe medievale în Țările Române, București, 1970; Ion Barnea, Cultura bizantină în România, București, 1971; vezi și Louis Bréhier, La sculpture et les arts mineurs byzantins, Paris, 1936.

23 Ion Barnea, op. cit.; Ștefan Burda, Tezaure de aur din România, București, 1979.

24 Gheorghe Ștefan, Ion Barnea, Dinogetia, I, p. 284 - 286;

Corina Nicolescu, op. cit., p. 10 - 11, fig. 9

25 D. Țicu, op. cit., p. 496.

26 Alexandru Sonoc, Observații referitoare la unele podoabe descoperite în necropolele populației daco-romane și în cele ale dacilor liberi, Analele Banatului, S.N., Arheologie-Istorie, nr. XV, Timișoara, 2007, p. 97 - 107

unde în secolele XIV –XV sunt cunoscute câteva ateliere de bijutieri la Sibiu, Braşov, Sighişoara, Cluj sau Bistriţa²⁷ şi de unde domnitorii şi marea boierime îşi comandau lucrurile de preţ.

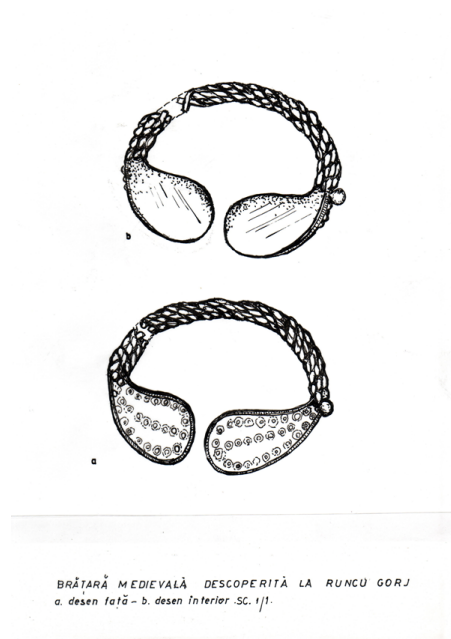
Aceasta demonstrează faptul că cei care le-au comandat erau familiarizaţi cu civilizaţia romano-bizantină ai căror purtători şi continuatori se considerau pe bună dreptate.

Podoabe de argint (brăţări, cercei, inele) apropiate de acest tip s-au descoperit în tezaure, (uneori împreună cu monede), datate în a doua jumătate a secolului al XIV-lea şi începutul secolului al XV - lea la Şuşia (Mehedinţi), Basarabi şi Făcăi (Dolj) sau Beciu şi Olteni (Teleorman)²⁸ sau Țifeşti (Vrancea)²⁹.

Analogiile realizate, pot data brăţara de la Runcu în a doua jumătate a secolului al XIV -lea, deşi aceste tipuri de piese vor continua să circule şi în secolele XV – XVI. În ceea ce priveşte atelierul unde ea a fost executată, el ar putea fi în Imperiul Bizantin, dar posibil şi într-unul transilvan (influenţate de arta bizantină) şi de unde provin majoritatea pieselor de podoabă comandate de domnitorii şi boierimea română începând cu sfârşitul secolului al XIV – lea. Nu cunoaştem cărei personalităţi i-a aparţinut brăţara, probabil soţiei unui mare boier gorjean ce a stăpânit în această zonă a judeţului.

Piesa reprezintă una din puţinele obiecte de podoabă de acest fel din ţara noastră de la începutul evului mediu românesc.

1. Imagini ale brăţării de la Runcu, văzută din interior.

2. Imagini ale brăţării de la Runcu, văzută din exterior.

27 Corina Nicolescu, op. cit., p. 13 ; Idem, Moştenirea artei bizantine în România, Bucureşti, 1971; N. Iorga, Argintăriile româneşti,, Bucureşti, 1933 ; Nicolae Şerban Tanaşoca, Bizanţul şi românii, Bucureşti, 2003; Monahia Atanasia Văetiş, Arta de tradiţie bizantină din România, Bucureşti, 2008.

28 N. Constantinescu, Gh. Untaru, Podoabe feudale descoperite la Olteni, în SCIV, X, nr. 2, 1959 şi D. V. Rosetti, Tezaurul de podoabe medievale de la Olteni (Teleorman) şi elementele lor bizantine, în Buletinul Monumentelor Istorice, nr. 4, 1972, p. 3 - 14; Răzvan Theodorescu, Un mileniu de artă la Dunărea de Jos (400 – 1400), Bucureşti, 1976.

29 Constantin Moisil, Monete şi podoabe de la sfârşitul secolului al XV -lea (Tezaurul de la Țifeşti, judeţul Putna), în BSNR, XIII, 27, ianuarie – martie 1916.

CONFLUENTE

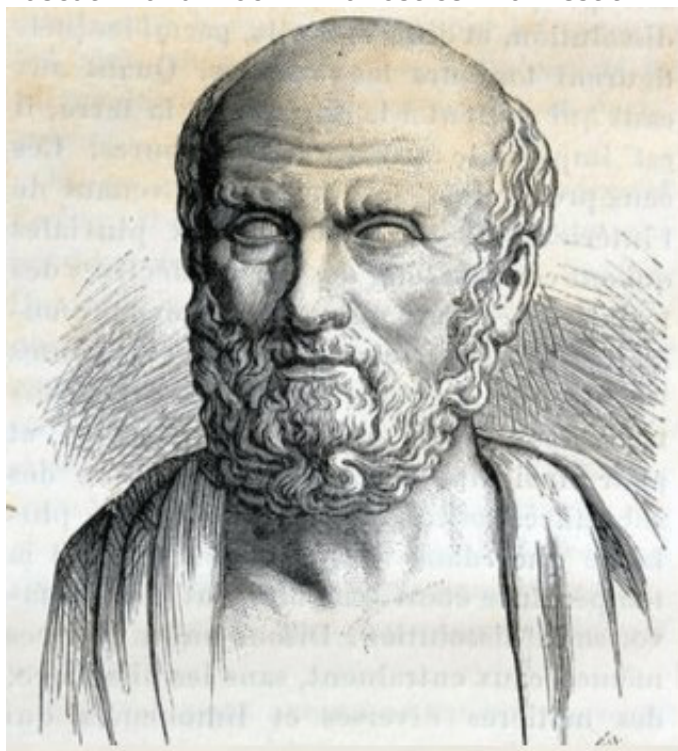

**Dr. Constantin C.
Șișiroi**

MEDICINA ȘI ARTA

Din Mitologia greco-romană aflăm legătura dintre medicină și artă. Eusculap (Asclepios) a fost zeul medicinei, farmaciei și apărător al vieții. El a fost fiul lui Apollon- zeul luminii, poeziei și artelor.

Hipocrate sau Hippocrates din Kos (Grecia) născut în anul 460 î.Hr. a fost cel mai vestit

medic al Greciei Antice, fiind considerat PĂRINTELE MEDICINEI, ca o recunoaștere a contribuțiilor sale de durată în domeniu (prognostic, observații clinice, clasificarea bolilor, formularea teoriei umorilor). Școala de medicină a lui Hipocrat a revoluționat medicina Greciei Antice, stabilind-o ca o disciplină distinctă de alte domenii, stabilind astfel medicina ca profesie.

Hippocrates

A emis "Jurământul lui Hipocrat" care este în uz și în prezent cu unele modificări adaptate timpului nostru.

Deci, medicina și artele s-au aflat și se află în etica umanitară aparținând umanismului prin activitate și creativitate puse în slujba oamenilor.

Vorbind de arte, menționăm în mod distinct ,arta scrisului. Literatura a fost un mijloc de exprimare și adresare a medicilor către oameni devenind a doua vocație a medicului. Literatura, ca pasiune a medicilor, este urmată de muzică, arte plastice, fotografia artistică, sculptura, colecționarismul, sportul și altele.

Cu ani în urmă, Marin Voiculescu și Mircea Angelescu au abordat acest subiect în lucrarea "Medicii scriitori...scriitorii medici", evidențind legătura dintre medicină și literatură cu o fertilizare reciprocă. Vocația medicului contează pentru implicarea sa în literatură și se întâlnește uneori, la aceeași persoană cu o conexiune fericită, necontradictorie.

Talentul dă posibilitatea unei exprimări verbale sau în scris a creației literare.

Devine o "boală" a medicului-scriitor care nu îi dă pace nici în somn. Darul de scriitor dă creației literare un profund umanism. Această caracteristică îl situează pe medic pe o treaptă socială superioară.

Tudor Vianu a remarcat profundul umanism al creației literare emanată dintr-un medic cu vocație literară. Domnia sa spunea : "Din toate observațiile adunate, m-am putut convinge că dacă bolnavii acordă prețuirea lor medicilor învățați și abili, stima și încrederea lor se îndreaptă mai ales către cei cu finețe psiholog-

ică și sensibilitate umană.”

Această realitate este argumentată de personalități literare cu impact deosebit: Cehov, Rabelais, Schiller, Gr. T. Popa, Henri Mondor, Celine, Duhamel, etc.

În literatura din România trebuie menționați autori medici, precum Vasile Voiculescu, Victor Papilian, Sașa Pană, Aurel Baranga, Emil Brumaru, Ion Biberi, Augustin Buzura, C.D. Zeletin etc.

În județul Gorj există medici cu preocupări literare, precum Grigore Lupescu, Roxana Lupescu, Doru Fometescu, Cornel Munteanu, Constantin Șișiroi, Radu Cârstoiu, Adrian Becherete, Nicolae Gorun, Dan Poenaru. Mare parte din cei menționați fac parte din "Asociația Cercetătorilor și Autorilor de Carte Gorjeni Al. Doru Șerban", condusă în prezent de distinsul domn Victor Troacă. Din aceștia, enumerați mai sus, majoritatea sunt și membrii activi ai Asociației Medicilor Scriitori și Publiciști din România (Nicolae Gorun - prof. univ. dr. originar din Stoina, Șișiroi Constantin, Fometescu V. Doru, Lupescu Grigore, Lupescu Roxana, Poenaru Adrian (originar din Aninoasa).

Subliniem faptul că există de asemenea și o mișcare mondială a medicilor scriitori din multe țări și care s-au reunit în anul 1956 într-o Federație Internațională "Uniunea Mondială a Scriitorilor Medici" la care a aderat și Asociația Medicilor Scriitori și Publiciști din România. Mai există mulți medici-scriitori din țară și din diaspora care nu au aderat la Societatea Națională. Apreciez faptul că nu s-a acordat atenția necesară medicilor-scriitori din Republica Moldova, care este o parte din România cea Mare-fosta Basarabia.

Din păcate, autoritățile culturale și medicale nu au dat o prea mare importanță nealocând acestei asociații un sediu stabil.

Așa cum menționam mai sus, la nivel național activează Asociația Medicilor Scriitori și Publiciști din România care grupează medici scriitori și publiciști care se dedică atât profesiei de medic cât și activității de creație scriitoricească.

Unul dintre medicii-scriitori din România care a militat pentru a reda medicinei prestigiul de profesie de înalt intelectualism, cultură și creativitate, a fost Prof. univ. dr. Constantin Dimoftache Zeletin, despre care doresc să subliniez, în cele ce urmează, câteva idei.

Prof. univ. dr. Constantin Dimoftache Zeletin (n: 13 apr. 1935 – d: 18 febr. 2020) a fost profesor la Universitatea de Medicină și Farmacie "Carol Davila" din București, membru al Academiei de Științe Medicale și un împătîm-

it om de cultură. A condus Societatea Medicilor Scriitori și Publiciști din România în calitate de președinte. Domnia sa a dat scrieri de valoare și astfel a consolidat latura spirituală proprie medicinei și literaturii. Ca medic-scriitor sugerează, prin opera sa, nume de

valoare care unesc cultul muncii literare de valoare cu al muncii de cercetare medicală prin harul erudiției care le-ar fi permis s-o facă. Profesorul Zeletin, un artist al cuvântului, a tălmăcit din limba italiană, pentru întâia oară, opera beletristică a lui Michelangelo Bounarroti, ori capodopera lui Charles Baudelaire "Florile Răului". El este cunoscut în literatură sub pseudonimul C.D. Zeletin. Domnul Zeletin digeră cultura la propriu, ca pe o hrană propriu-zisă și secretă cultură cu ușurința cu care o glandă își secretă hormonii. Sub pseudonimul de C.D. Zeletin este un poet eseist, istoriograf, muzicolog și traducător din poezia italiană și franceză, fiind apreciat de Tudor Vianu, Perpessicius, Al. Filippide, C. Rădulescu Motru, Al. Balaci, Ștefan Augustin Doinaș și alții. El a publicat peste 40 de volume de literatură. C.D. Zeletin este primul traducător al uneia dintre cele mai dificile opere lirice a literaturii universale: "Poezii" de Michelangelo Bounarroti, la care a lucrat câteva decenii. Această operă

a apărut în "Editura Humanitas", ca o mare realizare monumentală. Amintim, că Mihail Mihailide - director fondator al "Vieții Medicale", a conchis : "Este, în momentul de față, cel mai prolific, divers și adânc autor dintre medicii-scriitori. Este foarte important ca medicul să aibă o cultură generală pentru a putea avea o comunicare cu diferite categorii de bolnavi".

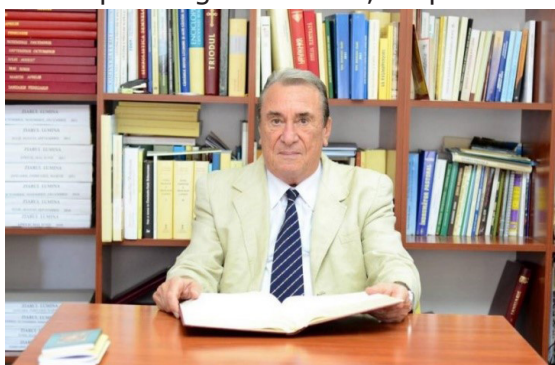
Personal sunt adeptul stilului poeziei clasice pe care l-au practicat cei mai buni poeți ai României. Spun aceasta pentru că a început să apară o avalanșă de creații poetice fără sens direct sau cu sens ascuns și greu decelabil, cu tentă filozofică de mare intelectual. Poezia trebuie să mențină în tensiune maximă o dublă funcțiune: culturală și strict estetică, cu o capacitate de a face să vibreze trăirile omului.

Poezia înseamnă trudă și sudoare, efort intelectual și entuziasm controlat și aureolat cu înțelepciunea unei experiențe îndelungate.

Poezia lui Eminescu, Coșbuc, Vlahuță, Topârceanu îmi inundă sufletul cu o căldură greu de definit dar care aduce în față mesajul poetului. Arta, în general, trebuie să fie o șoptă a freamătului vremii.

De subliniat faptul că și în Gorj, în trecutul apropiat a apărut "Gorjul Medical", prin munca și inteligența unor medici scriitori (în general) în frunte cu Doru V. Fometescu, Constantin Șișiroi, Grigore Lupescu, Dan Duminiță, Cornel Munteanu, Adrian Becherete, Ilarie Popescu și alții. Ideea a fost restaurarea unei Românie cultivate și cu o identitate demnă și normală.

În final doresc să menționez și numele actualului Președinte al Asociației Medicilor Scriitori și Publiciști din România, în persoana D-lui conf. univ. dr. Zeana D. Corneliu care debutează literar în timpul stagiului militar, cu poezia "Măi-

astra" (Revista "Pentru Patrie").

Dar despre domnia sa cu alt prilej. De asemenea cu această altă ocazie vom încerca să prezentăm și alți medici-scriitori (Nicolae Gorun, Dan Poenaru etc.).

Dr. Constantin C. Șișiroi – medic scriitor

SEMNAL EDITORIAL

*Coordonator
Gheorghe A. Stroia*

MILENARIUM

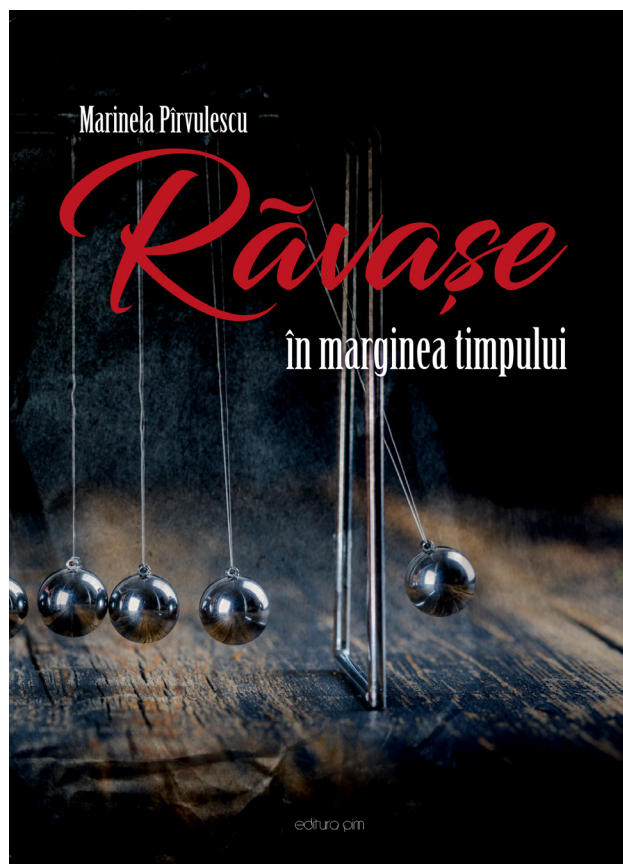
Dicționarul enciclopedic al scriitorilor români
la începutul mileniului al III-lea

Volumul II

Armonii Culturale

În cea de-a doua parte a anului trecut Revista "Armonii Culturale, împreună cu Editura "Armonii Culturale" au editat volumul II din seria "MILEMARIUM – Dicționarul enciclopedic al scriitorilor români la începutul mileniului al III-lea". În acest al doilea volum sunt incluși un număr de 66 de scriitori români de pretutindeni, atât din țară cât și din diaspora, poeți, prozatori, esești și exegeți, critici literari, publiciști, monografiști, etc., cu datele lor bibliografice, cărțile publicate, referințe critice și unul sau mai multe extrase din opera fiecărui scriitor. Proiectul a fost inițiat și coordonat de scriitorul Gheorghe A. Stroia și va cuprinde mai multe volume.

De subliniat faptul că în volumul al II-lea din această lucrare amplă, a fost inclus și dr. Victor Troacă, fondatorul și președintele Asociației Cercetătorilor și Autorilor de Carte Gorjeni și directorul revistei "Spicon" editată de asociație. De asemenea, în același volum mai sunt incluși, din județul Gorj, scriitorii Mircea Tutunaru din Motru și Ion N. Mihăiță din Glogova. (fragment din prefață)

SEMNAL
EDITORIAL

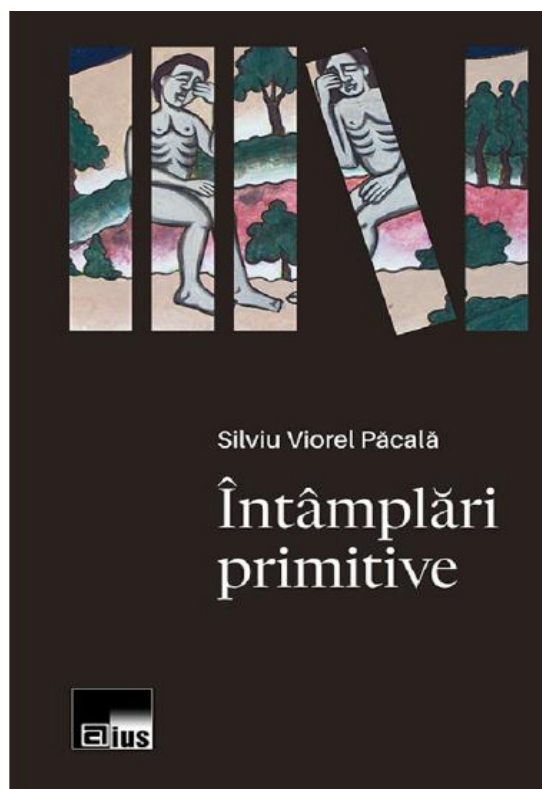
„Formația filologică, temeinic construită, a profesorului dr. Marinela Pîrvulescu sprijină efortul educatorului de a trasa, în mod corect, manifestarea libertății spiritului de a opta pentru cele mai bune itinerarii livrești. Orice nouă contribuție la formarea gustului estetic, pe care o semnează, validează prin acuratețea stilului, limpezimea frazei, argumentarea lucid-revelatoare, dar mai ales prin alegerile convingătoare din spațiul generos al literaturii române și universale. Legitimarea instinctului său critic nu este accidentală. Examinarea fenomenului cultural este o veche preocupare a autoarei volumului «Răvase în marginea timpului - Eseuri». Intențiile nedisimulate ale analizei eliberează textul literar de canonul anchilozant, îi reface articulațiile, îi redă suflul, îi restituie semnificațiile pierdute printre «limbușia neostoită» și fetișul jucăuș, tehnici specifice sistemului nostru educațional...

Fie că sunt «lecturi infidele» sau «cuvinte împotriva uitării», textele prezente în acest volum recuperator, atât de binevenit, nu exclud nicio clipă exercițiul de bună practică analitică, singurul care, prin îndrăzneala sa, propune întoarcerea la Text, metodă sigură de reșezare a literaturii în matca adevărului ei. Despre acest risc, profesorul-critic dr. în filologie Marinela Pîrvulescu nu are cunoștință.” (Prefață, Prof. dr. Elena Roată)

Silviu Viorel Păcală este un poet exploziv.

Inteligența sa frizează ceea ce s-a numit, și încă se mai numește pentru unii, inspirație. Suple și la propriu și la figurat, adică numai fibra poetică, fără pic de grăsime retorică, proteice și comprehensive, textele din acest volum trezesc dorința să fie împărtășite cu cel alături de care-ți place să-ți bei cafeaua, ceaiul, vinul, cocktailul sau șampania.

Primitivismul din titlu sugerează că nu e rost de disimulare în această carte, că totul va să fie nud, și este chiar și atunci când apar unele semne de aritmie romantică, tratate cu un umor de care numai poeții autentici sunt capabili. Și pentru că nu se prea lasă interpretată, dat fiind firescul sau, se mai poate spune doar că această poezie este numai bună de re-recitat, dar nu din cauza vreunui soi de ermetism, ci datorită prospețimii sale. - Gabriel Nedelea (coperta IV)

SEMNAL
EDITORIAL

Cartea: **VOINȚĂ** - Mecanismul mașinăriei umane" – Alecsis Roșca,
Editura Sitech, Craiova, 2021

Am rămas cu impresia plăcută a unei scrieri mature. Autorul – un adolescent ce își „trișează” vârsta și vrea, fără epatări, să ne provoace, să provoace conflicte interioare. Într-un fel sau altul, e și acest mod de a transmite idei unul idealizant, o comunicare parabolică...

Cartea e cuprinsă de o atmosferă de smog, ideile planează în ceață, nedumerire, mirare. Textul pare scris în cheie „polițistă”, cu tentă „science fiction”, cu necunoscute ce frizează misterul și tonurile filosofarde (rațional/moral, corect/bine, ordine/dezordine, plan/hazard, sens/nonsens etc.), idei cu consecințe politice și implicații etice, cu pariuri și mize îndrăznețe. Discursul bine articulat e filmografic, determină imagini în succesiuni antrenante, trădând cumva apetența pentru consumul prezent de „image în streaming”. Astfel, cadrele se derulează alert, fără a lăsa răgazul unei liniști anoste.

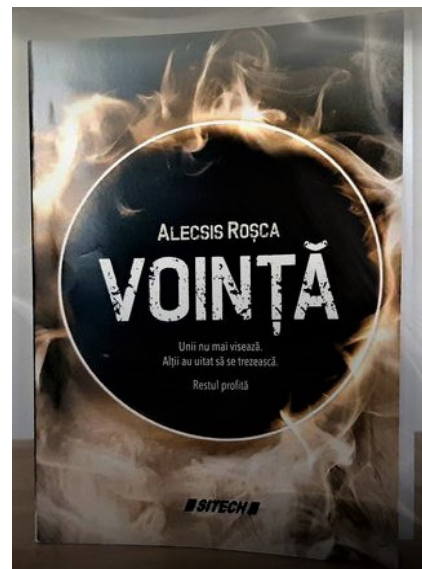
Am avut și impresia că autorul gândește într-o limbă străină și, refuzând acest „esperanto” googlettranslate la îndemână, încearcă

să-și traducă singur gândurile oarecum fidel. Cititorului îi rămâne, totuși, libertatea orientării în „film”, libertatea interpretării. Asta și pentru că, citind, nu ești convins că e fie roman, fie scenariu de film; în ambele situații ești convocat să fii parte din acțiune, să fii tu însuși personaj, cu rol de decizie...

Într-un timp al disoluției speciei, într-o perpetuă criză a identității, orice Andrew Foster se poate erija în „mesia”, oricât de schizofrenic sau dement ar fi; dar, acesta, ca orice mesia, nu caută să se salveze înainte de orice pe sine, ci doar își joacă rolul salutar.

Salutar, pentru că așa îl vede el. Poate că noul mesia, cinic, e propovăduitor de mistici scrise în coduri binare, un matematician al trăirii sau o copiere/ repetare cabotină a altor lideri atroce din istorie. În fond, cel puțin declarativ, scopul tuturor a fost unul sublim...

(Daniel M.)

„Pentru poetul Vasile Ponea, visele – combustibil esențial al poeziei – sunt „o colecție de veșnicie” prin care se împodobește „în șoapte de culoarea violetă” putându-și scruta singurătatea și a începe miraculoasa călătorie „ pe căile celeste din preajma Domnului. El își inscripționează cu o gestică delicată, de sorginte simbolistă, metaforele smulse din templul timpului, adaptându-și nu o dată visul și la ironiile acestuia. (...)

Nădăjduiesc că, alegând din grădina generoasă a cărților scrise de poetul Vasile Ponea doar un buchet de poeme pentru antologia de față, florile vor vorbi sufletelor și minților prin viile lor petale, datorite fiind de un inspirat călător prin lumea timpului” (Nicolae Dragoș, Prefață)

SEMNAL
EDITORIAL

Meditațiile teologice ale părintelui Viorel Săpun sunt cuvântări fierbinți, adresate unui public viu, avid de cuvinte ziditoare de suflet, deprins cu norma teologică, dar și cu speculațiile filosofice, care așteaptă cu bucurie prilej de iluminare spirituală.

Autorul este un teolog înzestrat, cu solide cunoștințe de arheologie biblică, cultură și civilizație iudaică, care iubește literatura universală și, în special, poezia. Astfel, lucrările sale au o componentă importantă de originalitate, fiind ferite de ispitele ce decurg din compilare, plagiat sau prelucrarea unor idei de la alți autori de gen.

Așadar, cartea pe care ne-o oferă părintele Viorel Săpun, din preaplinul inimii sale, este un îndemn la profundă meditație teologică, trăire liturgică și creștere duhovnicească din altoiul credinței, care este pururea veșnic și mântuitor, Iisus Hristos – Cuvântul lui Dumnezeu Întrupat.

Corina Vlădoiu, Tatuaje pe cord deschis: ... percepția mea despre dragoste care "este îndelung răbdătoare, este plină de bunătate, dragostea nu pizmuiește, dragostea nu se laudă, nu se umflă de mândrie, nu se poartă necuviincios, nu caută folosul său, nu se mânia, nu se gândește la rău, nu se bucură de nelegiuire, ci se bucură de adevăr, acoperă totul, crede totul, nădăjduiește totul, suferă totul. Dragostea nu va pieri niciodată." (1 Corinteni 13:4-8a)

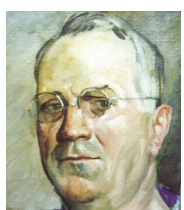
ANIVERSĂRI 2022

EUGEN DORCESCU,
(18 martie 1942, Târgu Jiu),
poet, prozator și eseist,
membruUSR. / 80

TITU RĂDOI
(29 iunie 1932 în satul Cetan,
comuna Vad, județul Cluj, - 31
decembrie 2000), profesor,
scriitor. / 90

IOSIF KEBER
(n. 30 iulie 1897, Târgu-Jiu - d.
19 aprilie 1989) a fost un pictor
român. / 125

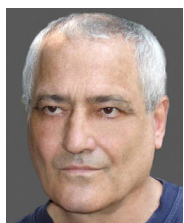
HORAȚIU MĂLĂELE,
(n. 31 iulie 1952, Târgu Jiu,
România) actor (film, radio,
televiziune, teatru și voce), re-
gizor, caricaturist și scriitor / 70

SPIRIDON POPESCU,
(n. 4 septembrie 1952, în satul
Ohaba, comuna Bălănești,
județul Gorj), poet, membru
USR. / 70

MIRCEA BÂRSILĂ,
poet (n. 19 octombrie 1952,
Văgiulești), membruUSR. / 70

AUREL ANTONIE,
(n. 20 octombrie 1947 în comu-
na Castranova, județul Dolj),
prozator, membruUSR. / 75

NICOLAE DIACONU,
(12 noiembrie 1947, Țicleni, ju-
dețul Gorj), poet, traducător și
publicist, membruUSR. / 75

LAZĂR POPESCU (n. 25 decem-
brie 1957, Slivilești, Gorj), poet,
prozator membruUSR, anul
2006. / 65

